

DO IT
RIGHT

DR.SUWIT WIBULPOLPRASERT AND ឃ.សុវិកម៌ វិបុលាឃុន-សេនី

FEAR
NO MAN

DO IT RIGHT AND FEAR NO MAN

นายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

เจ้าของ สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP)
และโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

ที่ปรึกษา เอกศาสตร์ สรรพช่าง

จัดทำโดย Studio Dialogue

บรรณาธิการ กริชเทพ ศรีศิลป์, ณัฐจรัส เองมหัสสกุล

บรรณาธิการศิลปกรรม ณัฐจรัส เองมหัสสกุล

กราฟิกดีไซน์เนอร์ วัลภา จันลา

ภาพประกอบ อัศวพงษ์ เพ็ชผล

บรรณาธิการภาพ พิชาญ สุจิตตสาธิต

กองบรรณาธิการ บუნทริกา สิริโกศาชัย

ออกแบบปก อนงค์นาฏ วิวัฒน์นนท์

พิสูจน์อักษร เบญจวรรณ แก้วสว่าง

โรงพิมพ์ หจก. ภาพพิมพ์ จำกัด

พิมพ์ครั้งที่ 1: กันยายน 2556

Studio Dialogue studiodialogue.box@gmail.com

คำนำ

คำว่า 'DO IT RIGHT AND FEAR NO MAN' เป็นสำนวนในภาษาอังกฤษ ซึ่งถ้าแปลออกมาเป็นภาษาไทยก็คงมีความหมายประมาณว่า เมื่อลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้วก็ไม่ต้องกลัวใครหรืออะไรอีก

จะมีประโยคไหนที่จะเหมาะกับการเป็นชื่อหนังสืออัตชีวประวัติของนายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ มากไปกว่านี้ เพราะสิ่งที่คุณหมอสุวิทย์ทำมาตลอดในชีวิตการทำงานของเขา ก็คือการยืนหยัดในหลักการที่ถูกต้อง ไม่ว่ามันจะทำให้เขาเผชิญกับความยากลำบากเพียงใด

เราต่างรู้ว่าการยืนหยัดทำทนายทวนกระแสโรบองอย่างนั้นเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะกับกระแสแห่งการทุจริต กระแสของความเฉาเข้าขามเอ็นขามในระบบราชการที่ฝังลึกจนยากที่จะแก้ไขได้ แต่ตลอดเวลาหลายสิบปีในการรับราชการ คุณหมอสุวิทย์ก็ยึดหลักการนั้นอย่างมั่นคง ไม่ว่ามันจะโดดเดี่ยวเพียงใด

แน่นอนว่าหลายครั้งที่การเป็นคนยอมหักไม่ยอมงอของเขานั้นมันได้ส่งผลให้เขาประสบกับความยากลำบาก แต่ดูเหมือนคุณหมอสุวิทย์จะไม่ได้กังวลกับสิ่งเหล่านั้นเลยแม้แต่น้อย เขายังคงทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใดอยู่เสมออย่างสง่าผ่าเผย

นอกจากสิ่งนี้แล้วคุณหมอสุวิทย์ยังมีแนวความคิดที่น่าสนใจอีกมากมาย หลายเรื่องเป็นเรื่องราวทั่วไปในชีวิตประจำวันที่ถูกคุณหมอสุวิทย์บรรจุวิธีการและวัตถุประสงค์ลงไปจนกลายเป็นกิจกรรมทั่วไปที่มีความน่าสนใจและน่านำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อาทิ แนวความคิดเกี่ยวกับการเรียน การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพร่างกาย หรือแม้แต่การเดินทางท่องเที่ยว ฯลฯ

เป็นที่รู้กันในหมู่คนใกล้ชิดว่าวิธีการดำเนินชีวิตของคุณหมอสุวิทย์นั้นมีความสมถะอย่างยิ่ง ดังนั้นในช่วงที่ใกล้จะเกษียณอายุราชการ คุณหมอสุวิทย์สั่งผู้ใต้บังคับบัญชาเอาไว้อย่างเด็ดขาดว่าไม่จำเป็นต้องทำหนังสือเกษียณอายุราชการให้กับตัวเขาตามแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมา แต่ด้วย

เห็นว่าแนวทางปฏิบัติในการทำงานและแนวความคิดทั้งหมดของคุณหมอสุวิทย์เป็นเรื่องน่าสนใจ และควรถูกบันทึกไว้เพื่อเป็นแนวทางให้กับคนรุ่นหลัง หนังสือเล่มนี้จึงถือกำเนิดขึ้น

วิธีการทำงานเก็บข้อมูลของหนังสือเล่มนี้มีความยากลำบากเล็กน้อย เพราะทีมงานต้องใช้วิธีติดต่อสัมภาษณ์คุณหมอสุวิทย์โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์เป็นอย่างอื่น แต่ในระหว่างการทำงาน คุณหมอสุวิทย์ยังเน้นย้ำด้วยความไม่สบายใจหลายครั้งว่า เขาไม่สะดวกใจให้เข้าพบหากว่าวัตถุประสงค์ของทีมงานคือการนำข้อมูลไปทำเป็นหนังสือเกษียณอายุราชการ

ทีมงานทุกคนต้องกราบขอร้องคุณหมอสุวิทย์มา ณ ที่นี้

แต่อย่างไรก็ตาม เรายังเห็นว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์และจะมีส่วนในการสร้างคนทำงานรุ่นใหม่ที่เป็นคนดีและเอาจริงเอาจังให้กับสังคมไทยต่อไปในอนาคต

เป็นคนดีในความหมายที่ว่าลงมือทำสิ่งที่ถูกต้องโดยที่ไม่ต้องเกรงกลัวต่อสิ่งใดในแบบเดียวกับสิ่งที่คุณหมอสุวิทย์ วิชาผลประเสริฐได้กระทำเอาไว้ตลอดมา

กริเทพ ศรศิลป์

บรรณาธิการ

Studio Dialogue

6 กันยายน 2556

คำนิยม

หนังสือ 'ทำสิ่งที่ถูกต้องแล้วไม่ต้องกลัวใคร' เล่มนี้ เพื่อนร่วมงานรุ่นน้อง ได้จัดทำขึ้นเป็นอนุสรณ์เนื่องในวาระเกษียณอายุของนายแพทย์สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ โดยประกอบส่วนต่างๆ ของชีวิตการทำงานเพื่อแสดง 'ความเป็นสุวิทย์' ซึ่งเป็นบุคคลหาได้ยาก แล้วสรุปเป็น 'บุคลิก' ตามที่ผู้จัดทำตั้งเป็นชื่อหนังสือ หรือเป็นหลักการที่สำคัญว่า 'ทำสิ่งที่ถูกต้องแล้วไม่ต้องกลัว' อันอาจทำให้คิดทางกลับกันได้ว่า 'ความกลัวเกิดจากทำสิ่งไม่ถูกต้อง'

ผมพยายามจะช่วยเสริมนิยาม 'ความเป็นสุวิทย์' ผมพบว่าผมจำเป็นต้องสร้างคำใหม่ขึ้นใช้ เพราะคำเก่าๆ ไม่อาจใช้นิยามได้ เช่น นักวิชาการ นักบริหารสาธารณะสุข นักการสาธารณสุขระหว่างประเทศ เพราะคำเหล่านี้มีข้อจำกัดในตัวเองจากการที่ใช้กันมาแล้ว ดังจะอธิบายต่อไปนี้

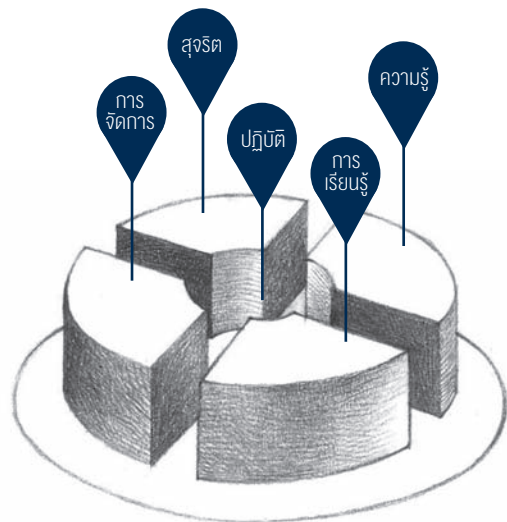
ผมคิดว่าคุณหมอสุวิทย์เป็นนักเคลื่อนไหว 'ธรรมจักรแห่งการพัฒนา' ในสมัยปัจจุบันความซับซ้อนของระบบต่างๆ ทำให้ยากต่อการพัฒนาหรือพัฒนาไม่สำเร็จทั่วโลก เพราะขาดเครื่องมือหรือ 'จักร' ที่ทรงพลัง เช่น

- ขาดความสุจริต ทำให้ทำไม่สำเร็จหรือก่อปัญหามากขึ้น ดังสถาบันการเงินในสหรัฐอเมริกา และที่มีอย่างดกตั้นในประเทศไทย
- ขาดการใช้ความรู้ เพราะใช้แต่อำนาจ ดังที่เกิดกับระบบการเมืองและระบบราชการเป็นส่วนใหญ่ หรือแม้แต่ในองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีใจมาก แต่ขาดการใช้ความรู้
- ขาดการเรียนรู้ แม้ใช้ความรู้ แต่ถ้าไม่เรียนรู้จากสถานการณ์จริงในการปฏิบัติ การพัฒนาก็ไม่ประสบความสำเร็จ
- ขาดมิติการจัดการ การจัดการคือการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ให้ไปสู่ความสำเร็จ ระบบการศึกษาไทยที่เน้นการท่องวิชาเป็นวิชาๆ ทำให้คนไทยขาดภูมิปัญญาทางการจัดการไปเกือบจะโดยสิ้นเชิง รวมทั้งในหมู่นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ทำให้ทำอะไรไม่สำเร็จ
- ขาดการปฏิบัติจริง การปฏิบัติจริงที่จะให้เกิดผลสำเร็จ จะต้อง

โยงองค์ประกอบทั้ง 4 ข้างต้นเข้ามาด้วยกัน คือต้องการความสุจริต ต้องการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ปฏิบัติ ต้องการการเรียนรู้ร่วมกัน ในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) การปฏิบัติจะต้องมีการจัดการเสมอ นักวิชาการของเรามีกลอยตัวจากการปฏิบัติจริง ความรู้หรือความคิดจึงลอยตัวจากสถานการณ์ความเป็นจริง

องค์คุณทั้ง 5 ประกอบกันเป็น 'ธรรมจักรแห่งการพัฒนา' ดังรูปข้างล่าง ที่กล้าเรียกว่าเป็น 'ธรรมจักร' เพราะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังหรือจักร และต้องมีความถูกต้องหรือ 'ธรรม' องค์คุณทั้ง 5 หรือบัญญัติลักษณะ ถ้าไม่ครบ จักรแห่งการพัฒนาก็ทำงานไม่ได้ผล

คุณหมอสุทธิย์มีองค์คุณทั้ง 5 คือเป็นนักปฏิบัติ เป็นนักวิชาการที่ใช้ความรู้ส่งเสริมการสร้างความรู้ยิ่งกว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นผู้เรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ เช่น กระบวนการสมัชชา

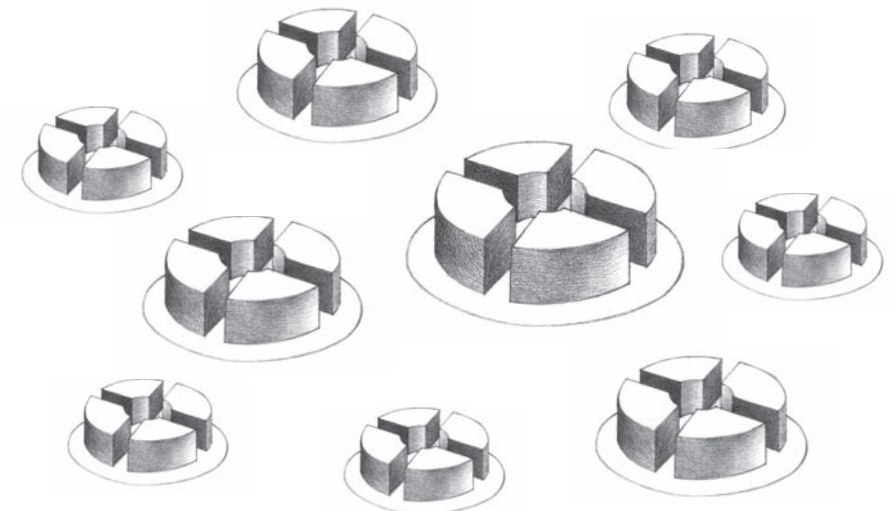

รูปที่ 1: 'ธรรมจักร' แห่งการพัฒนา

สุขภาพ กระบวนการสมัชชาปฏิรูป เป็นนักจัดการตั้งแต่ระดับพื้นที่ ระดับชาติ ไปจนถึงระดับนานาชาติ และเป็นผู้ตั้งอยู่ในความสุจริต ไม่ทำอะไรเพื่อตัวเอง

ถึงขั้นนี้จะเห็นว่าทำไมจึงนิยาม 'ความเป็นสุริย' ไม่ได้ด้วยคำเดิมๆ เช่น นักบริหารสาธารณสุข เพราะมีนักบริหารสาธารณสุขตั้งมากมาย ที่ไม่ใช่ความรู้และไม่เรียนรู้ หรือนักวิชาการ เพราะมีนักวิชาการตั้งมากมาย ที่ลอยตัวจากความเป็นจริง ปฏิบัติไม่เป็น จัดการไม่เป็น

ประเทศไทยและทั่วโลกต้องการนักเคลื่อนไหว 'ธรรมจักรแห่งการพัฒนา' ทั้งในระดับและขนาดต่างๆ เต็มพื้นที่สังคม ให้การสร้างสุขภาพของมนุษยชาติ (Health and well-being of mankind around the world) เป็นไปได้จริง

รูปที่ 2: 'ธรรมจักร' แห่งการพัฒนาเต็มแผ่นดิน

การศึกษาและการทำงานควรจะปรับเปลี่ยนให้มีการสร้างนักเคลื่อนไหว
'ธรรมจักร' แห่งการพัฒนาให้เต็มแผ่นดิน

สุวิทย์เพิ่งจะอายุ 60 เอง ยังทำงานต่อไปได้อีกอย่างน้อย 20 ปี
หวังว่าประเทศไทยและโลกจะได้ประโยชน์จากความเป็นสุวิทย์-ความเป็น
นักเคลื่อนไหวธรรมจักรแห่งการพัฒนา สุขภาวะของมนุษยชาติทั่วโลก
เป็นเป้าหมายที่เป็นมงคลอันสูงสุด เอตัมมังคลมุตตมัง

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

คำนิยม

ผมได้รับต้นฉบับหนังสือที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ เรื่อง 'DO IT RIGHT AND FEAR NO MAN' ซึ่งเมื่ออ่านชื่อหนังสือจบ ใจของผมก็ต่อชื่อให้ทันทีว่า But Very Considerate To One Woman

ชีวประวัติบุคคลที่ยิ่งใหญ่สอนใจเราได้เสมอ ยิ่งกว่านั้นคือ ให้แรงบันดาลใจแก่เรา ผมเข้าใจว่าหนังสือเล่มนี้เป็น 'ชีวประวัติฉบับลોકดาม' ของคุณหมอสุวิทย์ วัลลผลประเสริฐ ที่จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นใหม่ไปอีกนาน

หนังสือแบบนี้ไม่ควรเผยแพร่เฉพาะเป็นเล่มหนังสือเท่านั้น แต่ควรจัดทำเป็น eBook เผยแพร่แก่คนทั่วไปผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างพลังแห่งความดีไปทั่วสังคมไทย

ในสายตาของผม คุณหมอสุวิทย์ไม่ใช่เพียงสร้างคุณูปการแก่วงการสาธารณสุข หรือวงการสุขภาพไทยเท่านั้น ท่านยังได้ทำประโยชน์แก่วงการสาธารณสุขโลกด้วย คนในวงการสุขภาพโลกรู้จักคุณหมอสุวิทย์ทั่วไปหมด รู้จักและนับถือความรู้ความสามารถ และความมุ่งมั่นรักษาผลประโยชน์ของคนด้อยโอกาส หรือเสียเปรียบในสังคม ซึ่งเป็นจุดยืนที่คุณหมอสุวิทย์ยึดถืออย่างกล้าหาญมาตลอดชีวิต ทั้งในประเทศไทยและในวงการสุขภาพโลก ที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้อง

ในต้นฉบับที่ผมได้อ่าน มีเรื่องราวที่คุณหมอสุวิทย์และคณะไปต่อสู้ในเวทีนโยบายสุขภาพโลก เช่นที่ World Health Assembly น้อยไปหรือยังขาดอยู่ เรื่องราวประสบการณ์ส่วนนี้น่าจะได้บันทึกไว้เป็นข้อเรียนรู้แก่ผู้คนในสังคมไทยด้วย

เนื่องจากคุณหมอสุวิทย์เป็นคนสมองดีเป็นพิเศษ จับทำเรื่องใด กลายเป็นการเรียนรู้หมด สกัดความรู้ออกมาเป็นข้อๆ เข้าใจง่าย และชัดเจน วิธีสัมภาษณ์นำมาเรียงร้อยเช่นนี้ จึงทำให้ได้ความรู้ที่มีค่ายิ่งออกเผยแพร่ ซึ่งในภาษาของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เรียกว่า เป็นการเปลี่ยน (Externalize) ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ออกมา

เป็นความรู้แจ้งชัด (Explicit Knowledge) คุณหมอสุวิทย์มีความสามารถสกัดความรู้จากประสบการณ์ของตน อธิบายเป็นหลักการที่เข้าใจง่าย ได้ดีอย่างไม่มีใครเทียม

ในฐานะที่ผมได้ทำงานร่วมกับคุณหมอสุวิทย์อยู่บ้าง ผมถือว่าท่านเป็นครูของผมคนหนึ่ง แม้ว่าจะเป็นรุ่นน้องหลายปี และผมรู้สึกตลอดมาว่าผมโชคดีที่ได้ทำงานและเรียนรู้จากคุณหมอสุวิทย์

ในสังคมของเรา คนเก่งระดับอัจฉริยะที่อุทิศตน ครอบงำด้วยความสนุกสนานและมีความสุข ความพอใจในชีวิต ที่ได้ดำรงชีวิตต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งของคนชนบท คนจน และผู้ที่เสียเปรียบในสังคมมีไม่มาก การที่คณะผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ทุ่มทำโดยถือเป็นการลับไม่ให้เจ้าของชีวิตประวัติรู้ จึงมีคุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง โดยคุณค่าที่สูงส่งไม่ใช่การยกย่อง หรือตอบแทนคุณตัวบุคคล แต่เป็นการใช้ตัวอย่างบุคคล สร้างแรงบันดาลใจให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง เพื่อทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม

ผมเป็นคนเชื่อว่า คนเราทำดีได้ดี จึงเห็นได้ว่าการครองตนยึดมั่น อยู่ในความดี ได้ส่งผลให้คุณหมอสุวิทย์มีครอบครัวที่ดี ลูกๆ ได้ดีทุกคน รวมทั้งมีความสุขในชีวิตด้านอื่นๆ ดังที่ประจักษ์ชัดในหนังสือเล่มนี้

สมัยนี้ คนอายุ ๖๐ ปี ไม่ถือว่าสูงอายุ ผมจึงตั้งความหวังว่า ในวัยหลังเกษียณอายุราชการ คุณหมอสุวิทย์จะยังมีเวลาทำประโยชน์ให้แก่สังคมมากยิ่งขึ้น เป็นแรงบันดาลใจให้แก่คนรุ่นหลัง ให้รวมตัวกันมุ่งมั่นทำงานเพื่อความดี เพื่อสังคมไทย ได้ผลกระทบที่หนักแน่นจริงจังยิ่งขึ้น

เนื่องจากคุณหมอสุวิทย์ทำประโยชน์แก่สังคมไทยในวัยราชการ ๓๗ ปี ผมจึงขอตั้งความหวังว่า คุณหมอสุวิทย์จะทำหน้าที่ในฐานะผู้อาวุโสได้ต่อไปอีก ๓๗ ปี สร้างคุณค่าในชีวิตที่มีโอกาสเกิดมาเป็นคนสมมติ เกิดมาในครอบครัวที่ดี และได้สร้างครอบครัว และแวดวงมิตรสหายที่ดีเพื่อประโยชน์ของสังคม โดยเฉพาะของคนเล็กคนน้อยจำนวนมาก ดังที่ท่าน

ถือปฏิบัติมาตลอดชีวิต ๖๐ ปี

วิจารณ์ พานิช

๑ กันยายน

คำนิยม

หนังสือ 'DO IT RIGHT AND FEAR NO MAN' นี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือแบบลับๆ ของหน่วยงานที่มี นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ เป็นที่ปรึกษา คือ สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) และโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

ถึงแม้เราจะสืบทราบมาว่า นพ.สุวิทย์ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการทำหนังสือเชิงอัตชีวประวัติของท่าน เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึกในวาระเกษียณอายุราชการ แต่เรายังยืนยันที่จะทำหนังสือเล่มนี้ด้วยเห็นว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นแรงบันดาลใจหรือมีคุณประโยชน์มากมายกับคนรุ่นใหม่ที่กำลังเข้ามาทำงานเพื่อพัฒนาประเทศไทย โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นด้านสาธารณสุขหรือไม่ ด้วยว่า นพ.สุวิทย์ เป็นผู้มีความคิดในการใช้ชีวิตและการทำงานที่สมควรเป็นหนึ่งใน 'ต้นแบบ' ให้คนรุ่นใหม่ได้เดินตามอย่างยิ่ง เพื่อประเทศนี้จะได้มี 'นักเคลื่อนไหวธรรมจักรแห่งการพัฒนา' เพิ่มขึ้นต่อไป

...หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นเหมือนเครื่องมืออีกชุด ในการสร้างคนเพื่อมาทำงานพัฒนาระบบสุขภาพและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ดังที่คุณหมอสุวิทย์ตั้งใจไว้

...ขอขอบคุณครอบครัววิบุลผลประเสริฐอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลและเก็บเรื่องการทำหนังสือไว้เป็นความลับ

จากใจผู้ทำ

สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP)
และโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

2 กันยายน 2556

CONTENTS

CHAPTER ONE

เมล็ดพันธุ์แห่งความดี

26 - 37

CHAPTER TWO

เรียนรู้ตลอดเวลา

38 - 57

CHAPTER THREE

เกิดมาเพื่อเป็นหมอชนบท

58 - 127

CHAPTER FOUR

35 วันที่สวนโมกข์

128 - 151

CHAPTER FIVE

มนุษย์เหล็ก

152 - 173

CHAPTER SIX

ครอบครัวที่แข็งแกร่ง
คือพื้นฐานที่สำคัญของชีวิต

174 - 209

CHAPTER SEVEN

บางแง่มุมของชีวิต

210 - 229

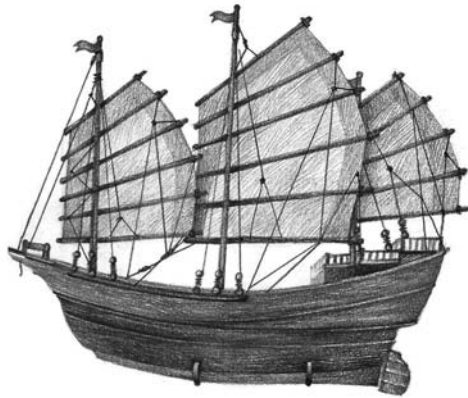
CHAPTER EIGHT

บทสรุปแห่งชีวิต

230 - 247

CHAPTER 1

เมล็ดพันธุ์แห่งความดี

หลังจากที่สงครามกลางเมืองภายในของจีนจบลงตรงที่พรรคคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตงสามารถมีชัยเหนือพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คได้ เหมาเจ๋อตงได้ประกาศจัดตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กรุงปักกิ่งบนจัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อปกครองจีนแผ่นดินใหญ่อาย้งใหญ่เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2492 หลังจากนั้นสิ่งที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ทำเป็นอย่างแรกๆ ก็คือการออกกฎหมายปฏิรูปที่ดินในปี พ.ศ. 2493 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระจายที่ดินทำกินไปสู่ชาวนาอย่างเสมอภาค โดยใช้มาตรการยึดที่ดินของเจ้ากรรมสิทธิ์ไปแจกจ่ายให้ชาวนาที่ไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก จากเหตุการณ์นั้นทำให้นายทิดहां แซ่โจ้ว และ นางเฮ้งอ้อจวง แซ่เฮ้งคู่สามีภรรยาที่มีผืนดินไร่นาเป็นของตัวเองอยู่ในแถบชนบทของเมืองซัวเถาได้รับผลกระทบอย่างมาก ด้วยความจำยอมพวกเขาตัดสินใจทิ้งชีวิตที่เมืองจีนและอพยพจากจีนแผ่นดินใหญ่มาตั้งรกรากที่แผ่นดินไทย ด้วยโชคชะตาชีวิตที่ต้องระหกระเหิน นายทิดहांและนางเฮ้งอ้อจวงที่มีเพียงเสื้อผ้าผืนหมอนใบต้องใช้ชีวิตอย่างปากกัดตีนถีบอยู่ในย่านวัดอนงค์รามาวรีวิหารแถบคลองสาน หลังจากนั้นนางเฮ้งอ้อจวงได้ให้กำเนิดเด็กชายคนหนึ่งซึ่งทั้งคู่ตั้งชื่อให้ว่า ม้วยแซ แซ่โจ้ว เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2496

ม้วยแซ แซ่โจ้ว เป็นบุตรชายคนสุดท้ายของครอบครัวจากจำนวนพี่น้องทั้งหมด 6 คน ต่อมาเขาคณันได้เปลี่ยนชื่อเป็น สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ชีวิตของครอบครัวแซ่โจ้วก็ไม่ต่างจากครอบครัวชาวจีนอพยพทั่วไป พวกเขาใช้ชีวิตด้วยความดิ้นรน ประหยัด และอดออม คุณหมอสุวิทย์

เล่าว่าช่วงที่เขายังเด็ก ฐานะทางบ้านไม่ค่อยจะดีเท่าไรนัก นอกจากเรียนหนังสือแล้วเขายังมีหน้าที่ช่วยเหลือการทำงานในบ้านเช่นลูกหลานชาวจีนทั่วไป เขาเคยทำมาแล้วหลายอย่างทั้งช่วยพี่สาวเย็บเสื้อผ้า ขายไอศกรีม ฯลฯ ต่อมาเมื่อคุณพ่อของเขาหันมาทำกิจการป้ายโฆษณา คุณหมอสุวิทย์จึงต้องรับหน้าที่เป็นคนเขียนตัวหนังสือบนป้ายโฆษณาหลังจากกลับมาจากโรงเรียนทุกวันอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

“ต่อมาครอบครัวก็มาทำป้ายไฟ พี่ชายผมทำ ผมก็ต้องไปช่วยเขาทำ คนที่รับหน้าที่หนักหน่อยก็คือพี่ชายกับพี่สาว เพราะว่าผมเรียนหนังสือ ครอบครัวคนจีนสมัยก่อนลูกสาวจะไม่ได้เรียนหนังสือ พี่สาวผมได้เรียนแค่ชั้นประถม ส่วนพี่ชายผมได้เรียนจนถึงอนุปริญญาแล้วก็ลาออกมาทำธุรกิจ” คุณหมอสุวิทย์บอก

การเป็นลูกหลานมังกรพันธุ์แท้ทำให้คุณหมอสุวิทย์ได้รับการปลูกฝังแบบคนจีนแท้ๆ หลายอย่าง “ผมพูดแต่จื๊อกับแม่ที่บ้าน สมัยเด็กๆเดียวกับแม่บังคับให้เรียนภาษาจีนตอนเย็น ผมเรียนกับพี่สะใภ้ที่เขาเปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนอยู่แถวๆ บ้าน ผมจะพูดแต่จื๊อได้คล่องหน่อย ส่วนจีนกลางจะพูดได้คล่องน้อยหน่อย”

มากไปกว่านั้นก็คือการที่เขาถูกปลูกฝังให้มีวิถีชีวิตและความเชื่อแบบชาวจีนแท้ๆ ที่ในเวลาต่อมาล้วนมีผลต่อการดำเนินชีวิตและเป็นสิ่งที่เขายึดถือปฏิบัติตลอดมา

“ครอบครัวคนจีนจะปลูกฝังให้ลูกหลานประหยัด ทำงานหนัก อดทน ไม่ให้เป็นคนฟุ่มเฟือยและขี้เกียจ คนจีนจะเคี่ยวลูกหลานให้ทำงานหนักให้ทำทุกอย่างที่ขวางหน้า ให้เป็นคนท่ามาหากิน ชีวิตในช่วงเด็ก ๆ ของผมมันเป็นชีวิตที่ลำบาก ไม่ใช่ชีวิตที่สบาย ครอบครัวผมต้องต่อสู้ทุกคน แต่ผมถือว่าโชคดีเพราะว่าเป็นลูกคนเล็ก เพราะฉะนั้นความยากลำบากมันน้อยกว่ารุ่นพี่ๆ พี่ผมเขาลำบากมาเยอะ”

แต่ถึงอย่างนั้นเขาก็เล่าให้ฟังถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิต

เอาไว้ว่า “สมัยเด็กๆ ตอนก่อนไปโรงเรียนจะกินข้าวเช้า ส่วนใหญ่บ้านผมจะกินข้าวต้มเพราะข้าวสวยมันแพง แม่ก็จะเอาถ้วยเล็กๆ มาใส่ซีอิ๊วแล้วก็เอากุ้งแห้งใส่ไปหนึ่งตัว วิธีกินก็คือเอากุ้งแห้งใส่ไปในซีอิ๊วแล้วก็เอามาดูด แล้วก็พวยข้าวต้มเข้าปาก กินไปเรื่อยๆ จนกระทั่งข้าวหมดเราถึงจะได้กินกุ้งแห้ง ถ้าขึ้นกินกุ้งแห้งเข้าไปก่อนก็ไม่มีอะไรจิ้มซีอิ๊ว” เขเล่าพร้อมกับหัวเราะให้กับความยากลำบากในอดีต “พอไปโรงเรียนก็จะหิวกระตึกน้ำร้อนไปโรงเรียน แม่ก็จะตอกไข่ลงไปนึ่งในกระตึกใบหนึ่งแล้วก็ไปโรงเรียน พอถึงเที่ยงไข่มันก็สุก ผมก็กินข้าวกับไข่ สมัยนั้นผมได้เงินไปโรงเรียนวันละสลึง”

คุณหมอสุวิทย์ยืนยันว่าประสบการณ์และแนวคิดที่เรียนรู้จากอดีตเหล่านี้มีประโยชน์ต่อชีวิตของเขาอย่างมหาศาล และก็เป็นสิ่งที่เขานำมาถ่ายทอดให้กับลูกๆ ของเขาในทุกวันนี้ด้วย “มันทำให้เราประหยัด ลูกผมประหยัดทุกคน ไม่มีฟุ่มเฟือย สมัยลูกผมเรียนชั้นมัธยมปลาย ผมให้เงินไปโรงเรียนวันละ 30-40 บาท ไม่มีใครได้เงินเป็นร้อยไปโรงเรียน และผมก็สอนให้พี่ช่วยน้อง ถ้าพี่คนโตเรียนจบแล้วแต่น้องยังเรียนอยู่ พี่ก็ต้องจ่ายเงินให้น้องไปโรงเรียน ผมบอกว่าไม่ต้องมาเอาเงินที่พ่อ ยกเว้นเวลาที่ต้องซื้อหนังสือค่อยมาเอา มันต้องสอนอย่างนั้น ให้พี่ดูแลน้อง”

แต่ประเด็นที่สำคัญที่เขาได้รับการปลูกฝังมาในวัยเด็กและดูเหมือนว่าจะเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตและการทำงานของเขาในอีกหลายสิบปีให้หลังก็คือ การได้รับการปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์

“นี่เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด” คุณหมอสุวิทย์ย้ำหนักแน่น “นิดๆ หน่อยๆ ไม่เอา มากๆ ก็ไม่เอา อะไรที่เราควรได้เราก็ได้ อะไรที่เราไม่ควรได้เราก็อยกไปเอา ผมว่าเรื่องนี้สำคัญ”

คุณหมอสุวิทย์เป็นนักสู้ ประวัติการทำงานตั้งแต่อดีตยืนยันเอาไว้หนักแน่นว่าเขาเป็นอย่างนั้น และเขาก็ยืนยันว่าเขาเป็นนักสู้มาตั้งแต่เด็ก

“ผมเป็นคนประเภทเอาเรื่อง สมัยเด็กๆ ขกต่อยเป็นเรื่องปกติ

ผมประเภทตัวเล็กแต่หัวใจสู้ ใครมารังแกไม่ได้ กูสู้ตาย” คุณหมอสุวิทย์เล่า “ผมเรียนอยู่โรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี มันก็มีพวกนักเรียนตัวใหญ่ชอบมารังแกนักเรียนตัวเล็ก ผมทนไม่ได้ ไม่ยอม ตัดนิสัยมาจนถึงเดี๋ยวนี้ว่าใครมีอำนาจแล้วมาข่มขู่เรา เราไม่ยอม” คุณหมอสุวิทย์ฉายแววการเป็นนักต่อสู้กับความอยุติธรรมมาตั้งแต่สมัยนั้น

คุณหมอสุวิทย์เล่าถึงเพื่อนที่ชื่อต๋นยว่า ต๋นยเป็นเพื่อนตัวเล็ก และมักจะโดนเด็กเกเรโถเงินและรังแกตลอดเวลา เขาเคยบอกกับต๋นยว่าอย่าไปยอมเด็กเกเร แม้คุณหมอสุวิทย์จะเป็นเด็กตัวเล็กเช่นกัน แต่เขาไม่เคยยอมให้ใครรังแก

“มันมาโถเงินคนอื่น รังแกคนอื่น ไอ้เรามันรู้ว่าสู้ มันก็ไม่ค่อยมารังแก แต่คนไม่สู้มันมาโถเงินเลย ผมก็บอกเพื่อนว่าอย่าไปให้มัน บางทีผมก็ไปทำต๋นยมัน มันตัวใหญ่กว่าเรา เราสู้มันไม่ได้หรอก แต่ว่าพอมันเห็นว่าเรารู้ มันก็เลิกล้อ มันเป็นธรรมชาติไอ้คนตัวใหญ่กว่ามันก็กลัวเจ็บเหมือนกัน ไม่ใช่มันไม่กลัวเจ็บ ถึงเราจะเจ็บมากกว่ามัน แต่ถ้ามันมาอีกกูก็จะสู้กับมันอีก ไม่ใช่ไม่กลัวนะ ผมก็กลัว แต่เราไม่ยอมให้เขามาข่มขู่เรา ไม่ยอมให้ข่มเหง ไม่มีใครไม่กลัวว่าจะไม่เจ็บหรอก กลัวทั้งนั้น แต่ถึงขีดหนึ่งระหว่างความกลัวกับความเจ็บ ผมซึ่งใจแล้วว่าผมยอมเจ็บดีกว่า ไม่อย่างนั้นก็จะถูกข่มเหงไปเรื่อยๆ กูยอมเจ็บสักที คราวหลังมันจะได้ไม่กล้ามาข่มเหงกูอีก มันเป็นธรรมชาติ”

“ผมไม่เคยคิดเรื่องแพ้นะ” เขาพูดชัดเจน

“ขอให้ได้สู้ก่อน แพ้นะว่ากันทีหลัง ถ้าคิดเรื่องแพ้นะก่อนมันจะไม่กล้าสู้ สู้ก่อนอย่างน้อยเพื่อไม่ให้เขามารังแกเรา มนุษย์ถ้าไม่สู้คุณจะเป็นเบี้ยล่างเขาไปตลอด แต่ถ้าสู้ถึงแม้แพ้เขาก็ยังเกรงใจคุณว่าเสีย...ไอ้มันสู้เว้ย ไอ้มันไม่ใช่กระจอกนะ และถ้าคนนั้นนักเลงจริงๆ เขาจะเคารพคุณว่าไอ้มันไม่ใช่คนที่ข้าจะมาข่มเหงซ้ำได้ ไอ้มันคนจริงถ้าคุณไม่สู้เลยเขาก็จะบอกว่าไอ้มันสบาย กระจอก

“

ถึงขีดหนึ่งระหว่างความกลัว
กับความเจ็บ ผมซึ่งใจแล้วว่า
ผมยอมเจ็บดีกว่า ไม่อย่างนั้น
ก็จะถูกข่มเหงไปเรื่อยๆ

”

“ในการสู้แต่ละครั้งผมไม่เคยคิดว่าผมต้องชนะ แต่มันต้องถึงขีดหนึ่ง
ไม่ใช่ว่าอะอะไรก็ไปสู้กับเขา ผมไม่ใช่คนประเภทหัวหมูทะลวงฟันที่มี
อะไรก็เดินนำหน้าตลอด ผมจะดูไปเรื่อยๆ อดทน อะไรที่พอรับได้เราก็
ทนไป ไม่มีใครอยากมีเรื่องหรืออก แต่พอถึงขีดหนึ่งที่ไม่ได้ เราก็ต้องสู้
ในราชการผมก็สู้ถ้ามาชี้ตัวกับผม ผมไม่ยอม คุณจะไปโกงไปกินที่อยู่
นอกเขตอำนาจผม ผมไม่ว่า แต่ถ้าอะไรเป็นหน้าที่ของผม บาทเดียว
ผมก็ไม่ให้โกง”

ภาพด้านขวา -ภาพถ่ายคุณ
หมอลสุวิทย์ที่บ้านเกิดย่านฝั่งธน
ท่าดินแดง

CHAPTER 2

เรียนรู้ตลอดเวลา

Q / A

การใส่ใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเป็นแนวความคิดสำคัญของ คุณหมอสุวิทย์ แม้ว่าอายุ 60 ปีแล้วแต่คุณหมอสุวิทย์ยังคง ไม่หยุดเรียนรู้ ที่น่าสนใจคือในวัยเด็ก คุณหมอสุวิทย์บอกว่า เขาเคยเป็นเด็กเรียนแย่จนกระทั่งอาจถึงขั้นเรียกว่าไม่เอาไหน มาก่อน แต่หลังจากค้นพบจุดเปลี่ยน เขาก็เปลี่ยนแนวคิดใหม่ และหันกลับมาสนใจเรียนจนกระทั่งประสบความสำเร็จในการ เรียนอย่างยิ่งซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงานเป็นอย่างดี

สิ่งใดที่เขาค้นพบ อะไรคือแรงบันดาลใจ และวิธีการเรียน ให้ประสบความสำเร็จคืออะไร ต่อไปนี้คือถ้อยคำของคุณหมอ สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง

เรื่องการเรียนของคุณหมอน่าสนใจ คุณหมอ เป็นคนเรียนเก่งมาตั้งแต่เด็กๆ เลยหรือไม่

สมัยเด็กๆ ผมอยู่โรงเรียนอานวยศิลป์ ธนบุรี ผมเป็นเด็กเรียนแย่มาก นักเรียนทั้งชั้น มี 45 คน ผมจะได้ประมาณลำดับที่ 40-45 ผมอยู่ตรงนั้น เกือบตกตลอด คะแนนที่ผ่านคือ 50 เปอร์เซนต์ แต่ผมจะได้ 51-52 คาบเส้น คงเป็นเพราะครูไม่อยากให้ตกก็เลยช่วย ตอนจบ ป.6 ผมยังท่อง A-Z ไม่ได้เลย ไม่ใช่ว่าโรงเรียน เขาไม่ติงครับ แต่ว่าเราไม่มีฉันทะที่อยากจะ เรียน ไม่มีความรู้สึกอยากจะเรียน จนจบ ป.6 เตี้ยเห็นว่าถ้าอยู่ที่นี้ต่อ สงสัยผมคงเป็นโจรแน่ บังเอิญว่าช่วงนั้นพอดีเตี้ยผมไปช่วยก่อสร้าง โรงเรียนเทพประสาวิทยาแล้วบราเธอร์จ่ายเงิน ไม่ครบ เตี้ยก็เลยบอกว่าถ้าอย่างนั้นเอาลูกผม ไปเรียนก็แล้วกัน ผมก็เลยได้เข้าไปเรียนที่นั่น

หลังจากนั้นเป็นอย่างไร

พอเข้าไปเรียนเทอมแรก ปรากฏว่าสอบได้ที่สอง

เกิดอะไรขึ้นที่นั่น

มีนักเรียน 4 คน (หัวเราะ) ผมสอบได้ที่ 2 ได้ 70 กว่าเปอร์เซนต์ พอนักเรียนน้อยบราเธอร์ ก็เดียวสอน เคียวทุกวัน หนีไม่ได้ เพราะว่า นักเรียนมีเท่านี้ แล้วพอมันเกิดความคิดขึ้นมาได้ว่าคนอย่างข้ามีปัญญาสอบได้เกิน 70 เปอร์เซนต์ แล้วก็เรียนได้เลขตัวเดียว ตั้งแต่นั้นก็สนใจเรียน

เรียนอย่างเดียว นั่นคือจุดเปลี่ยน คือการได้ครูดี สิ่งแวดล้อมเปลี่ยน เพราะฉะนั้นถ้าเราเห็นเด็ก เกเรหรือเด็กที่ไม่สนใจเรียนแล้วเราไปบอกว่า ใ่อันนี้มันไม่มือนาคด เราไม่ควรทำอย่างนั้น เราต้อง สร้างสิ่งแวดล้อม หาครูที่ดีๆ ให้เขา ถ้าเขามีครูดีๆ สิ่งแวดล้อมที่ดี เขาเปลี่ยนได้

จากเด็กที่ไม่สนใจเรียนเลย คุณหมอมเปลี่ยนมา มีวิธีการเรียนอย่างไร

ตั้งใจเรียน ทำการบ้านก่อนครูสอน พอตั้งใจ เรียนแล้วทุกอย่างมันไปเอง แต่คนจะประสบความสำเร็จต้องมีฉันทะ ต้องมีความอยากจะ ทำงานนั้น คุณต้องมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา หรืออิทธิบาท 4 เป็นหลัก เป็นความสำคัญของ ความสำเร็จ เพราะฉะนั้นคนที่เรียนสำเร็จ มันต้องมีฉันทะ มันต้องมีความอยากเรียน เมื่อก่อนผมไม่เคยทำการบ้าน ผมลอกการบ้าน เพื่อนประจำ ผมมีเพื่อนอยู่คนหนึ่งสมัยเรียน อานวยศิลป์รณรงค์ชื่อว่าสันโดษ เขาเรียนได้ที่ 1 ตลอด ผมต้องไปยืมเฝ้าเพื่อนคนนี้หน้าโรงเรียน ทุกวัน พอเจอหน้าเขาผมก็จะบอกว่าสันโดษ เอาการบ้านมาลอกหน่อย วันไหนลอกทันทีรอด ตัวไป ไม่ทันก็โดนไม้เรียว โดนครูตี

ผมว่าไอ้ที่เราบอกว่าเด็กไทยไอคิวต่ำนี้ ผมว่ามันไม่ได้เป็นเพราะขาดไอคิวเป็นหลัก หรือว่ามันขาดสภาพแวดล้อมที่ดีที่กระตุ้น การเรียนรู้ นี่คือนี่สิ่งที่เราน่าจะจะต้องลงทุนเยอะๆ

ภาพด้านขวา

คุณหมอสุวิทย์ วิมูลผลประเสริฐ
ยืนอยู่แถวหลังสุด คนที่ 3 นับจาก
ฝั่งขวา

ภราดาอาชีเนียว อานเกล
อินฟานเต *1

ภราดาชาวอิตาเลียน ท่านเป็น
อธิการคนแรกของโรงเรียน
อัสสัมชัญธนบุรี นอกจากนั้น
ท่านยังได้บุกเบิกก่อตั้งโรงเรียน
เทพประสาวิทยาด้วย ที่นั่น
ท่านสอนวิชาภาษาอังกฤษ และ
เป็นผู้เดียวเชิญคุณหมอสุวิทย์
จากเด็กนักเรียนที่ไม่เอาไหน
จนกระทั่งกลายเป็นเด็กเรียน
ดีมากในเวลาต่อมา

สภาพแวดล้อมที่ดีคืออย่างไร

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียน มีครูที่เอาใจใส่เด็ก ถ้าเด็กมันเจอครูดีมันเรียนสนุกนะ พอเรียนสนุกมันก็อยากจะเรียน แต่ถ้าเจอครูเฮงซวย เปิดตำราสอน เด็กมันก็เบื่อ ไม่อยากเรียน มนุษย์ทุกคนมีความอยากเรียนรู้ คุณลองดูเด็กเล็ก เวลาที่เริ่มคลานได้มันก็เริ่มอยากดูโน่นดูนี่เรียนรู้ตลอดเวลา ทำยังไงเราจะจัดสภาพการเรียน ห้องเรียน วิธีการสอน หรือเครื่องมือเครื่องมือ ให้เด็กเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองเยอะๆ อย่าไปปิดกั้นเด็ก และส่งเสริมให้มีครูที่เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ อันนี้สำคัญ การปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปห้องเรียน ตำราเรียน ทุกวันนี้มันแต่ไปยุ่งเรื่องทรงผม จะให้เด็กตัดผมสั้น ผมยาว มันดีกต่าบรพพ ผมว่ากระทรวงศึกษา มันหมดสภาพ แต่ไม่ได้แปลว่าทุกอย่างมันเลวร้ายนะ ลูกผมก็โตมาในโรงเรียนกระทรวงศึกษา แต่ผมว่ามันควรจะทำให้ดีกว่านี้ ทำให้นักเรียนอยากเรียน ในโรงเรียนยังมีระบบเจ้าขุนมูลนายเยอะ บางโรงเรียนนักเรียนจะเข้าหาครูใหญ่

แทบจะต้องคลานเข้าไป ผมว่าตกลง ผมเคยเป็นครูใหญ่นะ เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสาธารณสุขขอนแก่น ผมเข้ากับนักเรียนเหมือนเป็นเพื่อนเล่นกัน เราไม่ได้มีอะไรให้นักเรียนมากแล้วเราก็เข้าไปคุยกับเขา ถามสารทุกข์สุกดิบ สอนหนังสือด้วย

คุณหมอบอกถึงการมีครูดี ตลอดชีวิตมานี้คุณหมอมีครูท่านไหนบ้างที่คุณหมอบอกว่ามีส่วนสำคัญต่อชีวิตคุณหมอมอบอกอย่างมา

ครูที่ดีที่สุดก็คือครูคนแรกของพวกเรา คือคุณแม่และคุณพ่อ อันนั้นสำคัญที่สุด เขาสอนชีวิตเราตั้งแต่เล็กๆ เลย แม่ก็จะสอนอยู่เรื่อย แม่ผมไม่ได้เรียนหนังสือแต่อ่านภาษาจีนได้ เขาจะจำเป็นตัวๆ เพราะภาษาจีนไม่มีอักษร ไม่มีพยัญชนะมารวมเป็นคำ เขาจะจำได้ว่าตัวนี้แปลว่าอะไร เขาก็เลยอ่านได้ แม่สอนผมหลายๆ อย่าง เวลาเราทำงานเหนื่อยหน่อยเราก็จะบ่น แม่ก็จะสอนสุภาษิตจีนว่า ‘ยิ่งทนความขมได้มากเท่าไร ยิ่งจะเป็นคนเหนือคน’

ศาสตราจารย์พิเศษ
นายแพทย์ไพจิตส ปว-บุตร

เกิดเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2477 จบการศึกษาด้านสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล) เมื่อพ.ศ. 2508 เริ่มต้นการรับราชการด้วยการเป็นนายแพทย์สถานีอนามัยชั้น 1 อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ และเป็นนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอีกหลายจังหวัด เป็นนายแพทย์ที่มีผลงานในการพัฒนาชนบทจนได้รับการยกย่องอย่างมาก ต่อมาท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมอนามัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเป็นสมาชิกวุฒิสภา

“
ยิ่งทนความขมได้มากเท่าไร
ยิ่งจะเป็นคนเหนือคน
”

มันเป็นสุภาภิตจีนที่เกิดจากเหตุการณ์ที่อ่อนคนหนึ่งแพ้สงครามแล้วก็ถูกฝ่ายตรงข้ามจับไปขังไว้ แยกทุกข้อมนานมาก ทุกคืนก่อนนอนแจะเอาดีทิมมาเลีย เพราะน้ำดีคือส่วนที่ขมที่สุดในร่างกายแล้วดีทิมนี้มันขมยิ่งกว่าขมเลียเพื่อรำลึกถึงความยากลำบากจะได้มีแรงฮึดสู้จนสุดท้ายก็ก็สามารถชิงเมืองคืนมาได้ นี่เป็นสิ่งที่แม่สอนผมมาตั้งแต่เด็กๆ ทำให้เรารู้สึกว่างานหนักเป็นเรื่องเล็ก เราสู้ได้ ทำงานหนักหามรุ่งหามค่ำเราก็ทำ การเป็นหมอทำให้ตอนกลางคืนจะถูกตามไม่รู้กี่ครั้งต่อกี่ครั้ง ลูกขึ้นมากก็ต้องลุยๆ ไม่มีป่น ไม่มีหี เพราะเราถูกฝึกมาตั้งแต่เล็กๆ

ต่อมาผมได้มาเจอครูในโรงเรียน ครูที่เปลี่ยนชีวิตผมเลยคือ บราเธอร์อาซีเนียว อินฟานเต^{*1} ตอนผมย้ายโรงเรียน จากเรียนเกือบตกจนกลายเป็นที่ 2 จากที่ไม่เอาถ่าน จนกระทั่งเป็นนักเรียนเรียนดีจบแพทย์ได้เหรียญทองอันดับ 1 ท่านเป็นชาวอิตาลี สอนภาษาอังกฤษ จากที่ผมท่อง A ไม่ถึง Z เพียงแค่ปีสองปีผมคล่องแคล่วภาษาอังกฤษเลย สิ่งที

ท่านทำคือเคียวเราทุกวัน เปลี่ยนชีวิตผมจากที่เป็นเด็กไม่เอาไหนเลยกลายเป็นเด็กที่หนึ่งในชั้นมันเปลี่ยนชีวิตจากไม่มีอนาคต กลายเป็นอนาคตเริ่มสดใส

จากนั้นผมก็ไปเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมฯ ตอนไปเรียนที่นั่นก็มีอาจารย์ประจำชั้นที่ดีมาก ท่านเป็นคนน่ารัก สอนภาษาอังกฤษเหมือนกัน อาจารย์ก็จะเคียวเราในเรื่องการเรียน การทำงาน ท่านเป็นอาจารย์ประจำชั้นชื่ออาจารย์โรจนิ ท่านเป็นคนตั้งอกตั้งใจมาก ท่านจะคอยเคียวให้เราเรียนหนังสือ ที่จริงเราก็ตั่งใจเรียนอยู่แล้วแต่ท่านจะเคียวให้เป็นพิเศษ

ตอนผมเข้ามาเรียนแพทย์ ผมตั้งใจว่าผมจะเป็นหมอผ่าตัดสมอง แต่ตอนปิดเทอม ปี 1 มีคนมาชวนไปออกค่าย เพื่อไปสำรวจเรื่องการวางแผนครอบครัว ผมก็ไปเพราะคิดแค่ว่าได้ไปเที่ยวต่างจังหวัด กินฟรี อยู่ฟรี มีเบียร์เลี้ยงด้วย แต่พอไปถึงก็ไปเจอหมอคนหนึ่งชื่อนายแพทย์ไพจิตร ปวะบุตร^{*2} ตอนหลังท่านเป็นปลัดกระทรวงฯ ตอนนั้นท่านเป็นหัวหน้าสถานีอนามัยชั้น 1 ที่

บ้านไผ่ ผมไปทำงานกับท่าน ดูท่านทำงานก็คิดว่าชีวิตแบบนี้ น่าสนใจ ท่านเป็นหมออยู่คนเดียว ต้องทำทุกอย่าง ได้ออกไปหมู่บ้านกับท่าน พอเข้าไปหมู่บ้านลูกเล็กเด็กแดงเข้ามาหาท่านมากมาย เหมือนท่านเป็นพ่อพระ เราารู้สึกว่าใช่เลยชีวิตแบบนี้ คิดได้ตอนนั้นเลยว่าเราจะเป็นอย่างนี้ ไม่เอาแล้วหมอผ่าตัดสมอง นั่นก็เป็นครูอีกอย่างหนึ่ง เป็นครูโดยการเป็นแบบอย่าง เขาไม่ได้สอนอะไรเราสักอย่าง แต่เป็นครูโดยเป็นแบบอย่าง

จนกระทั่งปลายปี 4 ผมได้ไปบวชที่สวนโมกข์ เป็นการบวชแบบสนุกตามเพื่อนไปเห็นเขามีโฆษณาใต้ถุนตึกบอกว่าปิดเทอมนักศึกษาคนไหนอยากบวชก็ได้ เสียเงิน 800 บาทได้ไปอยู่สวนโมกข์หนึ่งเดือน ผมก็ไม่รู้จักหรอกว่าสวนโมกข์คืออะไร คิดแค่ว่าได้ขึ้นรถไฟไปเที่ยวบักซ์ได้ด้วย ได้บวชด้วย เป็นลูกผู้ชายได้บวชสักทีก็ดีเหมือนกันเสียเงินแค่ 800 เอง ถูกเป็นบ้าเลย (หัวเราะ) เหตุการณ์นั้นเปลี่ยนชีวิตผมเลย อาจารย์พุทธทาส^{*3} ท่านเป็นครูทางจิตวิญญาณที่สำคัญ

พอไปบวชกลับมาผมก็มาเรียนแพทย์ต่อระหว่างเรียนแพทย์เราก็ตั่งใจเจอครูหลายประเภทครูที่แยๆ คือครูประเภทเอาตำรามาสอนเราบางคนสอนเยะเยะแต่ไม่รู้เรื่องเลยเพราะลอกตำรามาสอน แต่ถ้าเราเจอครูดีๆ แค่ว่าไม่ก็ค่าเราจะรู้เรื่องเลย ครูที่คิดหนึ่งก็คืออาจารย์หมอ อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ^{*4} ผมว่าท่านเป็นครูที่ดี

“ความเก่งของสุวิทย์ฉายแววอย่างต่อเนื่องเมื่อออกไปศึกษาต่อต่างประเทศก็สามารถสอบชิงทุนฮิวเบิร์ต ฮัมฟรีย์ ซึ่งเป็นทุนเปิดให้ทุกสาขาอาชีพเข้าสอบแข่งขันได้ โดยได้ไปเรียนแบบไม่เอาปริญญา (Non-Degree Program) ที่มหาวิทยาลัยทูเลน สหรัฐอเมริกา

“การเรียนแบบไม่เอาปริญญาทำให้สามารถเลือกเรียนเฉพาะวิชาที่สนใจ รวมทั้งขอสอบก่อนกำหนดเพื่อให้มีเวลาไปทัศนศึกษาได้เต็มที่ ระหว่างเรียนสุวิทย์ทำสิ่งที่ไม่น่าเชื่อคือกลายเป็นดีวีเตอร์ให้แก่ทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนต่างชาติ รวมทั้งคนอเมริกัน เป็นที่ศรัทธาเชื่อถือจนต้องจัดตารางไว้หน้าห้อง เพื่อจะดีวีเป็นกลุ่ม แทนที่จะถูกเคาะห้องให้ดีวีเป็นรายคน

“สุวิทย์ไปเรียนเมืองนอกรวมเวลาไม่ถึงปี แต่ต่อมาสามารถทำงานด้านการต่างประเทศจนโดดเด่นเป็นที่ยอมรับและชื่นชมจากทั่วโลก นำเสียดายที่ผู้มีอำนาจในเมืองไทยไม่มีใครจะใช้สุวิทย์เท่าที่ควร เข้าตำรา ‘มีเรือดีดีไม่ชี้ข้าม เอาเรือร่วน้ำมาข้ามซี’”

นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์

*3

วส:สสสวโกศจารย์ พุทธศาสนิก

ท่านพุทธทาสเป็นชาวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2449 ผลงานเด่นของท่านคืองานหนังสือ อาทิ หนังสือพุทธธรรม, ตามรอยพระอรหันต์ และ คู่มือมนุษย์ และเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรกที่บุกเบิกการใช้โสตทัศนูปกรณ์สมัยใหม่สำหรับการเผยแผ่ธรรมะ นอกจากนี้ท่านยังเป็นผู้บุกเบิกสวนโมกขพลาราม หรือที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า วัดธารน้ำไหล ซึ่งตั้งอยู่ที่เขาพุทธทอง ริมทางหลวงหมายเลข 41 บริเวณกิโลเมตรที่ 134 อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งที่นี่เองเป็นวัดที่คณาจารย์ได้ไปจำวัดอยู่ในการบวชเรียน

ที่สุดคนหนึ่ง ท่านเป็นหมอทางโรคสมอง ตอนนั้นผมเรียนเรื่องลมชัก ผมอ่านหนังสือมาเยอะมาก ฟังครูสอนก็เยอะ แต่ก็ไม่รู้เรื่องว่าถ้าเจอคนไข้ลมชักแล้วจะจัดการยังไง มีอยู่วันหนึ่งเป็นเคสคอนเฟอเรนซ์ เขาจะเอาคนไข้เข้ามาแล้วมาประชุมกันเพื่อเรียนรู้จากคนไข้ ผมก็ไปนั่งฟังฟังแล้วก็ยังไม่ค่อยรู้เรื่องทำไร้อาจารย์อรรถสิทธิ์ ท่านเดินเข้ามาชี้สามประเด็น ผมกระจ่างหมดเลย ตั้งแต่นั้นมาผมตามท่านตลอด เรียนรู้จากท่านแล้วมันเรียนอะไรเร็ว ท่านจะรู้ว่านักเรียนเรียนไม่รู้เรื่องเพราะอะไรแล้วท่านจะไปชี้ตรงจุดนั้น

ครูคนถัดไปก็คืออาจารย์ประเวศ วะสี^{*5} ผมไม่รู้จักท่านมาก่อน ตอนผมไปอินเทิร์นที่อุบลฯ ผมเป็นที่หนึ่งของมหาวิทยาลัย เขาก็เรียกผมไปสัมภาษณ์ทุนอาชีวศึกษาที่กรุงเทพฯ ผมไปแบบจุกๆ เพราะหาคนอยู่เวรแทนไม่ได้ ไม่ได้เตรียมตัวอะไรเลย ใส่ชุดอินเทิร์นผมกระเซิงๆ ขึ้นรถทัวร์มาถึงก็ไปสัมภาษณ์ที่สภาการศึกษา พอเข้าไปสัมภาษณ์เขาก็ถามว่าทำงานที่ไหน อยากรจะเป็นอะไร ผมก็บอกอยากอยู่บ้านนอก เขาถามว่าถ้าได้ทุนอยากไปเรียน

อะไร ผมก็บอกว่าผมอยากจะเรียนเวชศาสตร์ชุมชนเรียนสาธารณสุขแล้วก็จะมาทำงานบ้านนอก ไม่ต้องการรู้เรื่องแพทย์เฉพาะทาง ต้องการรู้เรื่องสาธารณสุข อาจารย์คนหนึ่งเขาก็บอกว่าแต่ตอนนี้เขาให้สำหรับคนที่ไปเรียนกลับมาแล้วมาเป็นอาจารย์ในโรงเรียนแพทย์ ถ้าผมจะไปอยู่บ้านนอกผมก็จะไม่ได้ทุน ผมเลยบอกว่าถ้าต้องมาเป็นอาจารย์โรงเรียนแพทย์ผมไม่เอาทุน ผมจะไปอยู่บ้านนอก ผมไม่เป็นอาจารย์โรงเรียนแพทย์ ผมไม่รู้หรือว่าอาจารย์ประเภทท่านนั้นอยู่ในห้องนั้นด้วย ท่านมาเล่าให้ฟังทีหลังว่าตั้งแต่นั้นมาท่านคอยตามดูว่าไอ้หมอนี้จะไปอยู่ไหนแล้วท่านก็คอยช่วยเหลือเพราะชีวิตผมมันลุ่มๆ ดอนๆ อาจารย์ประเวศก็เป็นอาจารย์ทางจิตวิญญาณคนที่สองต่อจากท่านพุทธทาส

การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของอาจารย์ประเวศแตกต่างจากท่านพุทธทาสอย่างไร

ท่านพุทธทาสท่านเป็นพระ ท่านจะสอนแบบลึก แต่อาจารย์ประเวศจะสอนให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเรา แล้วจะไม่พยายามสอน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
นายแพทย์อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญระบบประสาทและระบบสมอง จบการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ เคยดำรงตำแหน่งเป็นคณบดีคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล นายกราชบัณฑิตยสถาน และสมาชิกวุฒิสภา ท่านเป็นบิดาของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย

*4

ธรรมชาติจะเอะใจไป จะหยิบมาเป็นบางครั้งบางคราวตามแต่จังหวะและโอกาส แต่ท่านจะไม่คอยสอนคอยเตือนเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ท่านจะพาเราคิดเรื่องใหญ่แล้วพาให้เราหลุดจากความขัดแย้ง

ครั้งหนึ่งตอนที่คุณหมอสอบซิงทุนฮิวเบิร์ต ฮัมฟรีย์ ไปเรียนที่มหาวิทยาลัยทูเลนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ช่วงปี 2528-2529 คุณหมอเคยพูดเอาไว้ว่าคุณหมอไปเห็นว่าจะอะไรสำคัญ คุณหมอก็เรียนหมดเลย อันนี้เป็นแนวคิดในการเรียนรู้ของคุณหมอหรือไม่

ตอนผมไปเรียนตอนนั้นอายุ 32 ทำงานมา 9-10 ปีแล้ว เราไปเรียนแบบผู้ใหญ่ เขาเรียกว่าเป็นการเรียนแบบไม่มีปริญญา เขาให้ทุน ทุนนี้กระทรวงเขาไม่ได้ให้ผมหรอก เขาเรียกว่าทุนไทยรัฐ คือเจ้าของทุนมาประกาศลงในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐแล้วผมไปอ่านเจอก็เลยไปสมัครแล้วก็ได้ทุนไปอเมริกา ทุนนี้ดี เป็นทุนที่ไม่เอาปริญญา เขาจะส่งเราไปอยู่ที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ที่ทูเลน แล้ววิชาอะไรที่มีสอน

ในมหาวิทยาลัยนั้นถ้าเราอยากเรียนก็ไปเรียนไม่จำเป็นว่าปีหนึ่งต้องเรียนกี่คอร์ส ก็เครดิตแล้วแต่เราทั้งหมด ผมเลือกเรียนเยอะ ไม่ใช่ว่าอยากได้ปริญญาอะไร แต่อยากเรียนรู้เยอะ

คุณหมอได้ลงเรียนวิชาอะไรที่ทูเลนบ้างครับ
ผมไปเรียนบัญชี ทั้งที่จริงผมไม่ควรจะเรียนบัญชี แต่ผมคิดว่าเราควรจะต้องรู้ว่าเงินทองเข้าออกยังงัยบ้าง ตอนนั้นผมอ่านงบดุล, รายได้, สเตตเมนต์ รู้เรื่อง เข้าใจ แล้วผมก็ไปเรียนการสื่อสาร แพทย์ไม่ควรเรียนการสื่อสารหรอก แต่เราคิดว่าเราต้องสื่อสารกับชาวบ้านให้รู้เรื่องว่าทำไมชาวบ้านมีพฤติกรรมอย่างนั้น ก็ได้ความรู้มา แล้วก็ไปดูงานด้วย ทุนนี้ดีเขาให้ไปดูงานฝึกงาน เราก็ได้เรียนรู้ระบบ มันไม่ได้เรียนรู้ตามตำราอย่างเดียว มันเรียนรู้ของจริงซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดี เรียนรู้เรื่องระบบการวิจัยซึ่งไม่มีสอนในมหาวิทยาลัย เราไปดูงานแล้วก็ไปเรียนรู้กับเขา เขาริหารระบบงานวิจัย อาจารย์ประจำ วิชา วิชาแนะนำให้ผมไปอยู่กับศาสตราจารย์คนหนึ่ง

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
นายแพทย์ประเวศ วะสี

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ราชกรอวุโส นักวิชาการด้านสาธารณสุขและการศึกษาชาวไทย เกิดเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2475 จบการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้รับปริญญาแพทยศาสตรเกียรตินิยมและได้รับรางวัลเหรียญทองในฐานะที่ได้คะแนนเป็นที่หนึ่งตลอดหลักสูตร ต่อมาได้รับทุนอานันทมหิดลไปศึกษาต่อต่างประเทศจนจบปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยโคโลราโด สหรัฐอเมริกา ท่านมีผลงานหลากหลายด้านทั้งด้านการสอน นักศึกษาแพทย์ งานวิจัย รวมไปถึงงานบริหารในหลายหน่วยงาน ท่านเป็นผู้นำทางความคิดคนสำคัญของคุณหมอสุนทรวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

*5

“
ต้องเรียนรู้ทุกวัน
มนุษย์เราหยุดเรียนรู้เมื่อไหร่
ก็ตาย
มีงongใหม่ๆ ให้เราเรียนรู้ตลอด

”

ซึ่งเป็นคนที่เก่งมากเกี่ยวกับเรื่องระบบ ผมไปอยู่กับท่านเดือนเดียว ผมเข้าใจเรื่องภาพรวมระบบ สาธารณสุขได้อย่างดีเลย เดือนเดียวเท่านั้น

ทุกวันนี้คุณหมอยังเรียนรู้เรื่องอะไรอยู่บ้าง

ต้องเรียนรู้ทุกวัน มนุษย์เราหยุดเรียนรู้เมื่อไหร่ก็ตาย มีของใหม่ๆ ให้เราเรียนรู้ตลอด

ทำไมคุณหมอลังมีความคิดแบบนี้ ซึ่งอาจจะ เป็นแนวคิดที่แตกต่างจากคนวัย 60 ทั่วไป ที่อาจจะคิดว่ารู้เท่าที่รู้มาก็มากพอแล้ว

ผมไม่แน่ใจว่าข้อสรุปนั้นจริงหรือเปล่านั้น ผมเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเรียนรู้ตลอด เพียงแต่ว่า ถึงขีดหนึ่งแล้วสมองเขาไม่สามารถเรียนแบบนั้น ได้แล้ว สมองเขาจะเรียนอีกอย่างหนึ่ง คือพออายุมากขึ้นๆ มันจะมีเรื่องความคิดรวบยอด เขาเรียก Conceptual Skill คือเห็นภาพรวมอะไรต่างๆ มากขึ้น ในขณะที่เด็กๆ สมองจะไว้ในเรื่องคิด คำนวณตัวเลข คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์จะเร็ว แต่ว่าคิดรวบยอดหรือคิดภาพใหญ่ยังไม่เก่ง พออายุมากขึ้นๆ ความไวแบบเด็กๆ มันจะน้อยลง แต่ว่ามันจะมองภาพใหญ่มากขึ้น มันจะเปลี่ยนไป แต่ละรุ่นก็เรียนรู้ต่างกัน นอกจากคุณสมองเสื่อม อันนี้ช่วยไม่ได้

คนเราต้องมีการกระตุ้นตลอดเวลา สิ่งที่ผม ทำมาตั้งแต่สิบปีที่แล้วคือจัดโปรแกรมการฝึกอบรมคนในเรื่องวิจัยพัฒนาสาธารณสุข จะมี น้องๆ รุ่นใหม่ๆ เข้ามา 20-30 คน เขาไปเรียน

มาแล้วก็มาเล่าให้เราฟัง เราก็ได้เรียนรู้จากเด็ก แล้วเราก็สอนเขาในเรื่องความคิดรวบยอด ในเรื่องการเชื่อมโยง ส่วนเขาก็มาสอนเราในเรื่องวิเคราะห์ลึกๆ ซึ่งเราไม่ได้เรียนมา แล้วเราก็ฟังจากเขา เราไม่ได้เรียนลึกอะไรอย่างเขา แต่เราก็รู้ว่ามันมีวิธีคิดต่างๆ เพราะฉะนั้นเรา ต้องเรียนรู้ตลอด วิธีที่เรียนรู้ได้ดีที่สุดคือ เรียนรู้จากเด็ก เด็กๆ มีอะไรใหม่ๆ เยอะ

คุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ
ขณะเป็นนักศึกษาแพทย์

ภาพด้านขวาบน - คุณหมอสุวิทย์
สมัยเข้ารับรางวัลนักศึกษาแพทย์
ที่เรียนดี

ภาพด้านขวาล่าง - คุณหมอสุวิทย์
ตอนจบการศึกษา

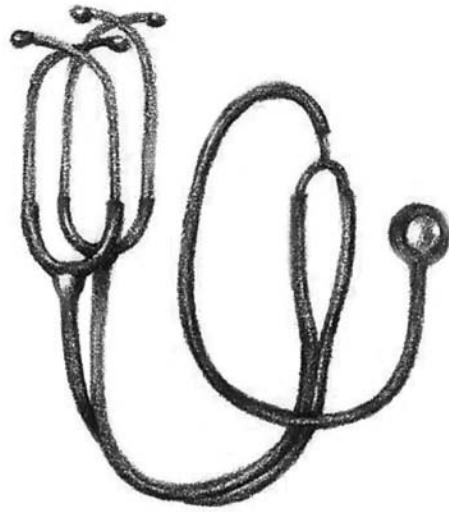

ภาพด้านขวาบน - คุณหมอสุวิทย์
ขณะเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1
ภาพด้านขวาล่าง - ภาพถ่ายขณะที่
คุณหมอสุวิทย์ไปออกค่ายซึ่งจัด
โดยชมรมนิเวศวิทยา หนึ่งใน
เหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ
ต่อการเลือกเป็นแพทย์ชนบท
ของคุณหมอสุวิทย์

CHAPTER 3

— เกิดมาเพื่อเป็นหมอชนบท —

แม้ว่าตามประวัติการทำงานของคุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ จะเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี 2519 เมื่อเขาเดินทางไปเป็นหัวหน้าแพทย์ฝึกหัดที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี และนับจากนั้นเป็นต้นมาก็มีเรื่องราวมากมายเกิดขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าหลายอย่างได้กลายเป็นตำนานบทหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุขและวงการสาธารณสุขไทยอย่างแท้จริง แต่เอาเข้าจริงแล้วจุดนั้นหาได้เป็นจุดเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่างแต่อย่างใด เพราะกว่าที่ต้นไม้ทุกต้นจะผลิดอกออกผลได้นั้น ล้วนต้องเริ่มต้นมาจากเมล็ดพันธุ์ที่ถูกวางอยู่ในองค์ประกอบที่ถูกต้องและลงตัวมาก่อนหน้านั้น

ในกรณีของคุณหมอสุวิทย์ก็เช่นกัน ครั้งหนึ่งคุณหมอสุวิทย์เคยกล่าวไว้ว่าจุดเปลี่ยนแปลงในชีวิตของเขานั้นมีด้วยกัน 3 ครั้ง จริงอยู่ที่แต่ละครั้งแม้ไม่ได้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยตรงแต่มันก็ได้มีส่วนในการหล่อหลอมตัวตนและก่อร่างสร้างรากฐานแนวคิดซึ่งต่อมาได้ขยายเป็นฐานคิดที่เขายึดถือและลงมือปฏิบัติอย่างเอาจริงเอาจังมาตลอดชีวิตการทำงาน

“กิจกรรมที่ทำให้ชีวิตผมเปลี่ยนแปลงมีอยู่ 3 เรื่อง เรื่องแรกเกิดขึ้นตอนผมอยู่ปีที่ 1 ช่วงนั้นเป็นช่วงปิดเทอมปลาย ผมก็ว่างๆ ไม่มีอะไรทำก็เลยไปออกค่ายกับชมรมนิเวศวิทยา ไปสำรวจเรื่องการวางแผนครอบครัวที่อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ก็เลยทำให้ได้เจอกับที่หมอไพจิตร ปวะบุตร (ภายหลังเป็นปลัดกระทรวงสาธารณสุข) ซึ่งทำงานที่สถานีอนามัยชั้นหนึ่งอำเภอบ้านไผ่ ซึ่งพอเราได้เห็นการทำงานของท่านแล้วก็รู้สึกประทับใจมากเลย ท่านเป็นหมออยู่คนเดียว จึงต้องทำงานบริการและบริหารจัดการ

14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์ 14 ตุลา หรือ วันมหาวิปโยค เป็นเหตุการณ์ที่นักศึกษาและประชาชนในประเทศไทยมากกว่า 5 แสนคน ได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลเผด็จการ จอมพลถนอม กิตติขจร โดยในเหตุการณ์นี้มีผู้เสียชีวิต 77 ราย บาดเจ็บ 857 ราย และสูญหายอีกจำนวนมาก เหตุการณ์นี้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตยของประชาชนโดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาในช่วงเวลานั้น ไม่เว้นแม้แต่ในวงการนักศึกษาแพทย์ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองอย่างมากด้วยเช่นกัน

ได้ทุกอย่าง แล้วที่สำคัญท่านยังทำงานในชุมชนเยอะด้วย ทั้งเรื่องทำลั่วมบ่อน้ำ วางแผนครอบครัว เพราะฉะนั้นชาวบ้านจะรักท่านมาก เวลาเข้าไปในหมู่บ้านก็เหมือนกับเทวดา ทุกคนแห่กันไปต้อนรับ 'หมอใหญ่มาแล้ว หมอใหญ่มาแล้ว' ตอนนั้นผมเกิดความรู้สึกอย่างแรงว่าชีวิตหมอมันต้องอย่างนี้ ส่วนความฝันที่จะเป็น Neurologist หรือศัลยแพทย์ประสาท ผ่าตัดสมองก็หายไปหมดเลย ตั้งใจอย่างเดียวว่าจบแล้วต้องไปอยู่บ้านนอก

"เรื่องที่ 2 เกิดตอนช่วงที่อยู่ปี 4 ผมไปบวชที่สวนโมกข์ ตอนนั้นชมรมพุทธเขาจัดการให้ ค่าใช้จ่ายก็น้อยมากเลยแค่ 800 บาทเท่านั้น มีผมกับหมออนุวัตร ศุภชุตินุกูล ไปบวชด้วยกัน โดยมีหมอวิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร ประธานชมรมพุทธมหิดลเป็นโยมอุปฐาก ก็ได้ไปเรียนรู้ความจริงของชีวิตคืออะไร ความรู้สึกที่ว่าอยากจะทำอะไร อยากจะทำใหญ่ อยากจะทำก็ได้ก็ลดไปเยอะเลย ความรู้สึกที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมมีมากขึ้นอย่างมาก สร้างความมั่นใจในเรื่องการไปทำงานในชนบทอย่างมาก

"ส่วนเรื่องสุดท้ายคือเรื่องขบวนการนักศึกษาที่เคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ ในปี พ.ศ. 2513-2516 เช่น เรื่องการออกค่าย การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นต่อต้านเผด็จการทหาร จนกระทั่งการเดินขบวนใหญ่ช่วงตุลาคม พ.ศ. 2516 ผมเองก็อยู่กับเขาตลอดนะ เพราะฉะนั้นนักศึกษาในช่วงนั้นส่วนใหญ่อะไรก็คิดคล้ายๆ กันว่าอยากจะทำอะไรให้สังคมมากๆ เพื่อสังคมจะได้ดีขึ้น"

ทั้งสามเหตุการณ์นี้ล้วนแต่ทำให้คุณหมอสุวิทย์เกิดแนวความคิดและแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมขึ้นมาอย่างแรงกล้า แต่ยังมีอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ยืนยันถึงการที่คุณหมอสุวิทย์นำอุดมการณ์นี้ไปสู่การลงมือปฏิบัติจริงโดยไม่หวั่นไหวต่อสิ่งเร้าที่เข้ามาทำทลายจิตใจ

มูลนิธิธอานันทมหิตล

ในเว็บไซต้อย่างเป็นทางการของมูลนิธิธอานันทมหิตลระบุนไว้ว่า

“มูลนิธิธอานันทมหิตลนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งขึ้น ด้วยทรงสนพระราชหฤทัยพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ทรงเข้าพระราชหฤทัยดีว่า ในการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญวิชาการชั้นสูงสาขาต่างๆ วิธีการหนึ่งที่จะสร้างผู้เชี่ยวชาญคือ การส่งผู้มีความสามารถออกไปศึกษาหาความรู้ ณ ประเทศที่เป็นแหล่งวิทยาการแขนงต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ จึงทรงพระราชดำริที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาผู้แสดงความสามารถยอดเยี่ยม ได้มีโอกาสไปศึกษาวิชาความรู้ให้ถึงขั้นสูงสุดในประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยทรงพระราชดำริว่าเมื่อได้ศึกษาถึงขั้นสูงสุดแล้ว จะเห็นวาศาสตร์ต่างๆ นั้นมีความสัมพันธ์กัน และสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์และประเทศชาติได้

“ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งทุนเพื่อการนี้เมื่อ พ.ศ. 2498 พระราชทานนามทุนว่า ‘ธอานันทมหิตล’ เพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์ในสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาธอานันทมหิตล พระอัฐมรามาธิบดินทร”

เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่าการได้รับพระราชทานทุนจากมูลนิธิธอานันทมหิตลให้ไปศึกษาต่อในสาขาต่างๆ นั้นถือเป็นเกียรติสูงสุดของผู้ได้รับทุนทุกคนและยังเป็นเรื่องยากยิ่งที่ต้องแข่งขันทางด้านวิชาการกับคนจำนวนมาก ครั้งหนึ่งคุณหมอสุวิทย์ก็เคยได้รับการเสนอชื่อให้เข้ารับการสัมภาษณ์เพื่อรับทุนธอานันทมหิตลเพื่อไปศึกษาต่อในสาขาแพทยศาสตร์เช่นกัน แต่นายแพทย์หนุ่มแพทยศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2519 เกียรตินิยมอันดับ 1 เทรียนทอง คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบตี มหาวิทยาลัยมหิตล

กลับเลือกที่จะวางโอกาสนั้นไว้และมุ่งหน้าไปสู่อีกหนทางหนึ่งที่เขาเลือกไว้ อย่างแน่วแน่

“ทุนนี้สำหรับนักเรียนแพทย์ที่เรียนดีให้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จนจบปริญญาเอก ทางคณะแพทยรามาธิบตีส่งชื่อผมไปเพราะผมเรียนได้ที่ 1 ของรุ่น ผมเป็นแพทย์ฝึกหัดเดินทางจากอุบลราชธานี ลงจากรถหัวรัก็ไปสัมภาษณ์ ไปนั่งล้างหน้าล้างตาตรงหน้าห้องสัมภาษณ์นั้นแหละ กรรมการทุนก็ถามว่าถ้าเมื่อได้ทุนจะไปเรียนอะไร ผมก็บอกว่าจะไปเรียนเวชศาสตร์ชุมชน เขาก็บอกว่าไม่ ผมก็บอกผมชอบมันกว่าวดี ช่วยชาวบ้านได้เยอะ ทำงานแบบ Health Promotion ทำงานด้านสาธารณสุข

คุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ได้รับกล่าวถึงอย่างมากว่าเป็นผู้นิยมการอยู่เบื้องหลังในการทำงานสำคัญต่างๆ มากมายหลายโครงการ หลายครั้งที่เขาสามารถออกหน้ารับเสียงชื่นชมในงานที่ประสบความสำเร็จได้ แต่เขาก็ไม่ทำ มีหน้าซ้ายยังยืนติดหลังผู้อื่นขึ้นไปยืนอยู่ในสปอตไลท์ที่จับจ้องมา

ที่สำคัญก็คือจากประสบการณ์การทำงานทั้งในประเทศและต่างประเทศมาอย่างยาวนานทำให้องค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กรมองเห็นถึงฝีมือและความสามารถในการทำงานและได้เอ่ยปากชักชวนให้ไปทำงานเป็นผู้บริหารรับเงินเดือนปีละหลายล้านบาท แต่เขาก็ปฏิเสธอย่างไม่โยติ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็คงเป็นเพราะการนิยมอยู่เบื้องหลังในการทำงานนั่นเอง

“คงเป็นเพราะเราไปทำงานให้เขาแล้วเขารู้ว่าเราทำงานให้เขาได้ แต่จิตใจผมอยู่ที่ประเทศไทย อยู่เมืองไทยเราทำอะไรได้มากกว่าเยอะ ถ้าไปทำงานที่นั่นมันรวยนะ รายได้ปีละหลายล้านบาท ปีหนึ่งใช้กินใช้อยู่ได้สบาย มีเงินเก็บเป็นร้อยล้าน ถ้าไปทำงานที่องค์กรอนามัยโลก ภาษีก็ไม่ต้องเสีย เขาเชิญมาแต่ผมไม่เอา เวลาเราไปทำงานกับเขา เราไม่ได้ขอตำแหน่งเขาและผมไม่เอาเงินเขา พอทำไปสักพักมันก็มีเครติตทางสังคม เขาก็เห็นเราว่ามาช่วยทำงาน เขาก็จัดจ้เรามากขึ้น ทุกวันนี้ผมสามารถส่งอีเมลไปหาประธานของธนาคารโลกได้ เขาก็ตอบผมเพราะว่าเขาเป็นเพื่อนกันมานาน ถ้าเราอีเมลไป แสดงว่ามีเรื่องสำคัญ” คุณหมอสุวิทย์พูดถึงเหตุผลที่เขาตอบปฏิเสธการเดินทางไปรับตำแหน่งใหญ่ที่ต่างประเทศ

ภาพบน-ภาพถ่ายตอนที่คุณหมอ
สุวิทย์ไปค่ายซึ่งจัดโดยชมรม
นิเวศวิทยา หนึ่งในเหตุการณ์
สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการ
เลือกเป็นแพทย์ชนบทของคุณ
หมอสุวิทย์

แล้วกรรมการก็ถามว่ากลับมาแล้วคุณหมอมจะไปทำงานที่ไหน ผมก็บอกว่า
ไปอยู่บ้านนอก กรรมการเขาก็บอกว่า 'ทุนนี้เขาให้สำหรับคนที่จบปริญญา
เอกกลับมาเป็นอาจารย์โรงเรียนแพทย์นะ ถ้าคุณหมอมอบมาแล้วไปอยู่
บ้านนอกก็ไม่ตรงวัตถุประสงค์ของทุน' ผมก็ตอบไปแบบไม่ลังเลว่า
'ไม่เป็นไรครับ เพราะผมไม่เคยคิดจะทิ้งชีวิตบ้านนอกเพื่อมาเอาทุน
แล้วผมก็ไม่เคยคิดว่าจะกลับไปเป็นอาจารย์โรงเรียนแพทย์ เพราะผมชอบ
งานสาธารณสุข อยากไปทำงานบ้านนอก' ก็เลยไม่ได้ทุน ที่จริงผมไม่ได้
ปฏิเสธที่จะรับทุนแต่คณะกรรมการเขาพิจารณาแล้วว่าผมไม่เข้าข่าย
มากกว่า"

อาจารย์ประเวศ วะสี ที่เป็นกรรมการสัมภาษณ์ในครั้งนั้นอยู่ด้วย
เคยกล่าวเอาไว้ว่าเหตุการณ์นี้ทำให้เขาจดจำคุณหมอสุวิทย์ได้เป็นอย่างดี
และคอยติดตามการทำงานของนายแพทย์สุวิทย์หลังจากนั้นมาโดยตลอด

"ผมพบสุวิทย์ครั้งแรกในชีวิตเมื่อเข้ามาให้คณะกรรมการแผนก
แพทยศาสตร์ มูลนิธิอานันทมหิดลสัมภาษณ์ กล่าวคือคณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดีได้เสนอชื่อเข้ามาในฐานะที่สอบได้ที่ 1 ได้เหรียญทอง
ของคณะให้เป็นผู้ได้รับการพิจารณารับพระราชทานทุนมูลนิธิอานันท-

นายแพทย์วิชัย ไชควิตตม

นายแพทย์วิชัยเกิดเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2490 จบการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยมหิดล และปริญญาโท สาธารณสุขศาสตร์จากมหาวิทยาลัยทูเลน ประเทศ
สหรัฐอเมริกา เคยดำรงตำแหน่งที่สำคัญหลายอย่าง อาทิ อธิบดีกรมพัฒนาการแพทย์
แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เลขาธิการกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
คุณหมอวิชัยถือเป็นรุ่นพี่ที่คุณหมอสุวิทย์ยกให้เป็นอาจารย์ที่สำคัญคนหนึ่ง

*6

มติดลไปศึกษาต่อต่างประเทศ ผมเป็นกรรมการคนหนึ่ง เมื่อกรรมการถามถึงความตั้งใจในการทำงานของเขา เขาตอบว่าจะไปเป็นหมอชนบท กรรมการบอกเขาว่ามูลนิธิตั้งใจให้ทุนคนไปศึกษาเพื่อกลับมาเป็นอาจารย์โรงเรียนแพทย์ ถ้าเขาจะเป็นหมอชนบทก็อาจจะไม่ได้ทุน เขาว่าไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร เขาจะไปเป็นหมอชนบท แล้วเขาก็ไม่ได้ทุน ผมรู้สึกถึงความมุ่งมั่นของเขาอย่างมากที่จะไปสู่ชนบทจนลงทุนอันทรงเกียรติที่อยู่แค่เอื้อมและคอยติดตามดูเขาเรื่อยมาว่าเขาไปทำงานที่ไหนบ้าง เขาก็คงไม่เข้าใจว่าทำไมมีอาจารย์คนหนึ่งให้ความสนใจในตัวเขาเป็นพิเศษ

หากในเวลานั้นคุณหมอสุวิทย์ตัดสินใจเอาจริงเอาจังและเลือกหนทางในการรับทุนมูลนิธิอันนั้นมติดล เชื่อแน่ว่าในเวลาต่อมาประเทศไทยต้องมีอาจารย์ในโรงเรียนแพทย์ที่มีคุณภาพมากที่สุดคนหนึ่งและย่อมสามารถผลิตนักเรียนแพทย์ที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติหน้าที่แพทย์เพื่อมวลชนได้เป็นจำนวนมากอย่างแน่นอน แต่คุณหมอสุวิทย์เล็งเห็นถึงความสำคัญและตัดสินใจเลือกแนวทางในการออกไปปฏิบัติหน้าที่หมอในพื้นที่ชนบทมากกว่า ทั้งนี้ย่อมเกิดจากอุดมการณ์อันแรงกล้าอย่างที่คุณหมอวิชัย ไชควิวัฒน์*⁶ ได้เคยพูดถึงเรื่องนี้เอาไว้ว่า

“ผมได้ยินกิตติศัพท์ของสุวิทย์มาก่อนที่จะรู้จักตัว เพราะสุวิทย์เติบโตที่รามาริบัติในสมัยประชาธิปไตยเบ่งบาน และรามาริบัติกับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นแหล่งบ่มเพาะ ‘อุดมการณ์’ ให้แก่คนหนุ่มสาวที่เข้มแข็งที่สุดแหล่งหนึ่งในสมัยนั้น

“สุวิทย์ไม่ใช่คนที่โดดเด่นอย่าง สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ที่แม้เป็นรุ่นน้องสุวิทย์หนึ่งปีแต่สงวนถึงขั้นได้รับเลือกเป็นนายกสโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลในช่วงที่ต้องเผชิญชะตากรรมอันเลวร้ายของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 สุวิทย์ค่อยๆ เติบโตทางความคิดจากการเข้าร่วมงาน

ที่ไม่หวือหวานัก คือการรณรงค์เรื่องประชากร”

หลังจากตัดสินใจแน่วแน่ว่ากับการเลือกไปทำงานเป็นหมอในชนบทเพื่อคลุกคลีกับชาวบ้านอย่างแท้จริงตามที่ได้ตั้งใจเอาไว้ คุณหมอสุวิทย์ได้ไปเริ่มต้นเส้นทางการทำงานในฐานะแพทย์เต็มตัวที่โรงพยาบาลบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งในขณะนั้นพื้นที่อำเภอบ้านกรวดมีอุปสรรคในการทำงานที่สำคัญด้วยกันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองในประเทศที่อยู่ในช่วงขวพิฆาตซ้ายและเหตุการณ์วุ่นวายในประเทศเพื่อนบ้าน แต่คุณหมอสุวิทย์ก็เลือกไปทำงานอยู่ในอำเภอติดชายแดนที่กำลักร้อนแรง และคราวหนึ่งถึงขั้นอยู่ในสถานการณ์วิกฤติเมื่อผู้ก่อการร้ายบุกเผาอำเภอบ้านกรวดขณะที่คุณหมอสุวิทย์เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่นั่นเลยทีเดียว

“หลังจากเรียนจบปี 6 ผมก็ไปเป็นแพทย์ฝึกหัดอยู่ที่อุบลราชธานี ผมไปอยู่ที่นั่นหนึ่งปีได้เรียนรู้ฝึกหัดมากมาย ได้ทักษะทางการแพทย์มหาศาลจนมั่นใจว่าสามารถทำงานที่ไหนในต่างจังหวัดก็ได้

“ตอนจับสลากเลือกสถานที่ทำงานให้ทุน ในใจก็คิดว่าจะไปไหนก็ได้ทั้งนั้นยกเว้นภาคใต้เพราะเราไม่คุ้น กลัวจะทำงานสำเร็จยาก ผมตัดสินใจเลือกที่ที่ไม่มีใครเลือกจะได้ไม่ต้องจับสลาก โดยผมเลือกไปอยู่ที่อำเภอ กมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่เลือกได้แค่วันเดียวเพื่อนผมที่จับสลากได้จังหวัดบุรีรัมย์ขอแลก ผมก็ตกลง พอไปถึงบุรีรัมย์ก็ต้องจับสลากกันอีกว่าจะไปอยู่โรงพยาบาลไหน ช่วงนั้นก็มียู่ 4 โรงพยาบาลคือ พุทโธสง ลำปลายมาศ นางรอง บ้านกรวด ผมจับได้ไปนางรอง แต่นางรองเป็นอำเภอใหญ่คนอยากจะไปกันมาก เพื่อนที่จับจากจุฬา เขาก็จับที่บ้านกรวด ก็มาต่อรองขอแลก เราก็บอกได้เพราะตั้งใจอยู่แล้วจะไปอยู่ที่ไหนก็ได้ พอไปถึงก็เห็นเลยว่าเป็นโรงพยาบาล 10 เตียงใหม่เอี่ยมเลย เพิ่งเปิด

ได้ไม่กี่เดือน เพราะเพิ่งเปลี่ยนชื่อจากศูนย์การแพทย์อนามัยชนบท
มีเจ้าหน้าที่แค่ 7-8 คน

“ผมถือเป็นหมอกคนที่ 2 ของบ้านกรวดต่อจากพี่หมอมานิตย์
ประพันธ์ศิลป์ *7 ซึ่งเพิ่งลาออกไป”

นายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์

จบการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นตัวจักรสำคัญผู้เริ่มการ
ก่อตั้งชมรมแพทย์ชนบท เป็นผู้ชักชวนคุณหมอสุวิทย์ชัยบรรดตระเวนทั่วภาคอีสานเพื่อพูดคุย
กับแพทย์ชนบทจนกระทั่งนำมาซึ่งการก่อตั้งชมรมแพทย์ชนบทในเวลาต่อมา คุณหมอ
มานิตย์รับตำแหน่งเป็นเลขานุการชมรมแพทย์ชนบทคนแรก และเคยได้รับเลือกให้เป็น
ประธานชมรมแพทย์ชนบทติดต่อกัน 2 วาระ

*7

ทั้ง 3 เลือกที่จะเป็นหมอชนบท

นี่เป็นจุดเปลี่ยนโลกทัศน์ วิธีคิด จิตสำนึก และทักษะ “ชนบทเป็นความจริงของแผ่นดินไทย ในขณะที่การศึกษาแบบท่องวิชาในรอบ 100 ปีเศษที่ผ่านมาได้สร้างคนไทยที่ไม่รู้ความจริงของแผ่นดินไทยขึ้นมาเต็มประเทศ การได้สัมผัสคนยากจนในชนบทท่ามกลางความขาดแคลนและความยากลำบากทำให้แพทย์ชนบทต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัว ปรับทักษะ สร้างนวัตกรรมที่จะเยียวยาคนยาก

คนจนคนเจ็บป่วยการได้เห็นแววตาของคนเหล่านั้นได้กระตุ้นสมองส่วนที่เห็นใจเพื่อนมนุษย์ (Empathy) และส่วนที่อยากทำเพื่อเพื่อนมนุษย์ (Altruism) หรือหัวใจของความเป็นมนุษย์นอกเหนือไปจากทักษะทางการแพทย์ แพทย์ชนบทยังเกิดทักษะเชิงระบบวิสัยทัศน์และทักษะเชิงระบบเป็นสิ่งที่ทำได้ยากในหมู่นักวิชาการทางเทคนิค แต่เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากในการบริหารองค์กรและในการพัฒนานโยบาย

หลัง 14 ตุลาคม 2516 การที่มีนักศึกษาปัญญาชนสนใจไปทำงานชนบทกันเป็นจำนวนมากมีความสำคัญต่อวิวัฒนาการของสังคมและการสาธารณสุขไทยในเวลาต่อมา ขบวนการแพทย์ชนบทเป็นปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญดังกล่าว ทั้ง สุวิทย์ ชูชัย สมศักดิ์ และเพื่อนๆ รุ่นพี่ รุ่นน้อง อีกมากมายมีส่วนสำคัญในการสร้างปรากฏการณ์แพทย์ชนบทซึ่งแม้จะมีการบันทึกกันไว้บ้างแล้ว ผมยังคิดว่าควรมีการเขียนเป็นส่วนหนึ่งของมหากาพย์ของการสาธารณสุขไทย พัฒนาการของสาธารณสุขไทยเป็นเรื่องยิ่งใหญ่จริงๆ และมีตัวละครเกี่ยวข้องมากมาย

หลังจากประสบการณ์อันหลากหลายในชนบท ทั้ง 3 คน คือ สุวิทย์ ชูชัย และสมศักดิ์ ได้เข้าไปมีบทบาทในส่วนกลางและนโยบายที่สำคัญๆ หลายด้าน

เช่น การปฏิรูประบบสุขภาพ การร่างรัฐธรรมนูญสิทธิมนุษยชนสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุขระหว่างประเทศ การปฏิรูปประเทศไทย งานเหล่านี้ต้องการการทำงานทางวิชาการทั้งสิ้น แต่เป็นวิชาการเชิงระบบที่มหาวิทยาลัยไม่คุ้นเคย เพราะคุ้นเคยอยู่กับวิชาการตามวิชา มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทไม่มากเท่าที่ควรในการพัฒนานโยบายสาธารณะ กลายเป็นว่าอดีตแพทย์ชนบทหลายคนต้องไปทำงานพัฒนามหาวิชาการเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ที่เป็นเช่นนั้นและทำได้เช่นนั้นเพราะ ‘โรงเรียนแห่งการทำงานเป็นแพทย์ชนบท’ ได้สอนให้เขาทำเป็นเช่นนั้น

สถาบันแห่งการเป็นแพทย์ชนบทจึงมีประโยชน์ต่อการสร้างคนเพื่อรับใช้ประเทศ ทั้งในระดับปฏิบัติการในพื้นที่ และการพัฒนานโยบาย อนาคตของประเทศอยู่ที่ปฏิบัติการในพื้นที่ด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์บวกกับการพัฒนานโยบาย แม้สภิริตแห่งการทำงานในชนบทในหมู่นักศึกษาจะโรยราไป แต่เมล็ดพันธุ์แห่งการเป็นแพทย์ชนบทก็ยังหลงเหลืออยู่มีใช้น้อย เมล็ดพันธุ์เหล่านี้ควรเชื่อมโยงกันเป็น ‘สถาบันแพทย์ชนบท’ ภายใต้มูลนิธิแพทย์ชนบททำงานพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนรวมทั้งเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยรับนักศึกษา มาฝึกอบรมที่โรงพยาบาลชุมชนรวมทั้งทำงานพัฒนานโยบายด้วย แพทย์ชนบทที่มีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์ทั้งที่ยังประจำการและที่เกษียณอายุแล้วสามารถเชื่อมโยงกันทำงานในสถาบันแพทย์ชนบท การเยียวยาเพื่อนมนุษย์และเยียวยาโลก Heal the world

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

กำเนิดชมรมแพทย์ชนบท

ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2528 คุณหมอสุวิทย์ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนระดับอำเภอรวม 4 แห่ง คือโรงพยาบาลบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โรงพยาบาลสอดและโรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และโรงพยาบาลพล จังหวัดขอนแก่น นอกจากการทำงานในหน้าที่อย่างถึงลูกถึงคนแล้วระหว่างนี้ยังเกิดการเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อเกิดของชมรมแพทย์ชนบทด้วย

ในหนังสือ 2 ทศวรรษชมรมแพทย์ชนบท ที่จัดพิมพ์โดยมูลนิธิแพทย์ชนบทเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2542 ได้พูดถึงความเป็นมาของชมรมแพทย์ชนบทเอาไว้อย่างละเอียดว่า

ภาพถ่ายขณะคุณหมอสุวิทย์
ตรวจคนไข้ที่ อ.สอด จ.เชียงใหม่

ภาพถ่ายขณะคุณหมอสุวิทย์
อุ้มลูกชายคนโตที่ อ.สอด
จ.เชียงใหม่

ก่อนจะมาเป็นชมรมแพทย์ชนบท

ในปี 2515 แพทย์รับทุนรุ่นแรกเริ่มออกปฏิบัติงานในสถานีนอนามัยชั้น 1 โดยเป็นนายแพทย์หัวหน้าสถานีนอนามัย ก่อนหน้านั้นแพทย์ที่เข้าทำงานกับกรมอนามัย (เดิม) โดยมากเป็นแพทย์ที่รับทุนของกรมฯ ในระหว่างเรียนแพทย์ เมื่อจบการศึกษาแล้วจึงออกไปปฏิบัติงานเพื่อขอใช้ทุนตามข้อผูกมัด ทุนนี้แตกต่างจาก ‘ทุน’ ในปัจจุบัน เพราะผู้รับทุนสมัครใจ แต่ ‘แพทย์รับทุน’ ในปัจจุบันแตกต่างออกไป เพราะต้องขอใช้ทุนในภาวะจำยอม การกำหนดให้มีสัญญาเป็นแพทย์รับทุน ทำให้กระทรวงสาธารณสุขสามารถส่งแพทย์กระจายออกไปปฏิบัติงานในระดับสถานีนอนามัยชั้นหนึ่งได้เป็นจำนวนมาก

สถานีนอนามัยชั้นหนึ่งแต่ก่อนเสมือนแดนสนธยา แพทย์ที่ปฏิบัติงานจะต้องเผชิญกับปัญหานานัปการ นวนิยายเรื่อง *เขาค้อกานต์* ซึ่งเป็นโคกนาฏกรรมของหมอคคนหนึ่งในสถานีนอนามัย และได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมจาก สปอ. ก็เขียนขึ้นมาจากเค้าโครงเรื่องจริง

ความขาดแคลนเครื่องมือ เครื่องใช้ เวชภัณฑ์ ความขาดแคลนยานพาหนะ ความขาดแคลนบุคลากร ความขาดแคลนการเหลียวแลเอาใจใส่จากผู้บังคับบัญชา ความห่างไกลจากแสงแห่งนาครธรรม ความว้าเหวทางวิชาการ ภาวะอันหนักอึ้งที่จะต้องเป็นทั้งแพทย์ที่รักษาและป้องกันโรคเป็นผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่เสมือนผู้จัดการสถานีนอนามัย ความยากจนข้นแค้นของประชาชน ผู้มีอิทธิพลและคนหัวหมอในท้องถิ่น และข้าราชการบางคนที่เกิดขี้ข่มเหงประชาชน

สภาพเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปในขณะที่แพทย์รับทุนรุ่นแรกออกไปปฏิบัติงาน ความคับแค้นจึงสูมอยู่ในหัวอกของแพทย์เหล่านี้มากบ้าง น้อยมาก

ต้นปี 2519 นายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ แพทย์รับทุนรุ่นที่ 3 ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์อนามัยศรีเชียงใหม่

จังหวัดหนองคาย ได้ประสพและตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเชื่อมั่นว่ามีแต่การร่วมมือในระหว่างผู้มีปัญหาด้วยกันเท่านั้นจึงจะหาทางบรรเทาเบาบางปัญหานั้นได้ จึงได้ใช้เวลาว่างออกตระเวนเยี่ยมเยียนแพทย์และออกหนังสือเวียนไปตามสถานีนอนามัยชั้น 1 ซึ่งเพิ่งเปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์การแพทย์อนามัยเพื่อชักชวนให้มาร่วมประชุมกันหาทางว่าจะทำอย่างไร ให้ปัญหาอุปสรรคดังกล่าวเบาบางลง ให้แพทย์สามารถนำบริการสาธารณสุขไปสู่ประชาชนชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและให้แพทย์ส่วนมากปฏิบัติงานด้วยความสบายใจยิ่งขึ้น

ในที่สุดก็ได้มีการนัดประชุมครั้งแรกที่เขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24-25 เมษายน 2519 มีแพทย์ชนบทเข้าร่วม 50-60 คน และได้ตกลงเห็นพ้องต้องกันก่อตั้ง ‘สหพันธ์แพทย์ชนบท’ ขึ้น โดยมีนายแพทย์อุเทน จารณศรี ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์และอนามัยปากช่อง ในขณะนั้นเป็นประธานชั่วคราว และนายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ เป็นเลขานุการชั่วคราว

การประชุมครั้งที่สองจัดขึ้นที่พิพชา ชลบุรี เมื่อวันที่ 5-6 มิถุนายน 2519 มีพันตรีนายแพทย์คม ปองพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์และอนามัยบางละมุง เป็นหัวแรงสำคัญ ที่ประชุมได้ตกลงเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่ ได้นายแพทย์ประสพ พาลพ่าย ผู้อำนวยการศูนย์การแพทย์และอนามัยบางปะอิน เป็นประธาน และนายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ เป็นเลขานุการ

หนังสือ *แพทย์ชนบท* ซึ่งออกเมื่อเดือนสิงหาคม 2519 นับเป็นวารสารฉบับแรกและฉบับเดียวของสหพันธ์แพทย์ชนบท ได้เขียนไว้ในบทนำว่า

‘สหพันธ์แพทย์ชนบท จะเป็นศูนย์กลางประสานงานแพทย์ระดับอำเภอทั่วประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของพวกเขา

สหพันธ์แพทย์ชนบท จะเป็นศูนย์กลางในการสรุปความชัดเจนของพวกเรา และสนับสนุนนโยบายสาธารณสุขที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง

สหพันธ์แพทย์ชนบท จะเป็นกำลังส่วนหนึ่งในการผลักดันให้การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขไปสู่ชนบทได้ปรากฏเป็นจริงขึ้นมาในอนาคตอันใกล้ นี่คือการอันสูงส่งและมีเกียรติของสหพันธ์แพทย์ชนบท

งานที่เป็นขึ้นเป็นอันของสหพันธ์แพทย์ชนบทก็คือ สามารถผลักดันให้มีการประชุมผู้อำนวยการโรงพยาบาลอำเภอทั่วประเทศได้เป็นผลสำเร็จเมื่อสิงหาคม 2519

ในขณะที่สหพันธ์แพทย์ชนบทกำลังจะเสริมบทบาทในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และกำลังรวบรวมรายชื่อสมาชิกเพื่อขอการสนับสนุนจากกระทรวงฯ ขอไปดูงานสาธารณสุขในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญอีกครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ซึ่งทำให้อิทธิพลที่เกี่ยวเนื่องกับการเมือง ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ‘ชมรม’ ‘สหพันธ์’ และศูนย์ต่างๆ ต้องยุติบทบาทไปโดยปริยาย นั่นคือเหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

สหพันธ์แพทย์ชนบทได้ยุติบทบาทไปแล้ว แต่ปัญหาและความคับแค้นต่างๆ ของแพทย์โรงพยาบาลอำเภอก็ยังมีอยู่ และต้องการการเยียวยารักษาอย่างยิ่ง

เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองคลี่คลายลง แพทย์ชนบทที่เป็นกลุ่มผลักดันเบื้องต้นให้เกิดสหพันธ์แพทย์ชนบท ก็หาทางรวมตัวกันขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยนายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ อดีตเลขานุการสหพันธ์แพทย์ชนบทเป็นคนเริ่มต้น ก่อนหน้านี้นายแพทย์มานิตย์ได้ลาออกจากราชการเนื่องด้วยถูกกดดันทางการเมืองและมีปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่แล้วด้วยจิตใจที่รักชนบทจึงขอกลับเข้ารับราชการใหม่ที่โรงพยาบาลประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

6 ตุลาคม 2519

เหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 เป็นการปราบปรามนักศึกษาและผู้ประท้วงในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตท่าพระจันทร์ และที่สนามหลวง ขณะนั้นนักศึกษาจากหลายมหาวิทยาลัยกำลังเดินขบวนประท้วงการเดินทางกลับประเทศไทยของจอมพลถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรี สลิดีอย่างเปิดเผยเป็นการบ่งว่า มีผู้เสียชีวิต 46 คนในเหตุการณ์ ซึ่งมีทั้งถูกยิง ถูกทุบตี หรือถูกทำให้พิการ นับเป็นบาดแผลทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทย

เมื่อเดือนธันวาคม 2520 นายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ ได้ชวน นายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ร่วมเดินทางตระเวนเยี่ยมเยียนแพทย์ ชนบทในภาคอีสานผ่านโรงพยาบาลอำเภอ ประมาณ 20 แห่งทุกแห่ง เห็นด้วยที่จะให้มีการรวมกลุ่มกันขึ้น และในที่สุดการประชุมของแพทย์ ชนบทได้เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2521 ในการประชุมครั้งนี้ มีแพทย์ชนบทจากทุกภาคเข้าร่วมประชุมประมาณ 50 คน ที่ประชุมตกลง ให้มีการรวมกลุ่มขึ้นใหม่ แต่เปลี่ยนชื่อจาก สหพันธ์แพทย์ชนบท เป็น 'ชมรมแพทย์ชนบท' เพื่อลดความรุนแรงทางการเมือง ประธานคนแรกคือ นายแพทย์อุเทน จารณศรี เลขานุการคนแรกคือ นายแพทย์มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ และ นายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ชมรมแพทย์ชนบทจึงได้ถือกำเนิดขึ้นนับตั้งแต่นั้นมา

การเริ่มต้นสิ่งใหม่นั้นเป็นเรื่องยาก ยิ่งเป็นสิ่งใหม่ที่ทำลายต่อระบบ ที่มีรากฐานฝังแน่นยาวนานยิ่งยากขึ้นหลายเท่า หลายคนเลือกที่จะไหล ไปตามกระแสเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวกสบายส่วนตัว แต่คุณหมอสุวิทย์ซึ่งในวันนั้นเป็นนายแพทย์หนุ่มอายุเพียง 24 ปีเท่านั้น กลับมีบทบาทอย่างสูงในการก่อตั้งสหพันธ์แพทย์ชนบทที่ต่อมาพัฒนา กลายมาเป็นชมรมแพทย์ชนบทตั้งแต่ยุคแรกเริ่มแม้ว่าสิ่งที่เขาและเพื่อน ร่วมอุดมการณ์ร่วมกันทำนั้นจะยากเย็นและต้องเสียสละเพียงใด

"เรื่องสำคัญตอนที่อยู่บ้านกรวดคือการเกิดของชมรมแพทย์ชนบท คือ ช่วงประมาณปลายปี พ.ศ. 2520 พี่มานิตย์ลาออกจากโรงพยาบาล เฉลิมชัยแล้วกลับมารับราชการเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการอยู่ที่โรงพยาบาล ประโคนชัยซึ่งอยู่ห่างจากบ้านกรวดประมาณ 30 กิโลเมตร วันหนึ่งพี่มานิตย์ ก็มาชวนผมว่า ไปรับรถตระเวนไปตามโรงพยาบาลต่างๆ ในภาคอีสานไหม

ผมก็ถามว่าไปทำไม พี่เขาก็ตอบว่าไปเยี่ยมเยียนพรรคพวก ผมเลยไป เชื้อไหมเรา 2 คนเนียไปตัวเปล่าๆ ไม่ใช่เงินสักบาท ค่าน้ำมัน ค่ากิน ค่าอยู่ ก็ไม่เสีย เพราะเวลาขับรถไปถึงไหน โรงพยาบาลต่างๆ เขาจัดการให้หมด หลังจากนั้นประมาณ 2-3 เดือน เราก็จัดประชุมที่โรงแรมโฆษะ จังหวัด ขอนแก่น โดยเราไปดึงเอาพี่ชลอ คุปตวิญญู กับเพื่อนันต์ เมนะรุจิ มาเป็น หัวเรือใหญ่ เพราะเราถือหลักว่าต้องเอาผู้อาวุโสมาเป็นผู้นำเพื่อให้บารมี คุ้มครอง

"ในที่สุดเราก็ตั้งชมรมแพทย์ชนบทขึ้นมาสำเร็จ โดยมีพี่อุเทน จารณศรี เป็นประธาน พี่มานิตย์ เป็นเลขาฯ ส่วนผมเป็นผู้ช่วยเลขาฯ งานหลักๆ ของพวกเราคือจัดอบรมบริหารให้ผู้ช่วยการโรงพยาบาลอำเภอ การเยี่ยมเยียนโรงพยาบาลอำเภอจัดทำคู่มือการบริหารโรงพยาบาลอำเภอ โดยพี่วิชัย โชควิวัฒน์ ชื่อถือเป็นคนคนที่ 2 ต่อจากพี่มานิตย์ เป็นคนมา บีบคอให้ทำ ผมก็เริ่มหัดเขียนหนังสือเป็นตั้งแต่นั้นมา โดยเล่มแรกก็คือ คู่มือการบริหาร ซึ่งเอามาจากประสบการณ์จริง นอกจากนี้ก็ยังทำวารสาร โรงพยาบาลชุมชน"

คุณหมอสุวิทย์เริ่มต้นการทำงานในชมรมแพทย์ชนบทด้วยการเป็นผู้ช่วยเลขานุการชมรมแพทย์ชนบท และขึ้นเป็นประธานชมรมแพทย์ชนบท ระหว่าง พ.ศ. 2525-2528 ระหว่างนั้นรวมถึงช่วงเวลาต่อมาคุณหมอสุวิทย์ มีส่วนในการผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขในประเทศไทยที่สำคัญมากมาย ดังที่ปรากฏในหนังสือ 25 ปีชมรมแพทย์ชนบท กับแผ่นดินไทยที่พุดถึงขอบเขตและบทบาทหน้าที่ของชมรมแพทย์ชนบท เอาไว้อย่างครบถ้วน

ช่วงขยายบทบาทของขบวนการแพทย์ชนบท
(พ.ศ. 2528-2536)

เมื่องานในด้านพัฒนาโรงพยาบาลอำเภอเริ่มอยู่ตัว ประกอบกับแพทย์ชนบทที่มีประสบการณ์มากขึ้น บางคนก็เริ่มเข้ามาทำงานในระดับจังหวัดและระดับกระทรวง งานของขบวนการแพทย์ชนบทก็เริ่มขยายตัวออกไปจากเรื่องของการแก้ไขปัญหาในโรงพยาบาลอำเภอ

• เข้าไปมีบทบาทในองค์กรวิชาชีพ

การเข้าไปมีบทบาทในองค์กรวิชาชีพได้เริ่มในปี พ.ศ. 2521 โดย น.พ.มานิตย์ ประพันธ์ศิลป์ ได้ชักชวน น.พ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ สมัยได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการแพทยสภาโดยการเลือกตั้งครั้งแรกได้ลำดับที่ 20 จากผู้สมัครประมาณ 40 คน ซึ่งกรรมการที่ได้รับเลือกมีจำนวน 12 คน ครั้งแรกจึงไม่ประสบความสำเร็จ แต่ในการในสมัครครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2525 ได้รับเลือกเข้ามาซึ่งอยู่ได้ไม่นานก็มีการออก พ.ร.บ. วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 ประกาศใช้วันที่ 11 สิงหาคม 2525 ซึ่งเป็นการแก้ไข พ.ร.บ. เดิม (ฉบับปี พ.ศ. 2511) ทำให้ต้องเลือกตั้งใหม่อีกครั้งในปลายปี พ.ศ. 2525 ซึ่งก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีกทั้งสองคน ในปี พ.ศ. 2528 ได้มีสมาชิกแพทย์ชนบทคนอื่นๆ เข้ามาสมัครเพิ่ม เช่น น.พ.วิชัย โชควิวัฒน์ น.พ.ชูชัย ศุภวงศ์ เป็นต้น ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปี พ.ศ. 2535 เป็นช่วงที่แพทย์ชนบทเข้าไปมีบทบาทในแพทยสภามาก โดยทำหน้าที่เป็นเลขานุการแพทยสภาต่อเนื่องมา 8 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2538

ในช่วงหลังแพทย์ชนบทมีส่วนในกรรมการแพทยสภาน้อยลง บทบาทจึงเปลี่ยนไปเป็นการถ่วงดุลให้กรรมการแพทยสภาไม่ให้เป็นการทำงานเพื่อวิชาชีพแต่เพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนด้วย

ภาพการประชุมกลุ่ม
แพทย์ชนบท

ภาพคุณหมอสุวิทย์เป็นตัวแทน
ประเทศไทยไปประชุมองค์การ
อนามัยโลก (WHO)

• การก่อตั้งกลุ่มสามพราน

ในปี พ.ศ. 2529 เมื่อแพทย์ชนบทบางท่านเข้ามาทำงานในส่วนกลาง ความใกล้ชิดกันเริ่มลดลง บางครั้งมีความเห็นขัดแย้งกัน นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ได้ปรึกษา ศ.นพ.ประเวศ วะสี ซึ่งได้แนะนำว่า ไม่ควรจัดพูดคุยทำความเข้าใจกัน แต่ควรจัดเวทีวิชาการที่จะพบกันเป็นประจำ ระหว่างแพทย์ชนบทที่ทำงานในส่วนกลางด้วยกัน และกับแพทย์ชนบทที่ยังทำงานในชนบท “เพื่อเป็นที่แสวงหาปัญญา แสวงหาข้อมูล หาความรู้ และรักษาสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไว้ สำหรับคนซึ่งพ้นจากตัวชมรมฯ ไปแล้ว แต่ยังมีไฟต้องมิทำให้ไฟไฟให้เกิดพลังงานอย่างอื่น” (นพ.วิชัย โชควิวัฒน์) จึงมีการจัดประชุมกันที่สวนสามพรานทุกเดือน และกลุ่มสามพรานนี้ประชุมต่อเนื่องกันมาถึงปัจจุบันกว่า 15 ปีแล้ว นับว่าเป็นเวที ‘สร้างสรรค์และเชื่อมต่อทางจิตวิญญาณ’ ของแพทย์ชนบท โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้มาร่วมด้วยทุกเดือน

• การประสานงานกับองค์กรเอกชนอื่น

การทำงานของชมรมแพทย์ชนบทเพื่อการพัฒนาชนบทจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่อยู่ในพื้นที่ ชมรมฯ จึงได้จัดระบบการทำงานในการประสานงานทั้งกับหน่วยงานต่างๆ และประสานกับองค์กรพัฒนาเอกชน กลไกในการประสานงานและทำให้เกิดการรวมตัวกันมีความสำคัญ เป็นการสร้างคนรุ่นใหม่และการทำให้แพทย์พื้นฐานได้รับการยอมรับ และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากขึ้น นอกจากนี้ได้มีการตั้งกองทุนต่างๆ เช่น กองทุน นพ.กนกศักดิ์ พูลเกษร เพื่อให้แพทย์รุ่นใหม่ที่มีอุดมการณ์ได้เข้ามาในขบวนการมากขึ้น ทำให้เกิดการประสานในวงกว้างมากขึ้น ไม่ใช่เป็นลักษณะที่ทำในกลุ่มผู้นำเพียงไม่กี่คน (นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์) ในช่วงนี้ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนด้านสาธารณสุข (คปอส.) โดยชมรมแพทย์ชนบทเข้าไปร่วมจัดตั้งและมีบทบาทที่สำคัญในการเคลื่อนไหวเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคฯ

• การรณรงค์เพื่อสุขภาพ

ชมรมแพทย์ชนบทได้เริ่มดำเนินการด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีแนวคิดจากกลุ่มสามพราน โดยทำเรื่องรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เป็นเรื่องแรก (พ.ศ. 2530) และเป็นกรรณรงค์ที่ทำให้สาธารณชนรู้จักชมรมแพทย์ชนบทในวงกว้างเป็นครั้งแรก ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการริเริ่มการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ได้แก่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ที่ได้ นำข้อมูลที่ได้จากการไปเข้าร่วมประชุมระดับนานาชาติที่พูดถึงพิษภัยของบุหรี่มาพูดในเวทีสามพรานว่าน่าจะทำการรณรงค์ทั่วประเทศได้ โดยการให้ยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนที่เน้นเรื่องสุขภาพ และการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ไม่ใช่เป็นการต่อต้านคนสูบบุหรี่ และใช้การมีส่วนร่วมของหลายภาคี คือ องค์กรอนามัยโลก แพทยสภา โรงพยาบาลชุมชน และสื่อมวลชน ใช้การทำงานแบบ NGO ภายใต้โครงสร้างของ GO แม่ข่ายของเรื่องรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ซึ่งได้มีผู้ลงนามสนับสนุนถึง 6 ล้านชื่อ คือ นพ.ชูชัย ศุภวงศ์

“นอกจากการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่แล้ว ได้มีโครงการอีสานไม่กินปลาดิบ (โดย นพ.สุริยะ วงศ์คงคาเทพ) การทำเรื่องข้อมูลและวิชาการในระบบสาธารณสุข (นพ.สุริยะ วงศ์คงคาเทพ และ พญ.สุพัตรา ศรีวณิชชากร) รวมทั้งทำเรื่องแพทย์สตรี” (พญ.สุพัตรา ศรีวณิชชากร)

• การประสานงานกับต่างประเทศ

แพทย์ชนบทที่ประสานกับต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นในลักษณะศักยภาพส่วนบุคคลมากกว่าเป็นขบวนการ เช่น นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ที่ขอทุนจากต่างประเทศมาดำเนินการต่างๆ เช่น “เรื่องจดหมายข่าวได้รับความสนับสนุนจากเนเธอร์แลนด์ ส่วนเยอรมันได้รับเรื่องในเรื่องส่งเสริมโรงพยาบาลชุมชน ส่วนญี่ปุ่นเป็นการพัฒนาคนรุ่นใหม่ทำงานในชนบทให้มีการประสานกันมากขึ้น รวมทั้งส่งคนไปอบรมดูงานที่ญี่ปุ่นด้วย” (นพ.สงวน นิตยารัมภ์พงศ์)

“ส่วน นพ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ นพ.วิชัย โชควิวัฒน์ นพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ เป็นแพทย์ชนบทที่ไปประชุมระดับนานาชาติในลักษณะเฉพาะบุคคล แต่แพทย์ชนบทเหล่านี้ได้นำเอา

วารสารหมอนามัย วารสาร
ที่คนหมอลูทอยเป็นบรรณาธิการ
ต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 12 ปี

จิตวิญญาณของความเป็นแพทย์ชนบทเข้าไปโดยไม่รู้จักตัว” (นพ.สุวิทย์ วัฒนผลประเสริฐ)

• ทำวารสารหมอนามัย

หมอนามัยหมายถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ไม่ใช่แพทย์ แต่ต้องทำหน้าที่ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในชนบท โดยเฉพาะในสถานีอนามัยตำบล หมอนามัยมีจำนวนกว่า 3 หมื่นคนในสถานีอนามัยราว 10,000 แห่ง หมอนามัยเหล่านี้เป็นผลผลิตของวิทยาลัยการสาธารณสุข วิทยาลัยการผดุงครรภ์ และวิทยาลัยพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข

วารสารหมอนามัยได้เริ่มมีขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2533 จนถึงปัจจุบันดำเนินการมาแล้ว 12 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เป็นแหล่งความรู้ใหม่ๆ และทบทวนความรู้เดิม ทั้งในด้านทฤษฎี และปฏิบัติสำหรับ ‘หมอนามัย’
- เป็นเวทีการแสดงผลงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของ ‘หมอนามัย’
- เพื่อสร้างความยอมรับในสังคมและขวัญกำลังใจแก่หมอนามัย
- เพื่อเป็นสื่อกลางในการส่งข่าวสารระหว่างหมอนามัยด้วยกันเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

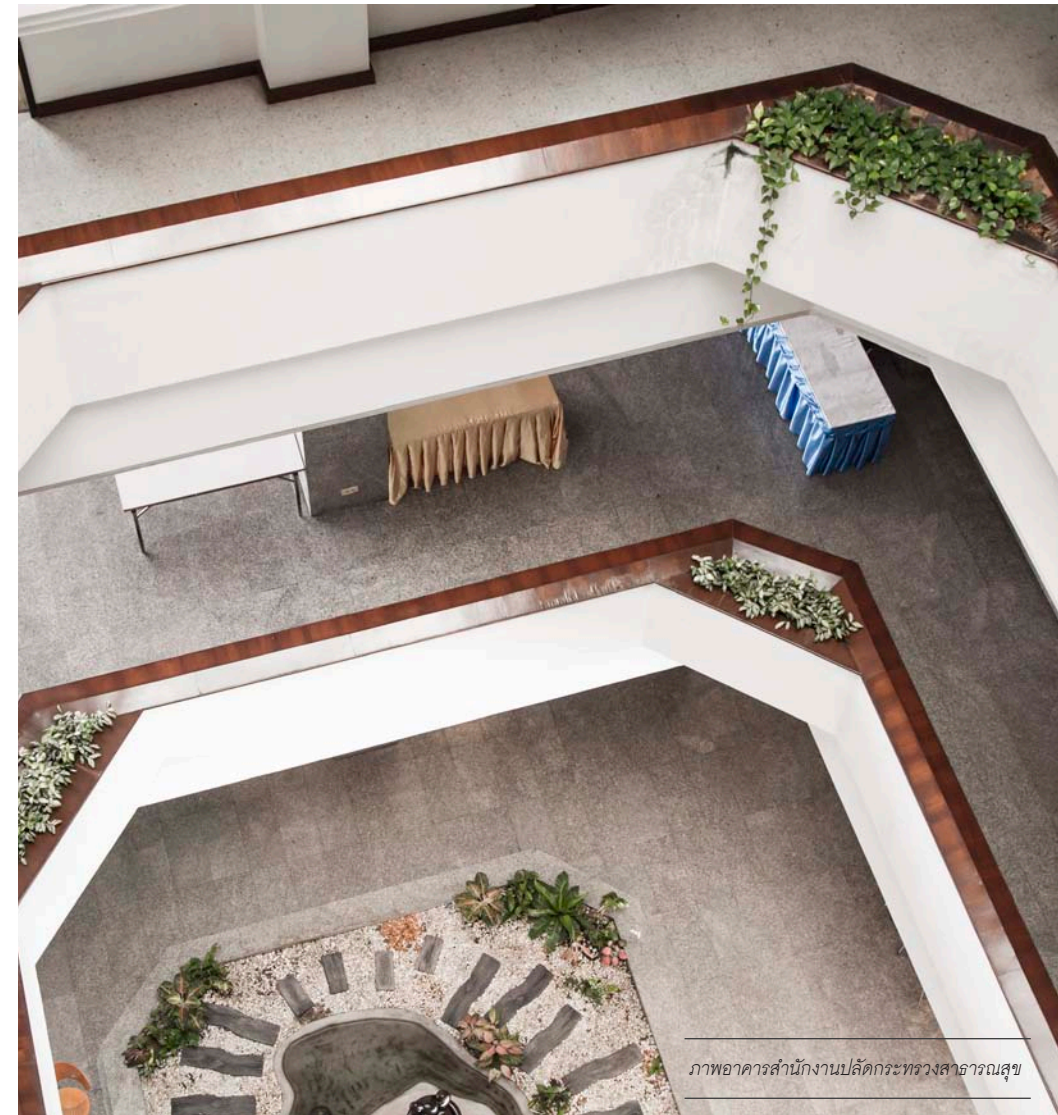
ผู้ที่จุดประกายความคิดผลักดันให้จัดทำวารสารหมอนามัยคือ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ซึ่งท่านได้เสนอแนะในการประชุมสามพรานครั้งหนึ่งที่มีการนำเสนอเรื่องของการพัฒนาสถานีอนามัยในราวปลายปี พ.ศ. 2532 ว่า

“กำลังคนในชนบทคือหมอนามัย มีจำนวนเป็นหมื่น ต้องมีกลไกที่พัฒนาความรู้ และมีเวทีที่เขาจะได้แสดงออกอย่างต่อเนื่อง คุณหมอลูทอย เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยการสาธารณสุข เป็นคนสร้างหมอนามัย ขอมอบภาระนี้ให้ทำทั้งเรื่องพัฒนาต่อเนื่องและการจัดทำเวที” โดย นพ.สุวิทย์ วัฒนผลประเสริฐ ทำหน้าที่บรรณาธิการต่อเนื่องมาถึง 12 ปี มี นพ.ประทีป ธนกิจเจริญ และ นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ได้เข้ามาร่วมดำเนินการในระยะหลัง วารสารหมอนามัยเป็นวารสารฉบับเดียวที่ส่งถึงสถานีอนามัยและโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งทุก 2 เดือน

นพ.วิชัย โชควิวัฒน์ กล่าวถึงความพยายามในการทำงานในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ “ไม่ใช่ธรรมดา ในแง่ของเนื้อหา ในแง่ของการเงินสนับสนุน ในแง่ของการบริหารจัดการ และในแง่ข้าราชการ” วารสารหมออนามัยนับเป็นกลไกอันหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่เคยทำงานในชนบทยังคงรักษาเป้าหมายเพื่อคนส่วนใหญ่ไว้ได้ ปัจจุบันกำลังหลักที่จัดทำวารสารหมออนามัยก็เป็นหมออนามัยด้วยกันเองที่อยู่ในส่วนกลาง ซึ่งเชื่อมโยงกับหมออนามัยที่ทำงานในพื้นที่ และในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายหมออนามัย สมาคมหมออนามัยและมูลนิธิหมออนามัยขึ้นด้วย นอกจากวารสารหมออนามัยแล้วยังได้มีการจัดทำพ็อกเก็ตบุ๊กเพื่อพัฒนาหมออนามัยอีกหลายเล่ม เช่น หิงห้อย, บางมุ่มมอง เพื่อ ทสอ., รักประชาชน รัก หมออนามัย, บุญคำ, หมออนามัยเขียนชีวิต, ไขปัญหาวิชาการ, เรียนรู้จากผู้ป่วย 1,2,3, ดุ้ยยา สอ.

“ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่าขบวนการแพทย์ชนบท ก็เพราะว่ากลุ่มคนฐานที่มาจากแพทย์ชนบทยังไม่ลืมชนบท ยังไม่ลืมเป้าหมายเพื่อคนส่วนใหญ่ แต่ว่ากลไกที่หลากหลายขึ้นและทำงานเป็นขบวนการ และมีเป้าหมายร่วมกัน ชมรมอื่นจะไม่มีลักษณะอย่างนี้ที่จะเป็นลักษณะขบวนการที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกันลักษณะนี้” (นพ.วิชัย โชควิวัฒน์)

นอกจากนี้ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ได้จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมปฏิบัติการการรักษาพยาบาลเบื้องต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2533 ณ วิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น โดยร่วมกับ นพ.สุรเกียรติ์ อاخานานุกาพ ซึ่งเป็นผู้แต่งตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป หลักสูตรดังกล่าวขยายไปหลายวิทยาลัย และยังดำเนินการจนถึงทุกวันนี้

ภาพอาคารสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

CONCEPTUAL SKILL

ทักษะความคิดรวบยอด

“การที่คุณจะทำงานมันมีอยู่ทักษะอยู่ 3 อย่าง อย่างแรกคือ Technical Skill คือการรู้ทางเทคนิค รู้ทางวิชาการ อันที่สองคือ Human Skill คุณต้องสัมพันธ์กับคนดีถึงจะทำงานได้ ถ้าคนเกลียดคุณทั้งหน่วยงาน คุณก็ทำงานไม่ได้ สามคือ Conceptual Skill คือการที่คุณเห็นภาพใหญ่ได้ พอคนนั้นพูดอย่างนั้นคนนี้พูดมาอย่างนี้แล้วคุณสามารถเห็นภาพใหญ่ได้ จับมารวมกันเป็นภาพใหญ่ได้

“นักเทคนิคนักวิชาการส่วนใหญ่ไม่มี Conceptual Skill คนจะมี Conceptual Skill ต้องมีประสบการณ์ ต้องคิดเชิงระบบเป็น ของพวกนี้ ไม่ใช่ได้มาจากการเรียนในห้องเรียน มันได้จากประสบการณ์ คนที่สอนผม เรื่องนี้คืออาจารย์หมอไพโรจน์ นิงสานนท์*⁸ ท่านเป็นนักเขียนผังงาน (Flow Chart) ไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรท่านจะขึ้นเป็นผังงานหมดเลย เราก็ค่อยๆ เรียนจากท่าน พอเราค่อยๆ เรียนจากหลายๆ คน ทักษะ ความคิดจะเก่งขึ้นเรื่อยๆ พอคุณไปทำงานเรื่องหนึ่งคุณก็ได้คอนเซปต์ มาอันหนึ่ง ทำงานอีกเรื่องก็ได้คอนเซปต์มาอีกอัน ทั้งหมดนี้จะสะสม อยู่ในสมองของคุณ คุณไม่รู้หรือว่ามีอยู่ในไหน แต่พอคุณไปทำงานชิ้นใหม่ คุณก็สามารถหยิบความรู้ทั้งหมดมากลับออกมาเป็นความรู้ใหม่อีกอันหนึ่งได้ นี่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ระยะยาว”

หากเรากำหนดเอง เราไม่ต้องกลัวใคร

แน่นอนว่างานทั้งหมดที่คุณหมอสุวิทย์ลงมือทำทั้งในนามส่วนตัวและในนามชมรมแพทย์ชนบทไม่ใช่งานง่าย เพราะล้วนแต่ต้องใช้พลังและกำลังใจและกำลังกายมหาศาลในการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น และในเวลานั้นคุณหมอสุวิทย์ก็ยังเป็นเพียงหมอหนุ่มตัวเล็ก ๆ ที่ไม่ได้มีประสบการณ์มากมายนัก แต่ทุกอย่างก็สำเร็จลุล่วงลงได้เพราะการยึดมั่นในความถูกต้อง

“พอช่วงปี พ.ศ. 2526 ตอนนั้นผมอยู่โรงพยาบาลพลแล้ว ผมขึ้นมาเป็นประธานชมรมต่อจากพี่มานิตย์กับพี่วิชัย รัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เขามีนโยบายเรื่องการพัฒนาชนบท โดยให้ตั้งคณะกรรมการพัฒนาอำเภอขึ้นมา เพื่อระดมกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ในอำเภอมาช่วยกันพัฒนาอำเภอ แต่ไว้ในคณะกรรมการนั้นไม่มีผู้อำนวยการโรงพยาบาลอำเภอ กรรมการชมรมแพทย์ชนบทเห็นว่าโรงพยาบาลอำเภอถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาชนบท อย่างเช่น เราไปทำส้ม งานสาธารณสุขมูลฐาน งานกองทุนยาและโภชนาการ เราทำเยอะเยอะ พี่วิชัยก็บอกว่า “สุวิทย์ ในฐานะประธานชมรมฯ ต้องไปบอกกระทรวงว่าเราต้องเป็นกรรมการพัฒนาอำเภอ” ผมก็ถามต่อว่า “ทำยังไงล่ะพี่” พี่วิชัยก็บอกให้ผมทำหน้าที่สื่อยื่นต่อปลัดกระทรวง ผมก็บอกเขาอย่างนั้นเลยหรือ ในใจรู้สึกกลัวเพราะมันข้ามหัวนายแพทย์ใหญ่จังหวัด แต่ไหนๆ เป็นประธานชมรมแล้ว ไปก็ไป ซึ่งพอไปถึงท่านปลัดฯ ในขณะนั้นก็บอกว่า “อีก 2 เดือนผมก็เกษียณแล้ว ไปหารองปลัดฯ วินิจ อัครเสนาแล้วกัน” รองฯ วินิจนี่ขึ้นชื่อว่าโคตรดุมาก ๆ ผมก็บอกพี่วิชัย “ผมไม่ไปนะพี่” พี่วิชัยก็บอกว่า “สุวิทย์เป็นประธานชมรมฯ ไม่ได้ไปได้ไง ถือหนังสือไปหารองวินิจเดี๋ยวนี้เลย” สุดท้ายผมก็เลยต้องไปพ้ออาจารย์วินิจ อ่านหนังสือของชมรมเสร็จแล้วก็บอกว่า “หมอมีหน้าที่อยู่โรงพยาบาลอำเภอ ก็ทำงานไป ไปยุ่งอะไรกับเขา” เราก็ตอบตามหลักการ อาจารย์วินิจก็บอก “ไม่ต้อง ๆ หมอกลับไปเถอะ ไปทำหน้าที่ของหมอให้ดี” ผมใจไม่สู้อยู่แล้ว

ก็เลยออกมา ออกมาจับ เจอพี่วิชัย ก็บอกพี่วิชัยว่า “ไม่ได้เรื่องหรอกพี่ คงจะจอดแค่นี้” พี่วิชัยก็บอกว่า “จอดได้ไง ไปพบรัฐมนตรี” ผมก็บอก “ไอ้พี่ ปลัดก็บรองปลัดไม่เอา เราไปหารัฐมนตรีเดี๋ยวก๊วยหรือ ไปข้ามหัวเขา” พี่วิชัยก็บอก “ไม่ชวย เราไปในนามชมรม เราไม่ได้ไปในฐานะข้าราชการ เราเป็นเอ็นจีโอ ไม่เป็นการข้ามหัวใคร

“ตอนนั้นผมรู้สึกทำไมพี่เขาต้องกดดันเราขนาดนี้ ก็ไม่พอใจ และอึดอัดมากนะ แต่เราก็เกรงใจพี่เขา ผมก็เลยไปขอพบคุณมารุต บุณนาคร รัฐมนตรีสาธารณสุขขณะนั้น โดยผมชวนพี่วิชัย และก๊วยอ้อพล วัฒนะจินดา ซึ่งเป็นรองประธานไปด้วย เราก็เล่าความคิดของเราให้คุณมารุตฟัง คุณมารุตก็บอก “เออดีนี่ ความคิดนี้ดี เดี่ยวผมจะเอาเข้าที่ประชุมกระทรวง” เราก็ใจขึ้นขึ้นมา พอออกมาผมก็ถามพี่วิชัยทันทีว่า “พี่คิดแบบนี้ได้ไง” พี่วิชัยบอก “เรื่องแบบนี้มันอยู่ที่ใจ หากใจคิดจะสู้ ก็หาวิธีเอาชนะอุปสรรคจนได้

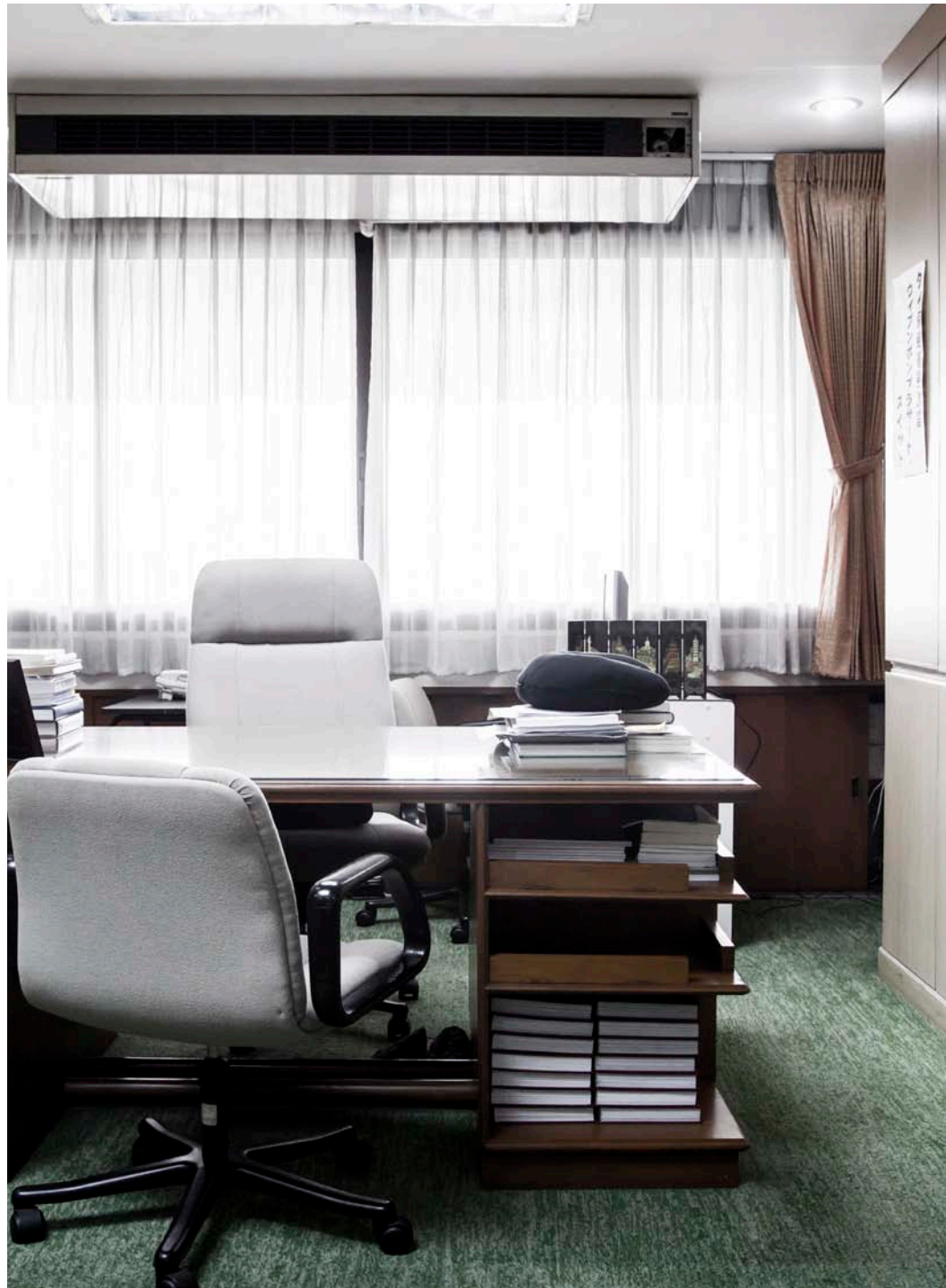
“หลังจากนั้นไม่นานก็ถึงวันประชุมกระทรวง ผู้หลักผู้ใหญ่เต็มไปหมดเลย ส่วนเราก็นั่งอยู่ท้ายห้อง รัฐมนตรีมารุตก็บอกเรื่องนี้เป็นอย่างนี้นะ แล้วก็ให้ผมมานำเสนอในฐานะประธานชมรมแพทย์ชนบท ตอนนั้นผมอายุแค่ 30 เอง ผมก็ขี้ใจไป เสียงก็สั้นๆ เหมือนจะร้องไห้ แต่ก็ขี้ใจจนเสร็จนะ จากนั้นคุณมารุตก็มอบให้อาจารย์อมร นนทสุด (ปลัดกระทรวง คนต่อมา) ไปจัดการต่อ พอออกจากห้องผมก็คุยกับพี่วิชัยว่า ถามจริงๆ

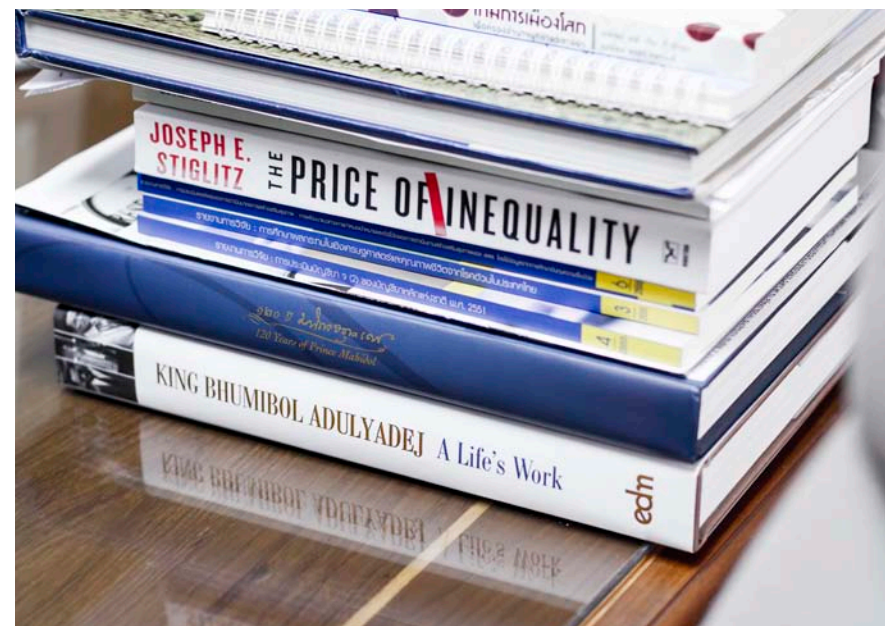
*8

นายแพทย์ไพโรจน์ บึงสามบก

เกิดเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2471 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแพทยศาสตรบัณฑิต และสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล) ระดับปริญญาโทสาขาสาธารณสุขศาสตร์ จากประเทศสหรัฐอเมริกา และได้รับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสาธารณสุข จากมหาวิทยาลัยมหิดล เคยรับราชการประจำกระทรวงสาธารณสุข เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงสาธารณสุข ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เมื่อปี พ.ศ. 2534 และปี พ.ศ. 2535

บรรยากาศภายในห้องทำงาน
ของคุณหมอสุนิทยา บริเวณ
ชั้น 5 อาคารสำนักงานปลัด
กระทรวงสาธารณสุข

หากรัฐมนตรีมาพูดไม่เอาด้วยที่จะเอาอย่างไร ท่านก็บอก “ก็ไปหาป่าเปรมชิต เขาเป็นเจ้าของนโยบาย ของคืออย่างนี้ ไม่เอาได้ไง” ผมก็บอกพี่บ้าไปแล้ว และถ้าป่าเปรมไม่เอาพี่จะทำไง พี่วิชัยตอบโดยไม่ลังเลว่า “ก็ถวายฎีกาไง” เพราะฉะนั้นจากประสบการณ์ครั้งนี้ทำให้ผมได้เรียนรู้อย่างหนึ่งว่า หากเราทำถูกต้อง เราไม่ต้องกลัวใคร แล้วตอนหลังชมรมแพทย์ชนบทก็มีการถวายฎีกาในทางการเคลื่อนไหวจริงๆ ซึ่งทั้งหมดนี้ผมมองว่าเป็นคุณูปการที่พี่วิชัยทำไว้ให้กับแพทย์ชนบท

“เรื่องนี้ก็ทำให้ผมรำลึกถึงแม่ผม ซึ่งไม่เคยเรียนหนังสือเลย เคยสอนผมไว้เสมอว่า “ถ้าเรายังผ่านอุปสรรคที่ใหญ่มากได้เท่าไร เราก็จะยิ่งเข้มแข็งขึ้นมากเท่านั้น”

เลขาธิการโรงพยาบาลที่อายุน้อยที่สุด

“ช่วงอยู่บ้านกรวด พี่มานิตย์ก็มาชวนให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการโรงพยาบาล สองคนที่น้องโรเนียวไปหาเสียงเอง เสียค่าไปรษณีย์ไปหลายร้อย ขณะที่เงินเดือนแค่สองพันสามร้อยบาท สมัครครั้งแรกสอบตก แต่ก็ได้คะแนนดีพอสมควร สองปีต่อมาก็เลยสมัครอีก คราวนี้มีคนรู้จักมากขึ้นก็เลยสอบได้ และก็สอบได้ติดต่อกันมากกว่าสิบสมัย เป็นกรรมการและเลขาธิการโรงพยาบาลที่อายุน้อยที่สุด

“การทำงานในโรงพยาบาลทำให้ได้เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบ และได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มากมาย ครูที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งที่ต้องเอ่ยถึงคือ อาจารย์หมอมจรัส สุวรรณเวลา ซึ่งตอนนั้นเป็นคณบดีคณะแพทยฯ จุฬาฯ อาจารย์จรัสเป็นคนเข้มงวดมาก ทำให้ผมได้เรียนรู้การทำแผนและการทำงานประมาณครึ่งแรกของโรงพยาบาล การทำงานในโรงพยาบาลทำกันเป็นทีมสนุกมาก และได้มีการต่อสู้กันมาก ทำให้เข้มแข็ง ผมและคุณหมอมสมศักดิ์ ขุนศรีศรี เคยประกาศลาออกจากราชการโรงพยาบาล เพื่อประท้วงที่คณะกรรมการโรงพยาบาลเห็นชอบ

หลักสูตรคณะแพทยรังสี ซึ่งเป็นของ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ต่อมาตอนที่ ดร.อาทิตย์ เป็นรัฐมนตรีสาธารณสุข เราก็เห็นว่าคงจะลำบากแน่นอน แต่ตรงกันข้าม ท่านเป็นคนมีความรู้และเมตตาสูง กลับสนับสนุนการทำงานของพวกเราอย่างดี ดิกว่ารัฐมนตรีเกือบทุกคน”

อาจารย์ประเวศ วะสี เคยกล่าวถึงการลงสมัครและการได้รับเลือกตั้งเป็นแพทยสภาของคุณหมอสุวิทย์ไว้ว่า นับเป็นประวัติศาสตร์ครั้งแรกที่แพทย์ชนบทได้รับการเลือกเป็นกรรมการแพทยสภา เนื่องจากก่อนหน้านี้มีแต่อาจารย์โรงเรียนแพทย์กับแพทย์ผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงเท่านั้นที่ได้รับเลือก ซึ่งการที่มีแพทย์ชนบทเข้าไปในแพทยสภาเป็นการเพิ่มมุมมองใหม่ในสมาคมวิชาชีพที่แต่เดิมมีแต่จากมุมมองของอาจารย์แพทย์เป็นส่วนใหญ่

แพทยสภาสาร ปีที่ 19 ฉบับที่ 12 ระบุข้อมูลเอาไว้ว่า สถิติการเป็นกรรมการแพทยสภาชุดแรกที่มีอายุน้อยที่สุด (36 ปี) ของอาจารย์ประเวศ วะสี ซึ่งคงทนมาถึง 13 ปี ได้ถูกลบลงโดยคุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ซึ่งในตอนนั้นเป็นหมอหนุ่มวัย 29 ปี จากโรงพยาบาลฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2525 ต่อมาภายหลังเมื่อมีสมาชิกของกลุ่มแพทย์ชนบทเข้ามาเป็นกรรมการมากขึ้นก็ปรากฏกรรมการแพทยสภาที่มีอายุน้อยเพิ่มอีกหลายคน เช่น คุณหมอสุพัตรา ศรีวินชชากร คุณหมอสมาชัย ศิริกันทวิไล และคุณหมอสุรพงษ์ สิบวงศ์ลี เป็นต้น

คุณหมอสุวิทย์ให้ข้อมูลว่า ภายหลังจากการเข้าไปเป็นเลขาธิการแพทยสภาสมัยแรกในช่วงวาระ พ.ศ. 2530-2532 การทำงานในช่วงแรกเป็นการพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กร และการปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการแพทยสภา การจัดการเรื่องทุจริตทางการเงิน ยกตัวอย่างเช่น ระบบการบริหารงานทางด้านการเงินและบัญชี การจัดทำแผนพัฒนาแพทยสภา ทุก 2 ปีตามวาระของกรรมการจากการเลือกตั้ง การจัดทำชุดเอกสารเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เป็นเอกสารอ้างอิงในการประชุม

คณะกรรมการ ทำให้การประชุมมีข้อมูลที่เท่าเทียมกันมากขึ้น

“มาวางระบบบริหารจัดการใหม่ มีการทำแผนพัฒนาแพทยสภาทุก 2 ปี มีการทำคู่มือ มีการทำหนังสือแด่หมอใหม่ขึ้นมา คือพยายามเคลื่อนไหวเพื่อจะ educate หมอให้รู้จักแพทยสภามากขึ้น แล้วก็เอาแพทยสภามาเชื่อมโยงกับสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะยุคของหมอชูชัย ยุคผมสองปีเป็นยุคของการวางรากฐาน ทำแผน ทำระบบ ทำโครงสร้าง ทำคู่มือ จัดระบบการประชุม แต่ก่อนประชุมแพทยสภา ข้อบังคับ กฎหมาย ระเบียบต่างๆ เยอะแยะไปหมด แต่ไม่มีใครมี อาศัยกรรมการแพทยสภา เก๋าๆ จำเอา ผมก็สั่งเจ้าหน้าที่รวบรวมมาทำเป็นเล่ม พอถึงเวลาประชุม กรรมการแพทยสภาทุกครั้งต้องวางหน้าโต๊ะ ทุกคนต้องมี

“เรามีเจ้าหน้าที่ประจำเพียง 7 คน ในขณะที่ต้องบริการสมาชิกกว่า 10,000 คน เทียบกับสภานายความซึ่งตั้งมาได้เพียงปีเดียว ของเขา มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำถึง 34 คน แต่การพัฒนาของเราคงมุ่งที่จะจัดระบบบริหารจัดการภายใน ระบบบริการสมาชิกให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีจำกัด”

ผลงานที่ภาคภูมิใจ

ไม่ใช่เรื่องธรรมดาอย่างแน่นอนเมื่อครั้งหนึ่งคุณหมออรุณดิษฐ์ เวชชาชีวะ ผู้ร่วมยุคนุกเบิกสร้างรามาริบัติมาตั้งแต่ต้นเคยพูดว่า ในบรรดาลูกศิษย์รามาริบัติกว่า 2,500 คน คุณหมอสุวิทย์เก่งและมีผลงานมากที่สุด นี่ย่อมเป็นคำกล่าวที่น่าภาคภูมิใจของคุณหมอสุวิทย์ แต่หากถามว่าการลงมือปฏิบัติให้เกิดผลงานมากมายนั้นต้องใช้เวลาบ้าง คำตอบย่อมมีด้วยกันหลากหลาย แต่ที่แน่นอนก็คือเมื่อสืบค้นไปยังประวัติของคุณหมอสุวิทย์ก็จะพบว่าผลงานแต่ละชิ้นนั้นไม่ได้ได้มาโดยง่ายและต้องใช้ความกล้าหาญอย่างมาก แม้ว่าบางครั้งสิ่งที่เขาลงมือทำนั้นจะต้องแลกด้วย

ขาดแคลนแต่เขาก็ไม่ท้อถอยจนกว่าสิ่งที่เขามุ่งหวังจะสำเร็จลุล่วงลง

การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

การขยายหลักประกันสุขภาพแก่คนไทยเป็นนโยบายของรัฐบาลมาหลายต่อหลายรัฐบาลด้วยกัน แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่สามารถครอบคลุมประชาชนไปยังคนไทยทุกคนได้อย่างทั่วถึง ที่ผ่านมามีแพทย์ชนบทหลายท่านที่มีส่วนผลักดันในเรื่องนี้ โดยเฉพาะคุณหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ คุณหมอวิชัย โชควิวัฒน์ คุณหมอวิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร จนกระทั่งเมื่อมีการก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ซึ่งมีนักคิดนักเคลื่อนไหวอันเป็นผลผลิตของเหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 อยู่หลายต่อหลายคน นักคิดเหล่านั้นได้ชักนำให้หัวหน้าพรรคไทยรักไทยคือ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ให้ได้พบปะพูดคุยกับคุณหมอวิชัย โชควิวัฒน์ ซึ่งได้เสนอให้พรรคไทยรักไทย ขยายนโยบายรูปธรรมที่ชัดเจนในการรณรงค์หาเสียง และได้ชักนำคุณหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ เข้าไปเสนอนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จนในที่สุดได้รับการยอมรับเป็นนโยบายสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้งปี พ.ศ. 2543 ของพรรคไทยรักไทย ภายใต้สโลแกน '30 บาทรักษาทุกโรค'

เมื่อพรรคไทยรักไทยได้รับเลือกเป็นรัฐบาลจึงได้ส่งอดีตแพทย์ชนบทคือ คุณหมอสุรพงษ์ สีบวงศ์ลี เข้ามาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขเพื่อดูแลในโครงการนี้โดยเฉพาะ ซึ่งแพทย์ชนบทหลายคนได้เข้าร่วมเป็นแกนหลักในการดำเนินการได้แก่ คุณหมอมงคล ณ สงขลา (ปลัดกระทรวงสาธารณสุข) คุณหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ คุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ คุณหมอวิชัย โชควิวัฒน์ คุณหมอประทีป ธนกิจเจริญ คุณหมอวีระพันธ์ สุพรรณไชยมาตย์ คุณหมอสุรเชษฐ์ สถิตนิรามัย คุณหมอพิพัฒน์ ยิ่งเสรี โดยมีทีมแพทย์ชนบทที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ได้แก่ คุณหมอวิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร คุณหมอภูษิต ประคองสาย คุณหมอจเด็จ ธรรมรัชชอารี คุณหมอวิพุธ พูลเจริญ เป็นต้น

คุณหมอสุวิทย์เข้าพบกับนาย Bill Clinton ในประเด็นเรื่อง CL ยา และการจัดหายาในประเทศที่ยากจน

เมื่อมีการเสนอร่าง พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา แม้จะมีเสียงคัดค้านอย่างรุนแรงจากองค์กรวิชาชีพแพทย์ เช่น แพทยสภา, แพทยสมาคม, แพทย์ในโรงเรียนแพทย์, แพทย์ในภาคเอกชนและโรงพยาบาลระดับจังหวัด ในประเด็นการรวมการบริหารจัดการกองทุนประกันสุขภาพของข้าราชการ คนงานและกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งประเด็นการจัดตั้งกองทุนชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริการ และคณะกรรมการควบคุมคุณภาพมาตรฐานบริการ โดยเกรงว่าจะทำให้คนไข้ฟ้องร้องแพทย์มากขึ้น แต่กลุ่มแพทย์ชนบทโดยเฉพาะคุณหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ คุณหมอสุรพงษ์ สิบวงศ์ลี และคุณหมอพรหมินทร์ เลิศสุริยะเดช ก็ได้อาศัยเครือข่ายองค์กรเอกชน เครือข่ายแพทย์ชนบทในวุฒิสภา ประสานกับวุฒิสภาที่เห็นด้วยกับรัฐบาล ผลักดันร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวจนสำเร็จ โดยมีการแก้ไขจากร่างเดิมไม่มากนัก พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 โดยมีการจัดตั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติขึ้น และมี คุณหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ เป็นเลขาธิการคนแรก มีคุณหมอประทีป ธนกิจเจริญ และ คุณหมอพิพัฒน์ ยิ่งเสรี เป็นรองเลขาธิการ เมื่อครบกำหนดวาระ 6 เดือนและมีการรับสมัครเพื่อเลือกเลขาธิการคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม 2546 คุณหมอสงวน นิตยารัมภ์พงศ์ ก็ได้รับการคัดเลือกเข้ามาอย่างเป็นทางการ

CL ยา

คำว่า CL ย่อมาจาก Compulsory Licensing คือการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายของไทยที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ส่วนที่ 5 การใช้สิทธิตามสิทธิบัตร มาตรา 45-52 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และเป็นไปตามปฏิญญาโดฮา

บรรยากาศหน้าห้องทำงานของคุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

(Doha Declaration on Trips and Public Health) ตามข้อตกลง TRIPS (Trade Related Intellectual Property Rights) ภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) ที่ให้อำนาจแก่ประเทศสมาชิกผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาที่ดัดแปลงได้หากเกิดความจำเป็นเร่งด่วน เกิดวิกฤติด้านสาธารณสุขขึ้นในประเทศ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์

เมื่อปลายปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีการประกาศใช้ CL ภายใต้การนำของคุณหมอมงคล ณ สงขลา โดยมีทีมงานคนสำคัญที่ร่วมผลักดันโครงการหลายต่อหลายคนซึ่งรวมถึงคุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ด้วย รายละเอียดของการประกาศนั้นประกาศใช้เป็นครั้งแรกในยา 3 ชนิด คือ ยาด้านไวรัสสูตรพื้นฐาน (Efavirenz) ยาด้านไวรัสสูตรสำหรับผู้ป่วยที่ดื้อยา (Lopinavir + Ritonavir) และยารักษาโรคหลอดเลือดสมองและหัวใจอุดตัน (Clopidogrel) ซึ่งเป็นยาดัดแปลงที่มีราคาแพง จากนั้นในเดือนมกราคม พ.ศ. 2551 ได้มีการประกาศใช้สิทธิเพิ่มอีก ประกอบไปด้วย ยารักษาโรคมะเร็ง (Docetaxel) ยารักษาโรคมะเร็งเต้านม (Letrozole) ยารักษาโรคมะเร็งปอด (Erlotinib) และยารักษาโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว (Imatinib)

ผลของการประกาศ CL ยาในครั้งนั้นทำให้ราคาถูกลงอย่างมากทำให้คนไทยที่ต้องการใช้ยามีโอกาสได้เข้าถึงยามากขึ้น ยาที่ประกาศใช้ทั้ง 3 ตัว ราคาถูกลงมาก โดย Efavirenz จากเดือนละ 1,300 บาท เหลือเดือนละ 650 บาท Lopinavir/Ritonavir จากเดือนละ 6,000 บาท หรือปีละ 7,200 บาท หากต้องให้ยา 50,000 คน จะประหยัดงบประมาณปีละ 3,600 ล้านบาทเลยทีเดียว และ Clopidogrel จากราคาเม็ดละกว่า 70 บาท เหลือเพียงเม็ดละไม่เกิน 10 บาท ยามะเร็งราคาถูกลงอย่างมากทำให้สานต่อโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคดำเนินต่อไปได้โดยที่รัฐบาลประหยัดเงินตราได้ไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี

ผลจากการทำ CL ยังทำให้ประชาคมโลกชื่นชมการทำ CL ยาของประเทศไทย เนื่องจากการทำเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยมีวัตถุประสงค์

ให้ประชาชนเข้าถึงยาที่จำเป็นทุกคนโดยไม่หวังผลทางการค้า แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ประเทศที่เป็นเจ้าของสิทธิบัตรยาไม่พอใจประเทศไทยและไม่ได้ตอบด้วยมาตรการทางการค้า แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันประเทศไทยก็ยังคงมีการใช้ CL ต่อไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนคนไทยทุกคน

“การประกาศซีแอลเราต้องทำกับยาที่จำเป็น และมีผลต่อผู้คนในวงกว้าง ดังนั้นถ้าไม่จำเป็นอย่าทำซีแอล เพราะกระบวนการทำซีแอลไม่ได้ทำได้ง่าย ๆ ต้องใช้ทั้งประสบการณ์ ความรู้ และไม่แค่การประกาศแล้วจบ แต่ต้องคิดถึงวิธีการหายสาบสูญด้วยว่าจะหามาจากไหน แล้วเมื่อนายสาบสูญมาขึ้นทะเบียนก็ต้องใช้เวลานาน ยกตัวอย่างยาโคลพิโดเกรล ประกาศซีแอลเดือนมกราคมจะได้ใช้ยาในเดือนตุลาคม ยาโลพินาเวียร์ +ริโทนาเวียร์ ประกาศซีแอลเดือนมกราคมได้ใช้ยาเดือนพฤศจิกายน เป็นต้น

“ที่เราประกาศซีแอลยา 3-7 รายการนั้น เพราะมันไม่มีทางเลือกคนทั่วไปไม่สามารถจัดหาตัวนั้นๆ มารักษาโรค ถ้าบริษัทยาไม่ยอมลดราคาให้ หรือแม้แต่จะเจรจาต่อรองลดราคาขายก็ไม่ให้ เพราะบริษัทผูกขาดตลาดอยู่แล้ว แต่การประกาศซีแอล บางบริษัทเจ้าของสิทธิบัตรยา ก็ปรับท่าทีใหม่ กรณีบริษัทโนวาตีสที่ประกาศบริจาคยาอินิบให้แกผู้ป่วยบัตรทองที่เป็นโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวและโรคมะเร็งทางเดินอาหารฟรี โดยกระทรวงสาธารณสุขไม่ต้องทำซีแอลเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทเจ้าของสิทธิบัตรมีความเข้าใจว่าควรขายยาให้คนรวยและแจกยาให้คนจน”

กรณีปัญหาโครงการเทเลเมดิซินในกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2538

นี่เป็นกรณีอัจฉารที่สุดกรณีหนึ่งที่คุณหมอสุวิทย์เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นทีลือลั่นอย่างมากในยุคนั้น โดยอธิบายง่ายๆ ได้ว่าสิ่งที่คุณหมอสุวิทย์ทำก็คือการขัดขวางผู้มีอำนาจไม่ให้กระทำการทุจริตนั่นเอง

รายละเอียดของกรณีนี้เล่าเอาไว้อย่างละเอียดในหนังสือ 25 ปี ขบวนการแพทย์ชนบทกับแผ่นดินไทยว่า

ในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2538 ภายหลังจากการเข้ามาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขของนายเสนาะ เทียนทอง โดยมีนายสรรอรอด กลิ่นประทุม เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข นักการเมืองผู้มีอำนาจได้เรียกอนุกรรมการเทคนิคเข้าพบพร้อมทั้งกล่าวว่า มีผู้ร้องเรียนว่า อนุกรรมการมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในการกำหนดคุณลักษณะ (specification) ของระบบนี้ โดยกล่าวหาว่ามีการกำหนดคุณลักษณะให้มีความเฉพาะเจาะจงและเอื้อผลประโยชน์ให้กับบริษัทเพียงบริษัทเดียว ทำให้ประธานอนุกรรมการเทคนิค (ดร.กาญจนา กาญจนสินธุ์ ตำแหน่งผู้ช่วยปลัดกระทรวงสาธารณสุขในขณะนั้น) ได้ชี้แจงกระบวนการวิธีการทั้งหมดว่า ดำเนินการอย่างไร่งใส มีนักวิชาการทั้งภายนอกและภายในกระทรวงสาธารณสุขร่วมพิจารณาโดยตลอด ต่อมาในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2538 นักการเมืองผู้มีอำนาจได้เรียก ดร.นพดล ผู้จัดการบริษัท TOP GROUP มาบรรยายสรุปที่กระทรวงสาธารณสุข โดยเชิญคณะอนุกรรมการเทคนิคเข้ารับฟัง แต่เนื่องจากคณะอนุกรรมการเทคนิคทั้งหมดติดภารกิจเดินทางไปดูงาน Telemedicine ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุขซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้ต้องเข้าพบในวันดังกล่าวแทน ซึ่งจากการพูดคุยในวันดังกล่าวทำให้ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ได้ทราบจุดประสงค์ของทางฝ่ายการเมืองที่ขัดเจนในความต้องการยกเลิกการประกวดราคา และต้องการให้มีการจัดทำระบบเทเลเมดิซินที่มีลักษณะเป็นโครงการขนาดใหญ่มูลค่ากว่าพันล้านบาทตามข้อเสนอแนะของบริษัท TOP GROUP ขึ้นมาทดแทน นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ จึงเสนอให้มีการจัดประชุมวงกว้าง โดยเชิญอนุกรรมการ

เทคนิค ผู้แทนบริษัททุกบริษัทที่เกี่ยวข้อง ที่ปรึกษาและเลขานุการรัฐมนตรี รวมทั้งสื่อมวลชนเข้าร่วมประชุมพิจารณาคุณลักษณะที่คณะอนุกรรมการเทคนิคจัดทำขึ้น ซึ่งนักการเมืองผู้มีอำนาจก็แสดงความเห็นด้วย แต่บอกว่าสำหรับนักข่าวให้เชิญตอนเปิดประชุมเท่านั้นก็พอแล้ว

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวว่า ได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบและได้รับการสั่งว่า “ไม่ต้องไปเสนออะไรเขาหรือถามเขาไปเลยว่าจะให้ทำอะไรแล้วเราก็ทำตามนั้น”

ต่อมายังไม่ทันที่จะดำเนินการจัดให้มีการประชุมในวงกว้าง นักการเมืองผู้มีอำนาจก็ได้สั่งการด้วยวาจาให้มีการงดการประกาศประกวดราคาโครงการฯ ไว้ก่อน เพื่อรอผลการพิจารณาใหม่ ในช่วงเวลาเดียวกันก็มีบทความเรื่อง โครงการ ‘คนจนรับกรรม’ ในคอลัมน์อุดมทัศน์ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2538 ใจตึกการทำงานของสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุขเกี่ยวกับเรื่องโครงการ Telemedicine ว่าทำโครงการเล็กๆ ไม่ได้ประโยชน์ ตามไม่ทันเทคโนโลยีพร้อมกับสรุปให้นายเสนาะ เทียนทอง รื้อทำใหม่ทั้งหมด และให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้าราชการประจำที่ทำเรื่องนี้

ภายหลังจากที่บทความลงในหนังสือพิมพ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2538 แล้วผู้บริหารระดับสูงสุดของกระทรวงสาธารณสุขได้เรียก นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ และ นพ.อำพล จินดาวัฒนะ (ตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขในขณะนั้น) เข้าพบที่ห้องทำงานเพื่อตักเตือนการทำงาน และบอกว่าการย้าย นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ เป็นหนทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาปัจจุบันแล้ว พร้อมทั้งบอกว่ายังมีบัญชีของข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุขที่ฝ่ายการเมืองต้องการให้ ‘ขยับ’ อีกหลายคน

หลังจากนั้นในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2538 นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ผู้อำนวยการ สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข ก็ถูกคำสั่งโยกย้ายให้ไป

ดำรงตำแหน่งนายแพทย์ใหญ่ ประจำสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และ นพ.วิระวัฒน์ พันธุ์ครุฑ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองสาธารณสุขภูมิภาคในขณะนั้นได้ถูกย้ายไปเป็นนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากการโยกย้ายดังกล่าว สื่อมวลชนได้ออกมาเสนอข่าวอย่างครึกโครมว่ามีข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขอีก 11 คนที่อยู่ในบัญชีดำที่จะต้องถูกโยกย้ายสลับเปลี่ยนตำแหน่ง เพื่อให้ออกไปจากเส้นทางของการขัดขวางผลประโยชน์

ต่อมาในวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2538 ศ.นพ. เสม พริ้งพวงแก้ว*⁹ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้เดินทางมาให้กำลังใจ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ที่กระทรวงสาธารณสุข พร้อมกันนั้น ประธานชมรมแพทย์ชนบท นพ.ยงยศ ธรรมวุฒิ ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องระบบคุณธรรมในกระทรวงสาธารณสุข พร้อมทั้งเรียกร้องให้ทั้งแพทย์ทุกคนช่วยกันสร้างความเป็นธรรมและความถูกต้องในกระทรวงสาธารณสุข

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ได้ออกมาเปิดเผยข้อมูลต่อสื่อมวลชนด้วยการแถลงข่าว 2 ครั้ง ในวันที่ 2 และ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งภายหลังจากการแถลงข่าวครั้งแรก ผู้บริหารระดับสูงสุดกระทรวงสาธารณสุขได้แสดงความไม่พอใจและตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยกับ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ในกรณีที่ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนโดยไม่ได้รับการอนุญาต ต่อมาได้มีการออกมาแสดงความคิดเห็นของอาจารย์แพทย์อาวุโส เช่น ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้ออกมารับรอง นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ในฐานะเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์และตั้งใจทำงานให้กับประเทศชาติ พร้อมทั้งให้กำลังใจในการต่อสู้กับสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ได้มีการนำหลักเกณฑ์การพิจารณาในสมัย ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมาเปิดเผยกับสาธารณะ เพื่อให้เห็นว่าการโยกย้ายดังกล่าวเป็นการโยกย้ายที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งสื่อมวลชนบางฉบับได้เขียนภาพการ์ตูนล้อเลียนปรากฏการณ์จลาจลจันทบุรีว่า เปรียบเหมือนจลาจล

กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับนักการเมืองที่ดูแลกระทรวงสาธารณสุขเป็นอย่างมาก และได้มีการเรียกพวกที่เคลื่อนไหวคัดค้านการโยกย้ายเป็น ‘แก๊งข้าราชการ-แก๊งหมอ’ ซึ่งสร้างบรรยากาศความไม่พอใจให้กับข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุขและแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในชนบทเป็นอย่างมาก

*9

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สม พริ้งพวงแก้ว

นายแพทย์สม พริ้งพวงแก้ว จบการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันคือคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หลังจากนั้นมีโอกาสไปศึกษาต่อในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศเยอรมนี ต่อมาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขหลายสมัย เป็นนายแพทย์ผู้บุกเบิกการแพทย์ชนบทและการแพทย์สมัยใหม่ เป็นผู้ร่วมจัดทำแผนสาธารณสุขแห่งชาติ และมีส่วนร่วมในการผลักดันและวางรากฐานงานด้านสาธารณสุขของไทยจำนวนมาก

OUT OF THE BOX

การคิดนอกกรอบ

“เรื่องคิด Out of the box เป็นเรื่องที่ทำให้ระบบราชการอยู่ได้ แต่คนส่วนใหญ่จะกลัว เพราะฉะนั้นถ้าใครคิด Out of the box ผมจะซัพพอร์ตหมดแล้วผมจะปกป้องเขา ผมจะให้เขาทำไป ไม่ต้องเป็นห่วง ผมรับผิดชอบเองเพื่อให้เขากล้าที่จะคิดนอกกรอบ เพราะว่าถ้ามีแต่คิดอยู่ในกรอบราชการก็ตาย ชาวบ้านก็ตาย แต่ราชการส่วนใหญ่ก็จะคิดอยู่ในกรอบ ผมไม่บังคับเขาหรอก สมมติว่าผมพูดไป 10 ครั้งมีอยู่คนเดียวที่คิดว่าเรื่องที่ผมพูดเข้าทำแล้วเอาไปทำ ผมก็พอใจแล้ว”

Q / A

ความซื่อสัตย์นั้นเป็นคล้ายตั้งเครื่องหมายประจำตัวของคุณหมอสุวิทย์ เขายึดถือคติข้อนี้มาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งปัจจุบัน นั่นทำให้ตลอดช่วงระยะเวลาในการที่ผ่านมา เขาต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ทำให้เขาถูกกลั่นแกล้งทางการเมืองเพราะไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามการทุจริตที่อยู่ในความรับผิดชอบ แต่นั่นไม่ได้ทำให้คุณหมอสุวิทย์หวั่นไหวแต่อย่างใด

ชีวิตของคุณหมอดังแต่เด็กจนถึงทำงานราชการ มาตลอดหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งที่คุณหมอยึดถือ ก็คือเรื่องของความซื่อสัตย์ เรื่องนี้ขยายความ ได้อย่างไรบ้าง

ชีวิตผมรับราชการอยู่กับเงินสดมาตลอด การทำโรงพยาบาลคือธุรกิจเงินสด คนไข้เข้ามา เราสั่งยาแล้วก็เอาใบเสร็จไปรับยา คุณจะรู้ได้ยังไง ว่าลูกน้องคุณจ่ายยาเสร็จเก็บเงินแล้วไม่ออกใบเสร็จ ถ้าเกิดว่าเขาไม่ออกใบเสร็จสัก 10 ใบ แล้วเขาเอาเงินไป คุณจะรู้ได้ยังไง วิธีการทำธุรกิจเงินสดคือจ่ายเท่าไรได้เงินมาเท่าไรต้องเป๊ะๆ ผมเชื่อว่าคนไม่อยากจะโกง แต่ถ้าโอกาสและสถานการณ์เอื้อให้หรือสถานการณ์บังคับเขาก็จะทำ คนเราพอมันเริ่มทำสักทีมันก็ทำไปเรื่อยๆ กลายเป็นกิจวัตร แล้วกลายเป็นสิ่งที่เขารู้สึกว่าได้ เคยได้ ผมผ่านเรื่องนี้มาเยอะ หลักของผมมีอย่างเดียวคือภายใต้ความรับผิดชอบของผม ใครจะโกงไม่ได้ ผมไม่ให้โกง แต่ถ้าจะไปโกงพันความรับผิดชอบของผม ผมไม่มีปัญญาจะไปตาม เวลาผมอยู่ในโรงพยาบาลทำงานกับลูกน้อง ผมขออยู่สามอย่างคือ 1) โกง ถ้าผมจับคุณได้แม้แต่บาทเดียวผมไล่ออกทันที แล้วผมก็ไล่ออกมาแล้ว 2) ทะเลาะกับคนไข้ ไม่ว่าจะพยาบาล หมอ หรือเจ้าหน้าที่ ผมห้ามทะเลาะกับคนไข้ เพราะสำหรับผมคนไข้คือคนที่เขาเดือดร้อนมาหาเรา เราต้องมีความเมตตาไปกับเขา ห้ามทะเลาะ ถ้าคนไข้เขี้ยวหรือคนไข้มีปัญหาให้โทรศัพท์บอกแล้วหมอใหญ่จะลงไปดู คนไข้ส่วนใหญ่พอเจอหมอก็จะเบาลง

ไปเยอะ 3) คือทะเลาะกันเอง เวลาที่เราอยู่ในโรงพยาบาล เราต้องการความสามัคคี ถ้าคุณมาทะเลาะกันเองงานจะเสีย ไม่ได้เด็ดขาด ถ้าคุณไม่ชอบหน้ากัน ผมไม่ว่าอะไร แต่ขนาดทะเลาะตีกันไม่ได้เด็ดขาด เป็นที่รู้กัน

เรื่องเงินเรื่องทองเป็นเรื่องที่สำคัญมาก อาจารย์หมอสม พรังพวงแก้ว ตอนที่ท่านยังอยู่ก็มีคนชวนท่านเป็นประธานมูลนิธิทั้งหลาย พอจะเริ่มประชุมท่านให้เอาบัญชีมาดูก่อน เป็นเรื่องสำคัญมากเพราะถ้าบัญชีไม่เรียบร้อย คุณจะเสียความเชื่อมั่นไปแล้ว คนจะสงสัยว่าคุณโกงหรือเปล่า พอคนไม่มีความเชื่อใจกันก็จะทำงานด้วยกันยาก เพราะฉะนั้นผมจะดูแลเรื่องเงินเรื่องทอง ไม่ว่าจะไปอยู่หน่วยงานไหนผมจะเอาเรื่องเงินเรื่องทองมาดูก่อนเลย ไม่ใช่ดูเพื่อจะเอาเงิน ผมไม่เคยเอาสีกบาท แต่ดูเพื่อให้ทุกอย่างโปร่งใส ไม่มีการโกง

ไม่เฉพาะแต่ลูกน้องไข้ใหม่ รัฐมนตรี คุณหมอก็ไม่ให้โกง

ถ้าเขาโกงให้เราจับได้ เราก็ต้องสู้กับเขา หรือถ้าเขาจะให้เราโกง ผมไม่โกง ผมก็มีเรื่องกับเขา เรื่องคือเขาจะให้ผมโกง ผมไม่โกง ผมไม่เอา ก็เลยมีเรื่องกัน เขาก็สั่งย้ายผม ย้ายก็ย้าย กูก็สู้กับมัน

ข้าราชการไม่ต้องกลัวนักการเมือง

เราเป็นข้าราชการ เขาเป็นฝ่ายการเมือง

เขาได้รับการเลือกมาจากประชาชน เราต้องยอมรับ เราอยู่ในสังคมประชาธิปไตย มันเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเขามาเป็นผู้บังคับบัญชาเรา เราก็ต้องให้ความเคารพเขาในฐานะผู้บังคับบัญชา ซึ่งเขาก็ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ถ้าเขาสั่งการเราตามหน้าที่ความรับผิดชอบ อย่างชอบ อย่างถูกต้อง เราก็ต้องทำ แต่ถ้าเขาสั่งให้เราไปโกงหรือว่าทำแล้วเราช่วยติดคุก ถูกสอบสวน แต่เขาก็ทำไปเพื่อหวังได้ตำแหน่งผมไม่เอา ไม่ได้เด็ดขาด เพราะเดี๋ยวพอเขาไปแล้วเราก็ช่วย พอลูกถูกจับได้ว่าโกง ครั้งหนึ่งชีวิตราชการทั้งชีวิตคุณจะหมดไปเลย ไม่คุ้มที่จะไปทำ แล้วเราก็ไม่ควรจะทำด้วย ไม่ใช่ที่ว่าเรากลัวหรือไม่กลัว เขามีหน้าที่ของเขา เรามีหน้าที่ของเรา แล้วเราก็ไม่ต้องกลัวเขา เขาก็ไม่ต้องกลัวเรา ต่างสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีนักการเมืองที่ไม่ชอบขี้หน้าผมหลายคน ผมก็ไม่ว่าอะไร ไม่ชอบก็ไม่ชอบไป เราก็มีหน้าที่ของเราที่จะทำ

อย่างที่คุณหมอบอกว่าชีวิตราชการของคุณหมอบลุ่มๆ ดอนๆ คุณหมอมิ่แนวคิดยังงั้นกับการโดนดอง ถูกดึงไปอยู่ในกรุ คุณหมอมิ่วิธีการรับมือกับเรื่องนี้อย่างไร บางคนอาจจะทำใจไม่ได้ ไม่มาทำงาน แต่คุณหมอลงมือทำงานอย่างเต็มที่ในทุกตำแหน่ง

อาจจะเป็นเพราะว่าผมมีกัลยาณมิตร เวลาผมถูกดองเราก็ทำงานอย่างอื่น เป็นโอกาส

ให้เราไปทำงานอย่างอื่น ผมไปทำงานวิทยุไปทำรายการทีวี ไปทำวารสารวิชาการ ไปทำวิจัยต่างๆ สร้างเครือข่ายอีกแบบหนึ่ง ซึ่งถ้าเราอยู่ในโครงสร้างอำนาจแนวดิ่งเราจะไม่มีเครือข่ายพวกนี้เพราะว่าเราไม่มีเวลา ตอนที่ผมถูกต้องครั้งแรก ตอนแรกผมไม่มีคนรู้จัก แต่ตอนนี้กลายเป็นมีคนรู้จักไปทั่ว ผลงานวิชาการก็ออกมาเยอะแยะโดยที่เราไม่ต้องมีตำแหน่งหน้าที่อะไร เราไม่ต้องไปนั่งปวดหัวเรื่องเงินเรื่องทอง ทะเลาะกับลูกน้อง ดองผมก็ไม่ใช่ใคร ผมไม่เดือดร้อน เราก็ไปทำอย่างอื่น งานราชการมันมีงานหลายงานที่ไม่มีคนชอบทำ อย่างงานต่างประเทศก็ไม่มีคนเอา ส่วนหนึ่งก็เพราะว่าภาษาอังกฤษเขาไม่ดี ถ้าคุณจะสัมพันธ์กับข้างนอก คุณต้องทำตลอดอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่คุณทำปีหนึ่งแล้วก็หายไป คุณจะไปสร้างเครือข่ายได้อย่างไร

“

หลักของผมมีอย่างเดียวคือ
ภายใต้ความรับผิดชอบของผม
ใครจะโกงไม่ได้

”

การทำงานในวงการสาธารณสุขระดับโลก

ช่วงเวลาที่ผ่านมาเป็นที่สนุกสนานในหมู่เพื่อนฝูงและเพื่อนร่วมงานว่า เวลาพักผ่อนของคุณหมอสุวิทย์ก็คือช่วงเวลาสั้นๆ ที่เขากลับมาเมืองไทย เพราะในระยะนับสิบปีที่ผ่านมา คุณหมอสุวิทย์เดินทางไปร่วมงานกับองค์กรด้านสาธารณสุขระดับโลกอย่างแข็งขัน รวมทั้งการทำงานเวทีวิชาการขององค์การอนามัยโลก และเวทีการแพทย์และสาธารณสุขในต่างประเทศ นอกจากนั้นคุณหมอสุวิทย์ยังมีโอกาสได้เป็นรองประธานกรรมการบริหารของกองทุนโลก (Global Fund) อยู่หลายสมัยในการกำกับดูแลงบประมาณช่วยเหลือประเทศต่างๆ ทั่วโลกในเรื่องโรคเอดส์, มาลาเรีย, วัณโรค เป็นต้น

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคุณหมอสุวิทย์ได้นำเอาหลักการกระบวนการ วิธีการบริหารขององค์การอนามัยโลกมาปรับใช้กับประเทศไทยหลายต่อหลายอย่าง โดยเฉพาะการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ, ท้องถิ่น และเฉพาะประเด็น ให้ประชาชนและทุกภาคมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสุขภาพในเชิงรับและเชิงรุก นอกจากนั้นหลายครั้งที่คุณหมอสุวิทย์ได้แสดงบทบาทในการเคลื่อนไหวปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติและภูมิภาคในเวทีการสาธารณสุขระหว่างประเทศ โดยได้นำเอาจิตวิญญาณของความเป็นแพทย์ชนบทคือ ความยืนหยัดในหลักการ การต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม และความถูกต้อง การเรียกร้องเพื่อคนส่วนใหญ่และผู้ด้อยโอกาส จุดยืนเหล่านี้เป็นจุดยืนที่ได้รับการหล่อหลอมจากการทำงานในชนบท และได้ถูกนำไปใช้ในเวทีสาธารณสุขระหว่างประเทศตลอดมา

องค์การอนามัยโลก WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO)

หน่วยงานระหว่างประเทศในสังกัดสหประชาชาติ ทำหน้าที่ดูแลประสานงานด้านสาธารณสุข ก่อตั้งเมื่อ 7 เมษายน พ.ศ. 2491 สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ประเทศต่างๆ ตามความต้องการเมื่อได้ร้องขอมา จัดให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ส่งเสริมและประสานงานด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระหว่างชาติเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพต่างๆ อันไม่อาจดำเนินไปได้โดยลำพังของแต่ละประเทศ และทำหน้าที่แก้ปัญหาโรคที่ยังไม่สามารถรักษาได้

นายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ กับการทำงานสื่อมวลชน

รายการโทรทัศน์

• รายการกรอกรถสถานีการณ

เป็นความร่วมมือของ บริษัท Business Day จำกัด, บริษัท วิทยุสื่อสาร จำกัด, ช่อง 11 และทีมนักวิชาการสื่อสารสร้างสรรค์ ออกอากาศทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา 20.30-21.30 น. ทางช่อง 11 นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ได้ร่วมเป็นพิธีกรรายการในช่วงตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 รายการนี้มุ่งเน้นการหยิบประเด็นที่กำลังเป็นที่น่าสนใจในสังคมมาพูดคุยกัน โดยมีการเชิญวิทยากรที่เกี่ยวข้อง เป็นรายการสด และมีคำถามจากผู้ชมทางบ้านค่อนข้างมาก

• รายการดูละครย้อนคู่ตัว

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ร่วมกับกลุ่มนักวิชาการสื่อสารสร้างสรรค์ จัดทำรายการโทรทัศน์ชุดนี้ โดยอาศัยละครทีวีที่เป็นที่ฮิตติดตลาดและเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญมาสนทนาเพื่อให้สังคมได้เรียนรู้จากละครทีวีว่าสะท้อนอะไรในสังคมไทย และมีข้อเสนอทางออกอย่างไร รายการนี้ออกอากาศทางโทรทัศน์ช่อง 5 ทุกวันศุกร์ เวลา 22.00-23.00 น. ดำเนินการตั้งแต่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2543 และหยุดดำเนินการในเดือนกันยายน พ.ศ. 2543

รายการวิทยุ

• รายการคุยกับหมอต่อสายตรง

วิทยากรคือ นพ.อำพล จินดาวัฒนะ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ และ นพ.ขวัญชัย วิศิษฐานนท์ ออกรายการทุกวันเสาร์ เวลา 16.30-19.30 น. เน้นประเด็นเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และระบบบริการสุขภาพ

• รายการเวทีสุขภาพ AM 1107

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, นพ.อำพล จินดาวัฒนะ, นพ.ขวัญชัย สุภวงศ์, นพ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, นพ.อนุวัฒน์ ศุภชุติกุล, นพ.วิวัฒน์ โรจนพิทยากร ร่วมกับบริษัทวิทยุดี ดำเนินการช่วงเวลา 17.00-19.00 น. ทุกวันตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2539 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2539

• รายการเปิดประเด็น ช่วงชุดค้นหาทางออก

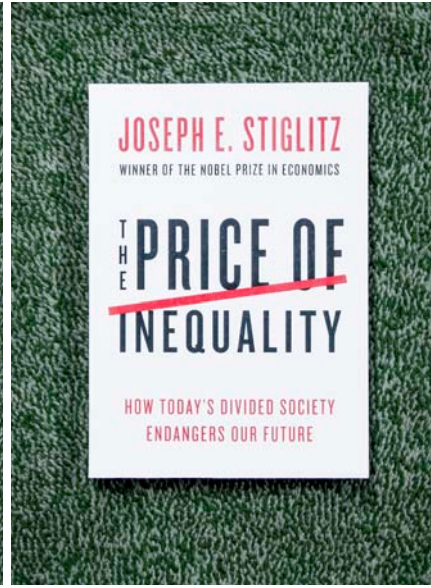
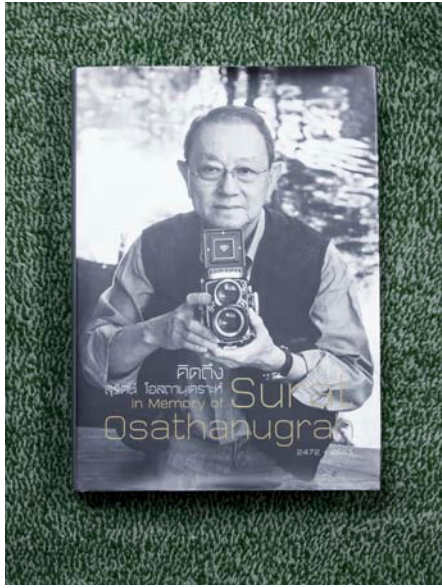
วิทยากรคือ นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ และ พญ.จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ ออกรายการทุกวันอาทิตย์ เวลา 19.30-23.00 น. เน้นประเด็นเกี่ยวกับอาชญากรรมและความรุนแรงเพื่อหาทางออกให้สังคม

• รายการวิทยุ FM 96.5

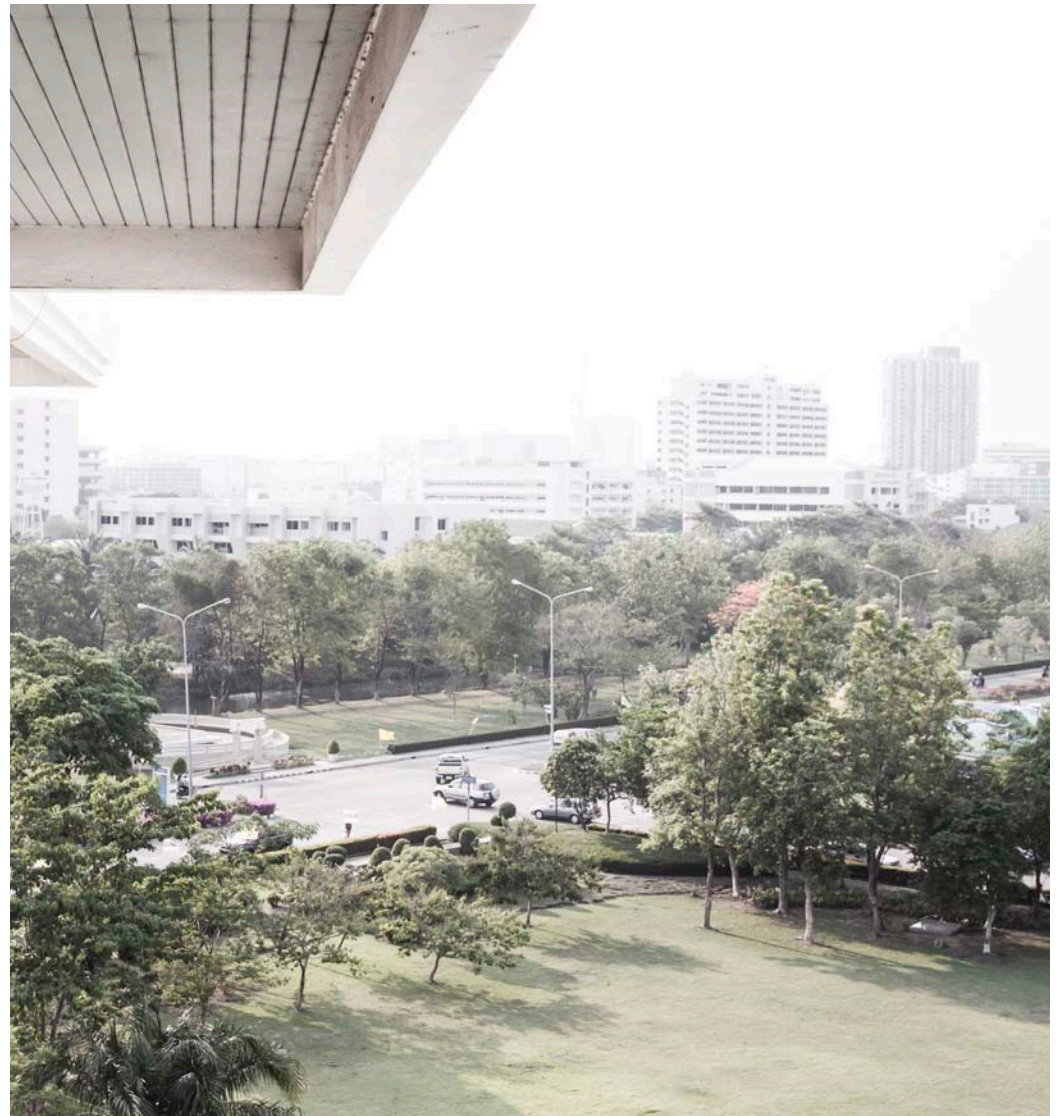
รายการ 2 รายการเปิดประเด็น เวลา 20.00-22.30 น. ของ ทุกวัน เป็นรายการประเด็นสังคมการเมือง กล่าวได้ว่าเป็นมิติ 'สุขภาพสังคม' นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ และ นพ.อำพล จินดาวัฒนะ ช่วยเป็นพิธีกรสัปดาห์ละหนึ่งวัน ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 จนถึง

มิถุนายน พ.ศ. 2545 อีกรายการคือ รายการ 'คุ้มครองสุขภาพ' ซึ่งมี นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, นพ.อำพล จินดาวัฒนะ, นพ.ปรีดา แต่อาภรณ์, นพ.พงษ์พิสุทธิ์ จงอุดมสุข, นพ.ขวัญชัย วิศิษฐานนท์ ร่วมกันจัดทำ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน จัดทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 17.00-19.00 น. และมีการใช้เครือข่ายแพทย์ชนบทเป็นวิทยากรเป็นครั้งคราว

หนังสือหลากหลายประเภทในห้องทำงานของคุณหมอสุวิทย์

แสงดาวแห่งศรัทธา

พรางพรายแสง ดวงดาวน้อยสกา
ส่องฟากฟ้า เต็มพรายไกลแสนไกล
ตั้งโคมทอง ส่องเรืองรุ่งในหทัย
เหมือนธงชัย ส่องนำจากห้วงทุกภพ

พายุฟ้า ครึ้นน้มนกคามา
เดือนลับยาม แผ่นดินมืดมน
ดาวศรัทธา ยังส่องแสงเบื้องบน
ปลุกหัวใจ ปลุกคนอยู่มีวาย

ขอเฝ้าเฝ้า ทุกภัยจากพวกราชธานี
คนยังคง ยืนเด่นโดยทำกาย
แบ่นพื้นฟ้า มีดดับเดือนลับมลาย
ดาวยังพราย ศรัทธาเฝ้าฟ้าดิน
ดาวยังพราย อยู่จนฟ้ารุ่งราง

CHAPTER

4

35 วันที่สวนโมกข์

การทำงานคือการศึกษา

คุณหมอสุวิทย์บอกเอาไว้หลายครั้งว่า เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดครั้งหนึ่งในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงแนวคิดของเขาไปตลอดกาลคือการได้ไปบวชเรียนที่สวนโมกขพลารามของพระธรรมโกศาจารย์หรือท่านพุทธทาสภิกขุที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขณะที่เขาเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4

คุณหมอสุวิทย์บวชที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำพรรษาอยู่ที่นั่นประมาณ 5 วัน จากนั้นนั่งรถไฟไปสุราษฎร์ธานี เขาเล่าว่ากิจวัตรประจำวันขณะเป็นพระสงฆ์ขณะอยู่ที่สวนโมกข์ก็คือตื่นเช้าตอนตีสี่ อาบน้ำอาบท่าไปฟังท่านอาจารย์พุทธทาสเทศน์ จากนั้นเริ่มทำวัตร สวดมนต์เช้า มาฟังอาจารย์พุทธทาสเทศน์อีกรอบราว ๆ 45 นาทีถึง 1 ชั่วโมง จากนั้นออกไปบิณฑบาตไปตามถนนสายเอเชีย “เดินเข้าไปในหมู่บ้านป่ายาง ไปกลับใช้เวลาเป็นชั่วโมง ไปถึงก็ไม่ได้ข้าวอะไรเท่าไรเพราะมีบ้านที่ติดบาตรอยู่สองสามบ้านเท่านั้น แต่ว่าดีมาก ประทับใจ เขาจะเอาลูกมายื่นเรียงพ่อแม่อยู่บนบ้าน คนโตก็นมดพระมาใส่ข้าว คนกลางก็ใส่ปลา ส่วนใหญ่ได้ปลาแห้งกับข้าว ไม่มีอย่างอื่นหรอก แล้วก็กลับมาที่วัด แม่ชีที่วัดก็รู้ว่าไม่ได้อะไรมาเท่าไร แต่พระอีกสายหนึ่งจะไปบิณฑบาตในตลาดก็จะได้อาหารมาเยอะแยะ แล้วเขาก็เอามาวางรวมกัน พระองค์ไหนอยากจะหยิบอะไรก็แบ่งไป แล้วแม่ชีก็จะต้มแกงให้หม้อหนึ่ง เรียกว่าแกงขุ่นอ่อนเมื่อก่อนผมไม่รู้จักหรือแกงขุ่นอ่อน ไปกินเป็นทีนั้น กินตั้งแต่รู้สึกไม่อร่อยจนมันอร่อย ที่นั่นฉันแบบจุดดั่ง ทั้งของคาวของหวานใส่รวมกันหมดรสชาตินี้อย่าบอกใครเลย แต่ว่าก็อยู่ได้ ฉันมือเดียว” นายแพทย์สุวิทย์เล่าถึงชีวิตในสมณเพศ

“

การทำงานคือ
การประพฤติธรรม

”

พุทธทาสภิกขุ

ก่อนการไปบวชครั้งนั้นคุณหมอสุทธิย์เป็นเพียงเด็กวัยรุ่นทั่วไปที่ไม่ได้ให้ความสนใจกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากนัก “เมื่อก่อนผมไม่เคยสนใจศาสนาแต่ผมท่องได้ พุทธประวัติผมท่องได้หมด สอบได้คะแนนดีด้วย ท่องได้หมด ท่องเป็นนกแก้วนกขุนทองเลย แต่เราไม่มีความหมายลึกซึ้ง เราไม่มีมิติทางจิตวิญญาณ” แต่หลังจากนั้นเขาค้นพบความจริงของชีวิตครั้งใหญ่

ชีวิตที่สวนโมกข์เป็นชีวิตที่เรียบง่าย พระที่นั่นอาศัยอยู่ในป่า ใช้ชีวิตที่แนบชิดกับธรรมชาติ ด้วยสภาพแวดล้อมแบบนั้นบวกรวมกับวิถีในการปฏิบัติทำให้คุณหมอสุทธิย์ในสมณเพศได้เรียนรู้สิ่งที่เขาเรียกว่าความจริงของชีวิต

“ที่นั่นผมได้ไปเรียนรู้ความหมายของชีวิตว่าคืออะไร ไม่ได้แปลว่าผมเปลี่ยนถึงขั้นเป็นพระอรหันต์ แต่มันทำให้ผมรู้ว่าคนเราไม่ต้องมีอะไรมากนักหรอก ชีวิตคนเราเข้ามาถึงไม่กี่มื้อ ใช้เงินก็นิดเดียว ทำไม่ต้องไปมีของฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยเยอะเยอะ ผมไม่มีแหวน ไม่มีสร้อย สิ่งประดับก็มีแค่นาฬิกาที่เอาไว้ดูเวลา ที่นั่นทำให้ผมรู้สึกว่าชีวิตไม่ต้องมีเงินเยอะเยอะ ไม่ต้องมีชื่อเสียงโด่งดัง แต่ต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม”

เขาเล่าต่อว่า “ที่สวนโมกข์จะมีกุฏิอยู่บนเขาอยู่หลังหนึ่งชื่อกุฏิเสม็ดแดง ใครอยากจะไปปลีกวิเวกก็ขึ้นไป พอผมไปอยู่ได้ประมาณสองอาทิตย์ก็อยากลงขึ้นไป ขึ้นไปนอนตอนกลางคืนแต่มันนอนไม่หลับ เพราะกลัวตาย กลัวว่าจะมีเสือมากินเราหรือเปล่า กลัวว่าจะมีงูมาเล่นงานเราหรือเปล่า เวลานั้นสมาธิผมมีอะไรบวมนก็สมาธิเสียแล้ว อันนี้เป็นการเรียนรู้ชีวิตอย่างหนึ่ง

“ท่านพุทธทาสท่านเป็นครูทางจิตวิญญาณที่สำคัญของผม ตอนเช้าๆ พอท่านทำอะไรเสร็จท่านก็จะมานั่งอยู่ที่หน้ากุฏิท่าน ผมก็ได้ไปนั่งคุยบ้าง มีอะไรสงสัยก็จะถามว่าอาจารย์ครับผมไม่เข้าใจตรงนี้ ไม่เข้าใจตรงนั้น ท่านก็สอน ผมโชคดีมากที่ได้รู้จักอาจารย์พุทธทาส ได้ฟังท่านเทศน์

ได้ดูประวัติ ดูวิธีปฏิบัติ ทำให้เราเข้าใจชีวิต พุทธศาสนาคือการเข้าใจชีวิตนั่นเอง เข้าใจว่าชีวิตมันอยู่ที่เรา มันอยู่ที่ความคิดเราเอง เรามองคนนี้สวยก็อยู่ที่ความคิดของเรา คนนี้สวยแล้วเราเฉยๆ ก็อยู่ที่เรา สวยแล้วเราอยากไปทำอะไรเขาก็อยู่ที่เรา อยู่ในใจเราทั้งนั้น เราปรุงแต่งยังไงก็เป็นอย่างนั้น”

แม้ว่าคุณหมอสุทธิย์จะบอกว่า การทำความเข้าใจชีวิตผ่านหลักธรรมจะไม่ได้ทำให้ชีวิตเขาเปลี่ยนแปลงไปขนาดพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือ แต่นั่นก็ทำให้เขาเรียนรู้พื้นฐานของชีวิตที่สำคัญหลายต่อหลายอย่าง มาจนถึงทุกวันนี้ “ที่สำคัญที่สุดเลยคือทำให้เราไม่โลภมาก ไม่ใช่ไม่ยอมได้อะไรเลย แต่มันควบคุมความอยากได้ ไม่เห็นแก่ลาภยศสรรเสริญมากเกินไป ไม่ใช่ไม่ยอมได้ยศได้ตำแหน่งเพิ่ม แต่ถ้าต้องขายจิตวิญญาณเพื่อให้ได้ตำแหน่งผมไม่ทำ ผมรู้สึกว่าการทำไม่ได้ ให้ผมไปเดินหัวกระเป๋าคตามันการเมืองที่มันเฮงชวยผมไม่เอา นี่เป็นสิ่งที่ผมได้

“การเป็นข้าราชการก็อยากได้ตำแหน่งสูงๆ เป็นธรรมดา นี่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่พอเราไปผ่านกระบวนการนี้มันทำให้เรารู้สึกว่าชีวิตมันก็เท่านั้น ไม่กี่ปีเราก็ตาย จะเอาอะไรนักหนา ทำความดีให้มากที่สุดแต่ไม่ได้แปลว่าไม่มีความโลภ ผมก็มีความโลภ ความโกรธ ความหลงอยู่แต่จะทำยังไงให้ควบคุมมันได้ ไม่ให้มันมาควบคุมเรา ผมว่านี่คือสิ่งที่สำคัญที่สุด มนุษย์ไม่มีใครสมบูรณ์แบบหรอก ผมก็มีจุดอ่อน ทุกคนมีจุดอ่อนกันทั้งนั้น แต่ทำยังไงเราจึงจะควบคุมสิ่งไม่ดีต่างๆ เหล่านั้นให้อยู่ระดับที่ไม่ทำร้ายคนอื่นและมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ แค่นี้ก็พอแล้ว” เขายกตัวอย่างในกรณีของเขาว่า “อย่าไปคิดให้ทุกคนเป็นพระอรหันต์ มันเป็นไปได้ แต่มันเปลี่ยนชีวิตผมได้ จากที่ผมจะเป็นหมอฟ้าตัดสมอง ซึ่งตลอดทั้งชาติคงฟ้าได้สักพันสมองหรืออย่างมากที่สุดสามพันสมอง กลายมาเป็นหมอสาธารณสุข มาทำงานสำหรับคนส่วนใหญ่ มาทำเรื่องหลักประกันสุขภาพสำหรับคน 40-50 ล้านคน ทำ CL ยาให้คนได้ยาเป็นหมื่นๆ คน นี่คือนี่คือสิ่งที่เขาทำแล้วเห็นผลทันที”

ภาพถ่ายครั้งเมื่อคุณหมอสุนทรวิทย์
อุปสมบทใหม่ที่ วัดชลประทาน-
รังสฤษฎี จังหวัดนนทบุรี
ก่อนย้ายไปจำพรรษาอยู่ที่
สวนโมกข์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“

ชีวิตมัน simple
เกิดมาสัก 80-90 ปี
แล้วก็ตาย มีแค่นั้น

”

คำสอนของท่านพุทธทาสที่สำคัญคำสอนหนึ่งที่มีผู้นำมาใช้เป็นหลักในการใช้ชีวิตอย่างแพร่หลายก็คือคำสอนที่ว่า การทำงานคือการปฏิบัติธรรม และนี่ก็เป็นคำสอนที่คุณหมอสุวิทย์ยึดถือตลอดมาเช่นเดียวกัน

“นี่คือสิ่งที่ผมได้เรียนจากอาจารย์พุทธทาส การปฏิบัติหน้าที่คือการปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิคือการเพ่งความคิดไม่ให้เกิดอย่างอื่น คิดถึงแต่ลมหายใจเข้า-ออก เข้า-ออก แต่การลงมือทำงานก็เป็นการฝึกสมาธิเหมือนกัน ทำให้เรามีสติดีขึ้น การมีสติดีขึ้นก็ทำให้เราควบคุมตัวเองได้มากขึ้น ท่านพุทธทาสจะสอนว่าการปฏิบัติธรรมต้องทำตลอดเวลา ไม่ใช่แค่การนั่งหลับตาภาวนาทำสมาธิแค่หนึ่งหรือสองชั่วโมง ผมนำเรื่องนี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่อย่างที่ผมบอกว่าเรายังไม่ถึงขีดที่จะควบคุมตัวเองได้ทั้งหมดหรอก แต่เราควบคุมตัวเองได้ดีกว่าเก่าเยอะ ผมปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันตลอดด้วยการทำงานเต็มที่ มุ่งมั่นอยู่กับงาน อย่ไปโลกมากจนเกินไป ได้อะไรก็เอา ไม่ใช่สิ่งที่เราควรจะได้ก็อย่าไปเอา อาจารย์พุทธทาสท่านสอนเยอะ แต่สุดท้ายท่านก็บอกว่าธรรมะอยู่กับเนื้อกับตัว การปฏิบัติหน้าที่คือการปฏิบัติธรรม ถ้าคุณเป็นหมอก็ทำหน้าที่ของหมอให้ดีที่สุด ไม่เอาเปรียบคนไข้ ไม่หาผลประโยชน์จากคนไข้ อันนี้คุณก็คือปฏิบัติธรรม คนเราใช้ชีวิตให้มันเรียบง่ายไม่ซับซ้อน ถ้าเราไปทำให้มันซับซ้อนจนเกินไปชีวิตมันจะยุ่ง ชีวิตมันเรียบง่าย เกิดมาสัก 80-90 ปีแล้วก็ตาย มีแค่นั้น”

กลุ่มสามพราน

ราวปี พ.ศ. 2529 เกิดความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญในกลุ่มแพทย์ชนบทนั่นก็คือการก่อตั้งกลุ่มการเรียนรู้ที่เรียกกันว่ากลุ่มสามพรานขึ้น กลุ่มสามพรานเป็นกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการร่วมประชุมทางวิชาการของกลุ่มแพทย์ชนบทที่สวนสามพราน อันที่จริงแล้วแนวความคิดในการ

ก่อตั้งกลุ่มสามพรานนั้นเริ่มต้นมาตั้งแต่ 2 ปีก่อนหน้านั้น หลังจากแพทย์ชนบทหลายต่อหลายคนได้ขยับขยายเข้ามาทำงานในส่วนกลางมากขึ้น เช่น คุณหมอสวน นิตยารัมภ์พงศ์ ที่เข้ามาทำงานที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน คุณหมอสุมศักดิ์ ชุนทรศักดิ์ ที่กองแผนงานสาธารณสุข รวมไปถึงคุณหมอสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ ที่เข้ามาทำงานที่กองแผนงานสาธารณสุขเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ในการทำงานของนายแพทย์ชนบทเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะจากคุณหมอที่ทำงานในโรงพยาบาลอำเภอที่มีอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่กลับต้องมาเผชิญกับการทำงานในส่วนกลางที่ขาดอิสระ รวมไปถึงการมีหน้าที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันก็ทำให้แพทย์ชนบทที่มีสังกัดต่างกันต้องมีความขัดแย้งในการทำงานกันพอสมควร จึงเป็นที่มาที่คุณหมอสวน นิตยารัมภ์พงศ์ บริรักษากับนายแพทย์ประเวศ เวสสิ ว่าอยากจะจัดให้มีการพูดคุยกันระหว่างแพทย์ชนบทในส่วนกลางด้วยกันและแพทย์ชนบทในส่วนภูมิภาคเพื่อเคลียร์ความเข้าใจและปัญหาข้อขัดแย้งให้เห็นไม่ตรงกัน โดยขอให้นายแพทย์ประเวศเป็นที่ปรึกษา แต่นายแพทย์ประเวศได้ให้คำแนะนำที่น่านใจว่า คนเราไม่จำเป็นต้องเข้าใจเหมือนกันก็รักกันได้ การไปพยายามปรับให้เข้าใจเหมือนกันเสียอีกบางครั้งยิ่งปรับยิ่งไม่เข้าใจและจะก่อให้เกิดการไม่รักกัน จุดสำคัญคือการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

“ไม่ควรจัดประชุมเคลียร์กัน มันเคลียร์ไม่ได้หรอก จัดเป็นเวทีวิชาการดีกว่า ทุกคนมาประชุมเพื่อสร้างปัญญา แล้วความไม่เข้าใจกันก็จะลดลงไปเอง ความรู้ทำให้เกิดความสุขได้ ในความรู้มีความงาม มีปัญญาและมีจิตวิญญาณ ถ้าความรู้นั้นเป็นไปเพื่อให้มนุษย์หรือส่วนร่วมดีขึ้น” คำพูดของนายแพทย์ประเวศซึ่งเป็นที่มาของการก่อตั้งกลุ่มสามพรานในเวลาต่อมา

กระบวนการและวิธีการดำเนินการ ในการจัดการต่อเนื่องทางปัญญา

วัตถุประสงค์ของกลุ่มสามพรานไม่เคยมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่สรุปจากการประชุมกลุ่มสามพรานที่ผ่านมาได้ว่ามีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เป็นเวทีวิชาการพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ โดยอาจจะเป็นความรู้จากประสบการณ์ หรือความรู้จากการไปศึกษาค้นคว้าทบทวนในเรื่องนั้นๆ หรือนำเรื่องthatไปเรียนมาหรือเชิญผู้รู้มาพูดคุย ทั้งนี้หัวข้อจะเกิดจากการเสนอของสมาชิก และส่วนใหญ่สมาชิกจะเป็นคนไปทำการบ้านมาและเป็นผู้เสนอ บางครั้งก็ใช้เวทีนี้ นำเสนองานวิจัยของตนเอง หรือนำเสนอเอกสารวิชาการที่จะไปเสนอในเวทีวิชาการอื่น ทั้งภายในและต่างประเทศ และในช่วงหลังจะเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการมาพูดในประเด็นที่น่าสนใจกว้างขวางออกไปด้วย

- กลุ่มสามพรานเป็นเวทีที่เป็นกลไกของความต่อเนื่องทางปัญญา แพทย์ชนบทที่เป็นสมาชิกกลุ่มสามพราน ไม่ว่าจะโยกย้ายงานไปอย่างไร ก็ใช้เวทีกลุ่มสามพรานเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสำคัญๆ แม้สมาชิกบางคนลาไปศึกษาต่อต่างประเทศ แต่ก็กลับมาเข้ากลุ่มตามเดิม และจะถูกขอให้สรุปเรื่องthatไปเรียนมาว่ารู้อะไร และคิดอะไรมากๆ บ้าง

“เพื่อเป็นที่แสวงหาปัญญา แสวงหาข้อมูลหาความรู้ และก็รักษาสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ สำหรับคนซึ่งพ้นจากตัวขมอมฯ ไปแล้ว แต่ยังมีไฟ ต้องมีที่ให้ใช้ไฟให้เกิดพลังงานอย่างอื่น” (นพ. วิชัย โชควิวัฒน์)

- ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างผลต่อเนื้อง โดยกลุ่มสามพรานโดยตรง ผลสรุปจากการประชุมจะมีผลต่อเนื้องอย่างไรขึ้นอยู่กับความเห็นของกลุ่มและผู้ที่ได้รับผิดชอบเรื่องนั้นๆ โดยตรง แม้กระนั้นก็ดี สิ่งthatนำมาคุยกันนั้นได้ออกไปเป็นนโยบายและทิศทางการทำงานระดับประเทศหลายเรื่องด้วยกัน เช่น การจัดประชุมสมัชชาสาธารณสุขไทย ครั้งที่ 1 การวิงวอนรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ทศวรรษการพัฒนาสถานีอนามัย การจัดตั้งสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข เรื่องเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข การพัฒนากำลังคน การพัฒนาระบบยา ประชาสัมพันธ์สุขภาพ และการปฏิรูประบบสุขภาพ เป็นต้น

- กลุ่มสามพรานเป็นที่พักและพัฒนามิติทางจิตวิญญาณของแพทย์ชนบทไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนตำแหน่งใด

“ตรงนี้เป็นที่หล่อหลอมเพื่อการพัฒนาจิตวิญญาณ วิธีคิดและวิชาการของแต่ละคน เป็นหนึ่งในความงดงามของขบวนการแพทย์ชนบท และเป็นหนึ่งของกลไกthatทำให้ขบวนการแพทย์ชนบทมีพัฒนาการด้วย” (นพ.อำพล จินดาวัฒนะ)

ภาพบรรยากาศในห้องประชุมที่ศูนย์หมอมสุวิทย์เป็นประธานการประชุม

7

วิธีการจัดการประชุม

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้แนะนำให้ใช้หลัก
'อภิธานียธรรม' คือ 'ธรรมที่ป้องกันความเสื่อม'
7 ประการ ได้แก่

1.

หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ พบปะปรึกษาหารือ
กิจการงาน (ที่พึงรับผิดชอบตามระดับของตน)
โดยสม่ำเสมอ

3.

ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน
ให้เกียรติเคารพนับถือท่านเหล่านั้น มองเห็นความ
สำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง

5.

ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี
มิให้มีการข่มเหงรังแก

7.

จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบ
ธรรมแก่บรรพชิต ท่านผู้ทรงศีลธรรมบริสุทธิ์ซึ่งเป็น
หลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน
เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก

2.

พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม
พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน
คำว่า 'พร้อมเพรียง' มีความหมายว่าด้วยใจ
และการมีส่วนร่วม การนัด หรือสั่งให้มาประชุม
เพื่อรับคำสั่งไม่เข้าธรรมะข้อนี้เต็มที

4.

ไม่ถืออำเภอใจใครต่อความสะดวก บัญญัติวางข้อ
กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติกัน
ไว้แล้ว และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวาง
บัญญัติกันไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติ
ใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนุญ

6.

เคารพบูชาสักการะเจดีย์ ปูนียสถาน อนุสาวรีย์
ประจำชาติ ไม่ปล่อยปละละเลย พิธีเคารพบูชา
อันพึงทำแก่สิ่งอันเตือนความทรงจำ และกระตุ้น
ความดีงามร่วมกันเหล่านั้นตามประเพณี

หลักอภิธานียธรรม

หลักอภิธานียธรรมคือหลักธรรมข้อสำคัญซึ่งนายแพทย์ประเวศ วัชรลี
แนะนำให้นำมาใช้เป็นหลักในกลุ่มสามพราน ซึ่งเป็นการประชุมทาง
วิชาการของกลุ่มแพทย์ชนบทที่คุณหมอสุวิทย์มีบทบาทสำคัญมาตั้งแต่
เริ่มก่อตั้งถึงปัจจุบัน

“นี่คือสิ่งที่อาจารย์ประเวศบอกพวกเราเป็นระยะๆ ท่านบอกว่าการ
ทำงานด้วยกันให้ประสบความสำเร็จต้องใช้หลักธรรมนี้ หลักธรรมนี้เป็นหลัก
ที่พระพุทธเจ้าสอนซึ่งเราก็ใช้มาตลอด เราจะทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน
ต้องเจอกันสม่ำเสมอ ประชุมด้วยกันสม่ำเสมอ มาตรงเวลา กลับตรงเวลา
มันถึงจะแสดงถึงความเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีพลัง สองก็คือพอดกกลงกันในที่
ประชุมแล้วทุกคนก็เอาไปทำ พลังมันก็แผ่ออกไปกว้าง ทีนี้ถ้าคนมารวมกัน
มันอาจจะรวมกันไปทำความชั่วได้ ถ้ารวมกันมาทำความดีมันต้องเคารพ
ผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้อาวุโส เคารพประวัติศาสตร์ เคารพสิ่งที่เป็นอนุสาวรีย์
พอดคุณเคารพอนุสาวรีย์ คุณก็เคารพความดี เคารพคนชรา เด็ก และสตรี
คือถ้าคนที่เคารพผู้ที่อ่อนแอกว่าก็จะไม่ทำชั่วหรือก นี่คือ อภิธานียธรรม”
คุณหมอสุวิทย์อธิบายถึงหลักอภิธานียธรรม หลักธรรมสำคัญข้อหนึ่งที่เขา
ยึดถือมาตลอดการทำงาน

วละ 5

หลักธรรมอีกข้อหนึ่งที่คุณหมอสุวิทย์มักจะหยิบยกขึ้นมาพูดถึง
อยู่บ่อยครั้งก็คือหลักวละ 5 “วละ 5 นี้คือชีวิตเสียนะ” คุณหมอสุวิทย์บอก
คุณหมอสุวิทย์พูดถึงหลักการของวละ 5 เอาไว้ว่า “วละ 5 คือพลัง
ทั้ง 5 ประการ ถ้าคุณสามารถมีได้จริงและครบถ้วนแล้วก็มุ่งนิพพาน
พลังทั้ง 5 จะนำคุณไปสู่นิพพานได้เลย พลังทั้ง 5 คือ ศรัทธา สมาธิ สติ
วิริยะ ปัญญา เวลาคุณจะทำอะไรสักอย่าง ถ้าคุณเอาแต่ตั้งคำถาม
คุณจะไปไม่ถึงไหน ไม่ว่าจะทำอะไรมันต้องมีศรัทธาก่อน ศรัทธาทำให้คุณ

อยากจะไปโดยที่คุณไม่ต้องตั้งคำถาม การมีศรัทธาจะทำให้เราไปได้ง่ายขึ้น
ไปได้สะดวกขึ้น รวดเร็วขึ้น แต่ศรัทธาก็ทำให้เรางมงายได้ เพราะฉะนั้น
มันต้องคู่กับปัญญา ปัญญาจะบอกเราว่าเราเชื่ออะพืดอะพืดไปเรื่อยๆ ไม่ได้
ต้องมีการตั้งคำถาม ต้องรู้ ต้องเข้าใจ บางคนมีปัญหาแต่ไม่มีสติก็เป็น
คนเก่งแต่ควบคุมตัวเองไม่ได้ แล้วก็ต้องมีสมาธิ เพราะสมาธิทำให้เกิดพลัง
ความคิด ไม่ออกแวก แต่การมีสมาธิเช่นเวลาที่เราทำกรรมฐานมันจะสบาย
ร่างกายผ่อนคลาย มันจะทำให้เราขี้เกียจ เพราะฉะนั้นสมาธิต้องคู่กับวิริยะ
วิริยะจะทำให้เรายันขันแข็ง ต้องหมั่นฝึกฝน และทั้งหมดนี้ต้องมีตัวสติ
คอยคุม เขาบอกว่าสติเหมือนกับเสาที่ปักอยู่ มัน นิ่ง จิตของเขาเหมือนกับวัว

วละ 5

วละ หรือ วละ 5 คือ กำลังห้า
ประการ ได้แก่

- **ศรัทธาวละ** ความเชื่อ กำลังการ
ควบคุมความสงสัย
- **วิริยะวละ** ความเพียร กำลังการ
ควบคุมความเกียจคร้าน
- **สติวละ** ความระลึกได้ กำลังการ
ควบคุมความประมาท การไม่ใส่ใจ
ใจลอย ไร้สติ
- **สมาธิวละ** ความตั้งใจมั่น กำลังการ
ควบคุมการออกแวก ไขว่เขว ฟุ้งซ่าน
- **ปัญญาวละ** ความรอบรู้ กำลังการ
ควบคุมเพิกเฉยไม่สนใจ หลงงมงาย

สมาธิคือเชือกผูกวัว ถ้าสตินิ่ง เชือกแข็งแรงพอ สักพักวัวก็หยุด ฉะนั้น สติเหมือนเสาหลักที่ทำให้พลังที่เหลือทั้งสี่สามารถแปลงได้อย่างเต็มที่ และถ้าแปลงเต็มที่ก็จะสามารถเอาชนะทุกอย่างเพื่อสู่นิพพานได้”

“

พุทธศาสนาคือการเข้าใจชีวิต
นั่นเอง เข้าใจว่าชีวิตมันอยู่ที่เรา
มันอยู่ที่ความคิดเรานี่เอง

”

เดือนเพ็ญ

เดือนเพ็ญ แสงเย็นเห็นอร่าม
นภาแจ่มดวงดูงาม เย็นชื่นหนอยามเมื่อลมพัดมา

แสงจันทร์นวล ชวนใจเจ้า
คิดถึงถิ่นที่จากมา คิดถึงท้องนา บ้านเรือนที่เคยเนา

กองไฟ สุมควายตามคอก
คงยังไม่มอดดับดอก จันทร์เอยช่วยบอกให้ลมช่วยเป่า
โหมไฟให้แรงเข้า พัดไล่ความเยือกเย็นหนาว
ให้พี่น้องเฮา นอนหลับอุ่นสบาย

เรไร ร้องดังฟังว่า
เสียงเจ้าที่เฝ้าครวญหา ลมเอยช่วยพากระซิบข้างกาย
ข้ายังคอย อยู่ไม่หน่าย
ไม่เลือนห่างจากเคลือนคลาย คิดถึงมิวายที่เราจากมา

ลมเอย ช่วยเป็นสื่อให้
นำรักจากห้วงดวงใจ ของข้านี้ไปบอกเาน้ำนา
ให้เมืองไทยรู้ว่า ไม่นานลูกที่จากมา
จะไปชบหน้าแทบอกแม่เอย

ลมเอย ช่วยเป็นสื่อให้
นำรักจากห้วงดวงใจ ของข้านี้ไปบอกเาน้ำนา
ให้เมืองไทยรู้ว่า ไม่นานลูกที่จากมา
จะไปชบหน้าแทบอกแม่เอย

ให้เมืองไทยรู้ว่า ไม่นานลูกที่จากมา
จะไปชบหน้าแทบอกแม่เอย

เพลงเดือนเพ็ญ เป็นเพลงที่คุณหมอลสุวิทย์ไปรดปรานมากที่สุดอีกเพลงหนึ่ง

CHAPTER

5

มนุษย์เหล็ก

ตลอดเวลาที่ผ่านมาเรื่องหนึ่งที่คุณหมอสุวิทย์ให้ความสำคัญอย่างมากมาโดยตลอดก็คือการออกกำลังกาย คุณหมอสุวิทย์ออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปี นั่นทำให้แม้จะอายุถึง 60 ปีแล้ว แต่เมื่อดูจากรูปร่างหน้าตาภายนอกก็จะพบว่าเขายังดูแข็งแรงและกระฉับกระเฉงเกินกว่าคนในวัยเดียวกันอย่างเห็นได้ชัด

“ผมชอบเล่นกีฬา เล่นกีฬาทุกประเภท ทั้งตีแบดฯ วัยน้ำ ปิงปอง บาสฯ ฟุตบอล เทนนิส ผมเล่นได้หมด ตอนอยู่โรงพยาบาลอำเภอก็มีแข่งกีฬา ผมซ้อมกีฬาตลอด ตอนอยู่ที่เมืองพล ผมเทศนามบาสฯ เองเลย เอาไม้ไปให้เขาขัดแทนเหล็กเพราะเหล็กมันแพง เราเอาไม้ไปเป็นแทนแล้วเราก็ซื้อปูนซื้อหินมาทำสนามบาสฯ ทำสนามแบดฯ มันถูก ถ้าไปจ้างเขามันก็แพง ทุกคนจะได้เล่นกีฬาได้” คุณหมอสุวิทย์พูดถึงความชื่นชอบในการออกกำลังกาย

ปัจจุบันนี้ที่บ้านของคุณหมอสุวิทย์มีเครื่องออกกำลังกายหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นลู่วิ่งไฟฟ้า จักรยานไฟฟ้า เครื่อง Sky Walk ที่ยกน้ำหนัก ฯลฯ เรียกได้ว่าเป็นห้องยิมขนาดย่อมๆ ในบ้านก็ว่าได้ กิจกรรมประจำวันของเขาคือการวิ่งบนลู่วิ่งไฟฟ้า หรือหากต้องเดินทางไปประชุมนอกสถานที่ เขาก็จะเปลี่ยนรูปแบบการออกกำลังกายเป็นการว่ายน้ำแทน

“ผมต้องวิ่งทุกวัน จริงๆ แล้วการวิ่งนอกบ้านดีกว่าวิ่งในยิม แต่ว่าบางทีเรากลับบ้านค่ำ ถึงบ้านนั่งพักสักครึ่งชั่วโมงแล้วผมก็ขึ้นเครื่อง Sky Walk บางครั้งก็เดินไปดูเทนนิสไป แล้วภรรยาผม ลูกผม ก็มาใช้กัน ที่บ้านผมของพวกนี้ใช้คุ้มจริงๆ ใช้แล้วก็ซ่อม ซ่อมแล้วก็ใช้ตลอด ที่อื่นเขาอาจจะเป็นที่แขวนเสื้อผ้าบ้าง แต่ที่บ้านผมใช้ทุกวัน” เขาเล่าถึงการออกกำลังกาย

“

การวิ่งเท้าซ้าย วิ่งเท้าขวา
วิ่งเท้าซ้าย วิ่งเท้าขวา
ก็ถือเป็น การฝึกสมาธิได้เหมือนกัน

”

อย่างอารมณ์ดี

เป็นระยะเวลาหลายปีที่คุณหมอสุวิทย์จะเดินทางมาถึงกระทรวงฯ แต่เช้าตรู่ และต้องวิ่งออกกำลังกายที่กระทรวงฯ ทุกวัน จากนั้นจึงอาบน้ำ ทานอาหารเช้าและทำงาน แต่ในระยะหลังแม้จะไม่ได้มาวิ่งที่กระทรวงฯ แต่คุณหมอสุวิทย์ก็ยังออกกำลังกายที่บ้านทุกวันมิได้ขาด “ผมจะวิ่งราวๆ 5-10 กิโลเมตร ต่อวัน วันไหนมีเวลาก็ 10 กิโลเมตร แต่ซีพีทูลูกพี่ที่มาแข่งก็ต้อง 5 กิโลเมตร”

นอกจากวิ่งออกกำลังกายแล้ว คุณหมอสุวิทย์ยังเข้าร่วมแข่งขันวิ่งมาราธอนเป็นประจำทุกปีด้วย โดยกิจกรรมการวิ่งมาราธอนของเขานั้น เริ่มมาตั้งแต่ปี 2530 จากการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของชมรมแพทย์ชนบทที่รวบรวมเอาแพทย์ชนบท 250 คนจากทั่วประเทศมาวิ่งจากสี่มุมของประเทศเข้ากรุงเทพฯ เป็นระยะเวลา 7 วัน 7 คืน โดยในกิจกรรมความนั้นคุณหมอสุวิทย์รับหน้าที่เป็นหัวหน้าสายตะวันออกวิ่งจากจังหวัดตราดเข้ากรุงเทพฯ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเขาจึงวิ่งเป็นประจำ

“ตอนวิ่งรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ ผมเชิญคุณหมอกฤษดา บานชื่น มาเป็นอาจารย์ประจำสาย ท่านสอนจนเรามั่นใจ หลังจากนั้นตอนเปิดสะพานพระราม 9 ช่วง พ.ศ. 2531 เขามีการวิ่งมาราธอน พี่กฤษดาก็ชวนผมไปวิ่ง ผมรู้สึกว่ามันไหวหรือวิ่งตั้ง 42 กิโลเมตร ตอนนั้นผมวิ่งได้ 3-5 กิโลเมตร เป็นอย่างมาก ท่านก็ชวนแล้วก็เอาตารางซ้อมมาให้ดู ผมก็ลองซ้อมดู ปรากฏว่า

ภาพถ่ายในการวิ่งมาราธอน เพื่อร่วมรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของชมรมแพทย์ชนบท ซึ่งการวิ่งครั้งนี้เองได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นความสนใจในการวิ่งของคุณหมอสุวิทย์มาจนถึงปัจจุบัน

ปีแรกยังไม่สำเร็จ ได้แค่ฮาล์ฟ มาราธอน ตอนนั้นวิ่งฮาล์ฟ มาราธอน
แค่ 21 กิโลเมตร ยังเกือบตาย แต่หลังจากนั้นก็ซ้อมต่อ พอเอาจริงเอาจัง
ขึ้นมา ผมก็วิ่งมาราธอนมาได้ 13-14 ครั้งแล้ว”

หากเลือกได้คุณหมอสุวิทย์บอกว่าเขาอยากจะวิ่งนอกสถานที่มากกว่าวิ่งบนลู่วิ่ง เพราะการวิ่งไปตามถนนหรือสวนสาธารณะนั้นเป็นโอกาสดีที่จะได้พบปะผู้คน ซึ่งอาจจะนับได้ว่าเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดในการทำงานไปได้ในตัว แต่หากว่าไม่มีโอกาสออกไปวิ่งข้างนอก คุณหมอสุวิทย์ก็สามารถหาประโยชน์จากการวิ่งบนลู่วิ่งในบ้านได้เช่นเดียวกัน

“เราก็อาจจะทำสมาธิไปด้วย การวิ่งเท้าซ้าย วิ่งเท้าขวา วิ่งเท้าซ้าย วิ่งเท้าขวา ก็ถือเป็นการฝึกสมาธิได้เหมือนกัน” คุณหมอสุวิทย์พูดถึงประโยชน์จากการวิ่งบนลู่วิ่งไฟฟ้า นอกจากนั้นคุณหมอยังใช้เวลาในขณะออกกำลังกายไปทำประโยชน์อย่างอื่นได้อีกหลายต่อหลายอย่าง “ผมจะมีประชุมทางไกลบ่อย ผมมีเครื่องโทรประชุมทางไกลไว้ที่บ้าน บางครั้งเวลาประชุมมันตรงกับตอนที่ผมออกกำลังกาย ผมก็จะถีบจักรยานบ้างวิ่งบ้าง แล้วก็เอาเครื่องประชุมทางไกลมาตั้งแล้วก็ประชุมไปด้วยดูทีวีไปด้วย”

แม้ว่าจะฟังดูว่าเป็นการทำกิจกรรมที่ค่อนข้างยุ่งยากสลับกันไปบ้าง แต่คุณหมอสุวิทย์อธิบายอย่างสบายๆ ว่าสำหรับเขากการออกกำลังกายไปพร้อมกับดูโทรทัศน์และประชุมทางไกลถือเป็นเรื่องปกติและไม่ใช่สิ่งที่ยุ่งยากเลยแม้แต่น้อย “มันอยู่ที่เราจัดการ ทำสิ่งที่เป็นไปได้ให้เป็นไปไม่ได้ การจัดการทำให้สิ่งที่เป็นไปได้ให้เป็นไปไม่ได้ ถ้าคุณไม่จัดการคุณก็นั่งประชุมทางไกลไปเรื่อยๆ มันก็ทำได้อย่างเดียว แต่ถ้าคุณจัดการ คุณก็ดูกีฬา แล้วคุณก็ถีบจักรยานไปด้วย เวลาคุณอยากแสดงความคิดเห็นในการประชุม คุณก็กดปุ่ม พูดเสร็จคุณก็ระงับเสียงต่อ เดี่ยวนี้เทคโนโลยีมันช่วยเยอะ นี่คือการลงทุน มันช่วยให้เราได้เวลาเราคืนมา ถ้าคุณทำ 3 อย่างคุณต้องใช้เวลา 3 เท่า แต่ถ้าคุณทำพร้อมกันมันก็ประหยัดเวลาลง”

คุณหมอสุวิทย์อธิบายว่า เขาเป็นคนประเภท Type A Personality “คนบุคลิกโทบี A เป็นพวกที่ทำงานอย่างเดียวในเวลาเดียวไม่ค่อยได้ ในเวลาใดเวลาหนึ่งมักจะชอบทำงานมากกว่าหนึ่งอย่าง แต่คน Type B จะเป็นคนที่ใจเย็นๆ มีอะไรก็ค่อยๆ ทำไปแบบอนุกรม คือทำอันนี้เสร็จ

เครื่องออกกำลังกายและ
บรรยากาศการออกกำลังกาย
มุมพักผ่อนสำคัญในบ้าน
ของคุณหมอสุวิทย์

ก็ทำอีกอันหนึ่งต่อ แต่พวก Type A เป็นพวกขนาน ทำหลายอย่างพร้อมกัน ซึ่งบางทีก็มาจากการฝึกฝน เช่น เวลาประชุมผมก็นั่งเคาะคอมพิวเตอร์ไปด้วย ทูก็ฟังการประชุมไป อันไหนที่น้ำหนักน้อยก็มีสมาธิหน่อยหน่อย อันไหนสำคัญก็หันไปมีสมาธิ นี่คือวิธีการจัดการ”

สำหรับคุณหมอสุวิทย์แล้วการออกกำลังกายมีประโยชน์ด้วยกัน 3-4 อย่าง เขาบอกว่านอกจากความเปล็ดเปล็นแล้ว ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น และความอดทนก็เป็นส่วนสำคัญที่คนเราได้จากการออกกำลังกาย

“ความเปล็ดเปล็นนี่อย่างหนึ่ง ที่สองคือความแข็งแรง เขาเรียก strength การที่คุณยกน้ำหนักได้ 30 กิโลฯ และเพิ่มเป็น 35 กิโลฯ เป็น 40 กิโลฯ นั่นแปลว่าคุณแข็งแรงขึ้น กล้ามเนื้อคุณแข็งแรงขึ้น อันที่สามคือ flexibility หรือการยืดหยุ่น การเล่นโยคะก็เป็นการออกกำลังกาย หรือไทเก๊ก ก็เป็นการออกกำลังกายที่ทำให้ข้อและเส้นเอ็นต่างๆ เกิดการยืดหยุ่น ถ้าคุณนั่งอยู่เฉยๆ ข้อมันจะติดเพราะมันไม่ได้เคลื่อนไหว อันสุดท้ายคือเรื่อง endurance หรือความอดทน คือการที่คุณสามารถทนต่อการออกกำลังกายได้มากน้อยแค่ไหน” คุณหมอสุวิทย์อธิบายถึงประโยชน์ของการออกกำลังกาย

“ในร่างกายนมนุษย์หัวใจและปอดเป็นอวัยวะสำคัญที่จะทำให้เราเหนื่อยมากหรือเหนื่อยน้อย หัวใจและปอดสามารถทำงานได้ถึง 8 หรือ 10 เท่าของความต้องการปกติ ซึ่งถ้าเราฝึกดีมันก็จะทำได้ แต่ถ้าฝึกไม่ดีคุณก็อาจจะได้แค่ 4 เท่า ห้องทำงานของผมอยู่บนชั้น 5 ทุกวันนี้ผมเดินบันไดขึ้นมาทำงานทุกวันเพื่อเป็นการฝึกไปในตัว ถ้าเราออกกำลังกายจนร่างกายมีความอดทน ภูมิคุ้มกันร่างกายจะดีขึ้น จะทำให้เราไม่ค่อยป่วย แต่ต้องเป็นการออกกำลังกายที่ทำให้เกิด endurance นะ ถ้าคุณยกน้ำหนักเฉยๆ มันไม่เกิด endurance การออกกำลังกายให้เกิด endurance คือการออกกำลังกายที่เรียกว่าแอโรบิก ไม่ได้หมายความว่าคาร์ดิโอแอโรบิก แต่คือการออกกำลังกายที่ทำให้หัวใจเต้นแรงสม่ำเสมออย่างน้อยเป็นเวลา

“

ห้องทำงานของผมอยู่บนชั้น 5
ทุกวันนี้ผมเดินขึ้นบันไดมาทำงาน
ทุกวัน เพื่อเป็นการฝึกไปในตัว

”

20-30 นาทีแล้วแต่ช่วงอายุ ต้องว่ายน้ำไม่หยุด ชี้อัจฉริยะไม่หยุด เดินเร็ว ไม่หยุด หรือวิ่งไม่หยุด การเดินแอโรบิกก็ถือเป็นการออกกำลังกายแบบ แอโรบิก ต้องทำต่อเนื่องติดต่อกัน ไม่ใช่ทำ 3 นาทีแล้วหยุดแล้วกลับมา ทำอีก แบบนี้ไม่ถือเป็นการแอโรบิก”

เรื่องการกินกลับเป็นเรื่องที่คุณหมอสุวิทย์ไม่ค่อยเข้มงวดมากนัก เขาเน้นเพียงแค่ว่าสิ่งที่กินต้องเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและเน้น ผักผลไม้มากกว่าปกติเล็กน้อย แต่สิ่งที่เขาให้ความสำคัญมากที่สุด เป็นเรื่องของการควบคุมน้ำหนัก

สิ่งที่คุณหมอสุวิทย์ต้องทำเป็นประจำทุกวันคือการตื่นเข้ามาชั่ง น้ำหนัก เขาเล่าว่าการทำแบบนี้ทุกวันจะทำให้รู้ว่าขอบเขตในการกิน แต่ละวันคืออย่างไร “ทุกวันตอนเช้าผมต้องชั่งน้ำหนัก แต่เทคนิคคือต้อง บัสสวาระออกก่อน เพราะที่น้ำในกระเพาะตอนเช้าจะมากถึง 500 cc หรือเท่ากับครึ่งกิโลฯ แล้วก็ถอดเสื้อผ้าออกให้หมดเพื่อชั่งเครื่องชั่ง การทำแบบนี้ทุกวันจะทำให้เรารู้ระยะของน้ำหนักตัวของเรว่าอยู่ที่เท่าไร ซึ่งถ้ามันมากเกินไปเราก็ต้องอย่าไปกินเยอะ วิธีที่ง่ายที่สุดแบบนี้ทำให้ เราไม่ต้องมาห่วงว่าอ้วนหรือผอม ถ้าเราชั่งน้ำหนักทุกวันเราจะรู้เลยว่า เราควรดูแลสุขภาพแค่ไหน” การที่คุณหมอสุวิทย์ปฏิบัติเช่นนี้มาต่อเนื่อง ยาวนานทำให้น้ำหนักของเขาคงที่และใส่กางเกงเอวเท่าเดิมมากกว่า 10 ปีเต็มแล้ว

CHAPTER 6

ครอบครัวที่แข็งแกร่ง
คือพื้นฐานที่สำคัญของชีวิต

บรรยากาศภายในบ้านของคุณ
เหมือนสุวิทย์ที่ตกแต่งอย่างเรียบง่าย

ความกตัญญูคือสิ่งที่ต้องมี

คุณหมอสุวิทย์เป็นลูกหลานชาวจีนที่ถูกอบรมสั่งสอนให้เห็นความกตัญญูรู้คุณเป็นเรื่องใหญ่ และเป็นเรื่องปกติที่บุตรหลานต้องตอบแทนบุญคุณของบุพการี เขาบอกว่าหลักคิดนี้เป็นหลักคิดปกติของชีวิตไม่ใช่เรื่องพิเศษ ดังนั้นตลอดเวลาที่ผ่านมาเขาจึงอาศัยอยู่บ้านเดียวกับคุณพ่อและคุณแม่มาโดยตลอด ก่อนที่คุณพ่อของคุณหมอสุวิทย์จะเสียชีวิตไปเมื่อกว่า 20 ปีที่ผ่านมา

ครอบครัวของคุณหมอสุวิทย์เป็นครอบครัวใหญ่ อาศัยอยู่ในบ้านซึ่งเป็นตึก 4 ชั้นของพี่ชายรวมกันหลายครอบครัว คุณหมอสุวิทย์บอกว่าประโยชน์ที่ได้จากการอาศัยร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่คือการประหยัดต้นทุน แต่มากกว่านั้นก็คือความรักความผูกพันของคนในครอบครัว

“ผมจะให้แม่อยู่ในครอบครัวใหญ่ ครอบครัวผมจะอยู่บนตึกสี่ชั้น พี่ชายผมสร้างไว้ นี่เป็นธรรมชาติของคนจีน ลูกชายคนโตจะเป็นผู้รับกิจการทั้งหมด เขาก็จะดูแลน้องๆ เขาก็สร้างตึกนี้ไว้แล้วก็อยู่ด้วยกัน พี่สาวคนแม่ของผมเขาอยู่ชั้น 4 ผมอยู่ชั้น 3 พี่ชายอยู่ชั้น 2 และแม่อยู่ชั้นล่าง เราอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ เพราะฉะนั้นกลางค้ำกลางคินแม่นั่งอยู่ชั้นล่าง พวกลูกหลานเหลนยั่ววัยอยู่รอบๆ ไม่ได้เป็นลักษณะปกติของครอบครัวสมัยนี้เราก็พยายามรักษาไว้เพราะว่ามีความอบอุ่น” คุณหมอสุวิทย์พูดถึงครอบครัว

ในประเด็นเดียวกัน นายแพทย์สุวิทย์ให้ความสำคัญกับการดูแลคุณแม่มาก

“ก็พยายามทำอย่างนั้นนะครับ” คุณหมอสุวิทย์พูดถึงการดูแลคุณแม่ เขาบอกแนวคิดในเรื่องนี้เอาไว้ว่า “แม่ผมอายุ 95 แล้ว เหมือนไปไม้จะร่วง

แล้ว ตอนเด็กท่านดูแลเรา ท่านแก่แล้วเราก็ต้องดูแล”

โดยปกติแล้วที่บ้านครอบครัวของคุณหมอสุวิทย์จะมีผู้ดูแลคุณแม่ โดยเฉพาะไม่ต่างกับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุทั่วไป แต่สำหรับคุณหมอสุวิทย์แล้วเขามองว่าการที่บุตรหลานปล่อยให้ผู้ดูแลรับหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุทั้งหมดนั้นไม่ใช่เรื่องที่ถูกต้อง เพราะหากลูกหลานไม่สนใจผู้สูงอายุ คนดูแลก็จะดูแลผู้สูงอายุไม่เต็มที่ แต่ถ้าลูกหลานดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลก็จะทำงานของเขาอย่างเต็มที่ด้วยเช่นกัน

สิ่งที่คุณหมอมองให้ความสำคัญมากในการดูแลคุณแม่คือการออกกำลังกาย วิธีการที่เขาปฏิบัติเป็นประจำคือการให้คุณแม่เข็นรถเข็นที่มีคุณหมองเองนั่งอยู่

“คุณแม่ผมไม่ค่อยแข็งแรงเท่าไร ผมก็พยายามให้ท่านออกกำลังกาย วิธีการที่ให้คนแก่ออกกำลังกายคือให้คุณแม่เข็นโดยผมนั่ง ทำทุกวันเป็นปกติ ยกเว้นตอนที่แม่ไม่สบายก็หยุดไป” เขาเล่าต่อว่า “เมื่อก่อนท่านก็จะเข็นได้เป็นระยะทาง 500-600 เมตร เดี่ยวนี้ก็ได้ประมาณ 100-200 เมตร” เขายกตัวอย่างแม่จะฟังดูเป็นเรื่องแปลกๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วนี่เป็นการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ผลและไม่ได้ยากเกินไป “แรกๆ คนในหมู่บ้านสงสัยว่าผมทำอะไร ทำไม่ให้คุณแม่เข็นรถเข็น แต่ว่าจริงๆ แล้วแม่ผมไม่ได้ออกแรงอะไรหรอก เพราะว่าเป็นการพุงตัวเดิน เหมือนคนแก่ใช้ walker เดิน ล้อมันก็หมุนไปเราก็ใช้มือช่วยพุง ใช้นิ้วช่วยบ้าง”

คุณหมอสุวิทย์บอกว่าเขาให้คุณแม่เริ่มออกกำลังกายด้วยวิธีการนี้มาหลายปีแล้ว จากที่แรกๆ คุณแม่จะไม่ยอมทำ “เมื่อก่อนใช้วิธีการพาเดินออกกำลังกายแต่ท่านไม่ค่อยยอมเดิน แต่พอมาใช้วิธีเข็นรถแล้วก็รู้สึกที่ท่านมีความสุข เพราะว่าคนแก่การพุงร่างกายจะไม่ค่อยดี ถือไม้เท้าเดินก็ไม่ค่อยมั่นใจ แต่ว่าจับสองมือเดินไปเรื่อยๆ ท่านมั่นใจ” คุณหมอสุวิทย์มีวิธีการจูงใจที่ดีด้วยการใช้วิธีให้ตัวเองนั่งบนรถเข็น “เพื่อให้ท่านรู้สึกว่าการออกกำลังกายเป็นเรื่องของท่านเอง พยายามหาอุบาย พยายามทำแบบนี้ทุกวัน”

“

แม่ผมอายุ 95 แล้ว
เหมือนใบไม้จะร่วงแล้ว
ตอนเด็กท่านดูแลเรา
ท่านแก่แล้ว เราก็ต้องดูแล

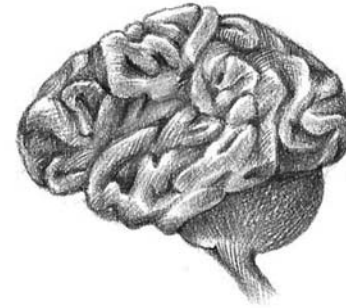
”

วิธีการดูแลผู้สูงอายุโดย นายแพทย์สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ

1 อาหาร

“คนแกในวัยต่างๆ มีวิธีการดูแลที่แตกต่างกัน อาหารก็เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเปลี่ยนไปตามวัย คนแก่จะไม่ยอมเคี้ยวอาหาร ถ้าอันไหนชอบก็ยอมเคี้ยว อันไหนไม่ชอบก็ไม่ยอมเคี้ยว เราต้องปรุงพิเศษ บั่นอะไรให้กิน ต้องบั่นเป็นใจ อาหารการกินนี้สำคัญ ถ้าอาหารไม่พอ ขาดอาหาร ร่างกายก็ไม่ดี”

2 การออกกำลังกาย

“เมื่อก่อนผมจะให้แม่ทำงาน การทำงานจะทำให้สมองดี ถ้าสมองดีก็จะสมองไม่เสื่อม คนสมัยใหม่เวลาที่พ่อแม่เริ่มสมองไม่ทำงานก็จะจับไปหาหมอ หมอก็กินยาให้กิน กินแล้วมันก็ได้ไม่ได้ทำให้ดีขึ้นหรอก เพราะยาสมองเสื่อมมันไม่มีประโยชน์ แต่เดี๋ยวนี้คนเองเข้าว่าอะไรก็ยกให้หมอๆ ตอนนี่เรามีนงานวิจัยพบว่าสิ่งที่ทำให้คนแก่สมองเสื่อมช้าลงที่สำคัญที่สุดมีอยู่สองอย่าง หนึ่งคือต้องออกกำลังกาย สองคือใช้สมอง โดยเฉพาะใช้มือ การใช้มือเป็นการใช้สมองส่วนละเอียด

“วิธีการคือพี่สาวผมจะไปไหว้เจ้าทุกอาทิตย์ก็ต้องพับกระดาษเงินกระดาษทอง ผมก็ให้แม่นั่งพับ การพับกระดาษเงินกระดาษทองช่วยได้เยอะ เพราะพอเราใช้มือ มันจะทำให้สมองส่วนที่ใช้มือซึ่งเป็นสมองส่วนที่ละเอียด

ได้ทำงาน พอให้ท่านพับกระดาษท่านก็มีความสุข ผมมีทริกโดยการบอกว่าอันละ 1 บาท เพราะคนแก่ๆ เขาจะนับถึงสมัยที่เขายังเป็นเด็ก วันหนึ่งพับได้ร้อยกว่าอัน ท่านก็บอกว่าได้ร้อยกว่าบาท ก็รู้สึกดีคิดว่าตัวเองยังมีปัญญาหาเงินหาทองอยู่นะ เกิดแรงกำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไปอีก สมองก็ยังทำงาน ยังมีคุณค่าในชีวิตอยู่”

3 การใช้เวลาร่วมกัน

“ลูกหลานสมัยนี้ไม่ค่อยมีเวลาให้พ่อแม่ กลับบ้านก็ขึ้นห้องไม่ได้ดูพ่อคุณแม่ ไม่ได้พูดคุย พ่อไม่ได้คุย สมองก็เที่ยวลงๆ สักพักก็เป็นโรคอัลไซเมอร์ อีกอย่างหนึ่งคือชวนทะเลาะ พอทะเลาะแล้วคนแก่จะโมโห สมองจะได้รับการโต้โต้โต้เถียง ช่วยชะลอการสมองเสื่อมได้เหมือนกัน”

ผู้หญิงที่ยืนอยู่เคียงข้างตลอดมา

มีคำกล่าวว่่า เบื้องหลังการประสบความสำเร็จของผู้ชายทุกคน ล้วนมีผู้หญิงคนหนึ่งยืนอยู่เบื้องหลังเสมอ ในกรณีของคุณหมอสุวิทย์ ก็เช่นเดียวกัน ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีเขามีผู้หญิงคนหนึ่งที่เคยยืนเคียงข้างและมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในทุกการกระทำเสมอมา

ผู้หญิงคนนั้นก็คื แพทย์หญิงบุษณี วิบุลผลประเสริฐ

คุณหมอสุวิทย์และคุณหมอบุษณีเริ่มรู้จักและเป็นเพื่อนกันตั้งแต่สมัยเรียนชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียนเทพประสาทิทยา จนกระทั่งชั้นชั้นมัธยมปลายจึงแยกย้ายกันไปเรียนคนละโรงเรียน คุณหมอสุวิทย์ไปเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ส่วนคุณหมอบุษณีไปเรียนต่อที่โรงเรียนสตรีจุลนาค แต่ทั้งคู่กลับมาพบกันอีกครั้งในสมัยเรียนมหาวิทยาลัยและเริ่มตัดสินใจคบหากันและตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันในเวลาต่อมา

ความรักของคุณหมอสุวิทย์และคุณหมอบุษณีมีเรื่องที่น่าสนใจหลายประเด็น “ครอบครัวเป็นฐานสำคัญของสังคม ถ้าครอบครัวดีสังคมก็จะดี นี่เรื่องปกติ แต่จริงๆ แล้วสมัยผมหนุ่มๆ ผมไม่ค่อยให้ความสำคัญกับครอบครัวเท่าไร เพราะผมบ้างาน ผมอยู่โรงพยาบาลอำเภอ ผมนอนเฝ้าโรงพยาบาลเลย ทำงานทั้งวันทั้งคืน ตื่นแต่เข้ามาดูคนไข้ ตกกลางคืนก็ตรวจบัญชี คนไข้มาหาผมได้ตลอด 24 ชั่วโมง” คุณหมอสุวิทย์เกริ่นถึงแนวคิดต่อสถาบันครอบครัว เขาเล่าเพิ่มเติมถึงคุณหมอบุษณีผู้เป็นคู่ชีวิตว่า “ผมกับหมอบุษณีรู้จักกันมานาน รักกันมานาน จนกระทั่งผมทำงานได้สองปี ตอนนั้นเขาอยู่อุบลฯ ผมอยู่บุรีรัมย์ เจอกันสองอาทิตย์ที่ เขาเขียนจดหมายมาว่าเราน่าจะต้องแต่งงานกันแล้ว ตอนนั้นผมกำลังบ้างานก็เลยบอกว่าผมไม่เอา ยังไม่ยอมแต่งงาน ผมยังอยากจะทำงาน เราเขียนไปโดยที่เราไม่คิดอะไร แต่เรารู้ว่าเขาเสียใจ ตอนหลังผมไปอยู่บ้านกรวดนอนฟังเสียงปืนใหญ่ยิงกันตูมๆ ทุกวันเพราะอยู่ห่างชายแดน 3 กิโลเมตร อยู่ได้สองปีก็คิดว่า แต่งงานสักทีก็ดีนะ วิธีการแต่งงานของผมก็ง่ายๆ ขึ้นทะเบียนที่อำเภอเสร็จก็ไปอยู่ด้วยกันเลย เลี้ยงพระผมยังไม่เลี้ยงเลยอย่างว่าแต่งงาน” คุณหมอสุวิทย์เล่าถึงเรื่องนี้ยิ้มๆ

คุณหมอสุวิทย์กับคุณหมอบุษณีแต่งงานกันมาแล้วร่วม 40 ปี

นอกจากไม่เคยจัดงานแต่งงานแล้วก็ยังไม่เคยเลี้ยงพระด้วยเช่นกัน แต่นี่ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ยืนยันถึงแนวความคิดและความมีอุดมการณ์ของคุณหมอสุวิทย์ด้วยก็ว่าได้

“ตอนที่ผมไปขอลูกสาวเขา ผมก็ไปด้วยตัวเอง ไม่มีผู้ใหญ่ไม่มีใครทั้งนั้น พอไปถึงบ้านเขา ผมก็บอกว่าผมมาขอแต่งงานกับบุษ แม่เขาบอกว่าไม่มีผู้ใหญ่มาหอรอ ผมก็บอกว่าผมนี้ใจผู้ใหญ่ เพราะตอนนั้นผมอายุ 25 แล้ว และผมก็เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลแล้ว เป็นผู้ใหญ่ที่สุดในอำเภอแล้ว” นายแพทย์สุวิทย์เล่าถึงความหลังอย่างสนุก “เขาก็คงคุยกับลูกสาวเขาแล้ว เขาไม่แสบปีหอรอก พ่อแม่ผมก็ไม่แสบปีหอรอกที่เราไม่จัดงานพิธีการ แต่ว่าเราไม่ยอมเอาเงินเขามาจัดงาน เงินเราไม่มีแล้วเรื่องอะไรเราต้องเอาเงินที่เราหามาได้ด้วยความยากลำบากมาละลายอยู่ในพิธีคืนเดียวแล้วก็หมดไป ถ้าคุณเริ่มจะจัดงานให้มีเลี้ยงพระ เดียวก็ต้องมีคนถามว่าไม่มีเลี้ยงคนบ้างหอรอ แล้วก็จะขยายไปเรื่อยๆ ไม่มีขอบเขตจำกัด พอเราบอกว่าจะเชิญเท่านั้น ก็จะมีคนบอกว่าแล้วคนนี้ไม่เชิญหอรอ ทำไมเชิญคนนี้ไม่เชิญคนนั้น ผมก็ตัดหมดเลยดีกว่า ไม่ต้องเชิญใครเลย ผมก็อยู่มาด้วยกันเกือบ 40 ปีแล้วยังไม่เคยเลี้ยงพระเลย”

คุณหมอสุวิทย์ให้ความเห็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ว่า การที่คนเราอยู่ด้วยกันนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือความรักความเมตตาที่มีให้แก่กัน ส่วนเหตุผลนั้นเป็นเรื่องรองลงไป

“บางทีเราอยากจะทำอะไรไม่มีเหตุมีผลหอรอก ทำอะไรผิดๆ ถูกๆ แต่เขารักเราก็จะปล่อยว่าถ้าเราอยากจะทำอะไรทำไปเถอะ ยิ่งถ้ามีลูกบางทีลูกก็อยากได้อะไรได้สิ่งนั้นมันไม่มีเหตุมีผล แต่เขารักมันเขาก็ให้ แต่ถ้าไปเถียงเขาเหตุเอาผลกันแล้วละก็เถียงได้เรื่อง เหมือนเวลาที่เราทะเลาะกับพ่อกับแม่ก็เพราะว่าพ่อกับแม่มาอยู่กับเราแบบไม่มีเหตุมีผล แต่เขาก็มีเหตุผลของเขา เขาก็มีเหตุมีผลของเรา ต่างคนก็ต่างยึดมั่นในตัวเอง ที่นี้ก็อยู่ มันเป็นอัตโนมัติ เราไม่ต้องเถียง ผมอยากจะทำอะไรผมก็บอกว่าคุณอยากทำ ถ้าเขารับได้ก็โอเค ใหม่ ๆ ก็ต้องขัดแย้งกัน เป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ แต่ว่าพออยู่ด้วยกันไปนานๆ มันก็พอรู้ พออีกฝ่ายมีปฏิกริยาอีกฝ่ายก็ต้องมีทางออก มันก็ไม่มีปัญหา”

CLINICAL PROFESSOR
DR. BUSANEE
WIBULPOL-
PRASERT

ศาสตราจารย์คลินิกแพทยหญิง
บุษณี วิบุลผลประเสริฐ
ผู้หญิงที่ยืนเคียงข้างนายแพทย์สุวิทย์มาแล้ว 40 ปี

Q / A

คุณหมอบุษณีคือคู่ชีวิตของคุณหมอสุวิทย์โดยแท้จริง ทั้งคู่เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่ชั้นมัธยมก่อนจะตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันในเวลาต่อมา หากจะบอกว่าคุณหมอบุษณีคือคนที่เข้าใจในความเป็นคุณหมอสุวิทย์มากที่สุดก็คงไม่ผิดนัก เพราะทั้งคู่ได้ผ่านประสบการณ์ร่วมกันมามากมายจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

คุณหมอบุษณีแต่งงานกับคุณหมอสุวิทย์เมื่อไหร่
ก่อนลูกคนแรกเกิดก็น่าจะปี 2521 หรือ 2522 นะคะ จำไม่ได้ (หัวเราะ) เพราะเราแต่งงานกันโดยที่ไม่ได้จัดงานอะไรเลย เพียงแค่ตกลงว่าจะแต่งงานกันในวันว่างแล้วก็ไปจดทะเบียนสมรสกันเท่านั้นเอง
ทำไมถึงได้ตัดสินใจร่วมกันว่าจะไม่จัดงานแต่งงานกัน

หมอสุวิทย์เขารู้สึกว่ามันสิ้นเปลืองนะค่ะจัดงานที่ทุกคนก็ยุ่งยาก วุ่นวาย ลำบากกันไปหมด และมันก็จะเสียเงินไปอีกส่วนหนึ่งโดยที่ไม่ได้รู้สึกว่ามันได้ประโยชน์อะไร ตอนนั้นหมอบุชณีอยู่ที่บ้านอู่หมอบุชณีอยู่ที่บ้านกรวด ไม่ไกลกันเท่าไร พอจดทะเบียนแล้วช่วงนั้นก็แยกกันทำงานอยู่สักพักหนึ่งเพราะต้องแยกกันทำงานใช้ทุน พอใช้ทุนเสร็จแล้วถึงย้ายไปอยู่ด้วยกันที่อำเภอฮอด เชียงใหม่

ชีวิตคู่ที่ฮอดเป็นยังไงบ้าง

บ้านพักก็ยังไม่เสร็จดี ที่โรงพยาบาล สิ่งก่อสร้างก็ยังไม่เสร็จดี ไฟฟ้าก็ไม่มีเป็นช่วงๆ ยังไม่ได้มีทั้งวันทั้งคืน เราเป็นหมอสองคนของที่นี่

ในตอนนั้นคุณหมอบอกว่าเป็นชีวิตที่ลำบากไหม

ก็ไม่ได้คิดว่ามันลำบากนะค่ะ ตอนนั้นกลัวอยู่อย่างเดียวคือตึกแคะ (หัวเราะ) แต่อย่างอื่นก็ไม่ได้รู้สึกว่ามันลำบาก คือการเป็นหมอมันก็ต้องอยู่อย่างนั้นอยู่แล้ว ต้องทำงานในนี้ เป็นหมอสองคนอยู่ในโรงพยาบาลก็ต้องทำ

ทุกอย่าง ตั้งแต่ผู้อำนวยการยันภารโรง ก็ต้องช่วยเขา ะหว่างนั้นก็มียุคชายคนโตที่นั่นด้วย หมอสุวิทย์เป็นคนทำคลอดเอง

ทำไมถึงทำคลอดกันเอง

เราเป็นหมอ เราทำคลอดให้คนอื่นได้ ทำไมเราจะทำคลอดตัวเองไม่ได้ ไม่ได้คิดว่ามันจะต้องยุ่งยากอะไร (ยิ้ม) แต่พอคนที่สองตอนนั้น หมอสุวิทย์เขาไปเรียนต่างประเทศก็ต้องให้หมอคนอื่นทำคลอดให้ ช่วงแรกๆ เขาเป็นคู่แต่งงานที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันตลอด มีบางช่วงที่ต้องแยกกันทำงาน แต่ว่าเสาร์อาทิตย์ก็จะได้เจอกันตามประวัติแล้วคุณหมอสุวิทย์มีความมุ่งมั่นมากที่จะทำงานในชนบท ช่วงนั้นในฐานะภรรยาคุณหมอบุษณีมีความคิดยังไงบ้าง

ตอนนั้นอาจจะไม่ได้ตั้งใจมากกว่าจะต้องไป แต่พอเรียนจบก็รู้ตัวเองแล้วว่าจะต้องไปทำงานต่างจังหวัด หมอสุวิทย์บ้านเขาอยู่กรุงเทพฯ นั้นเขาก็ต้องใช้ความพยายามส่วนหนึ่งเพื่อที่จะไป แต่ของหมอบ้านอยู่ต่างจังหวัดอยู่แล้วอยู่ที่มหาสารคาม ก็เลยไม่ได้รู้สึกว่าจะต้องอยู่กรุงเทพฯ ชีวิตมันต้องไปอยู่อย่างนั้นอยู่แล้ว คุณหมอบุชณีคิดว่าสิ่งที่น่าประทับใจในตัวของคุณหมอสุวิทย์คืออะไร

เขาเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายนะค่ะ เราเชื่อใจเขา ไว้ใจเขาได้ และคิดว่าเขาเป็นคนดี คงจะมีอันนี้เป็นหลัก เขาไม่เคยคิดร้ายหรือให้ร้ายคนอื่น อาจจะมิโกรธนิดหน่อยแต่หลังจากนั้นไม่ว่าคนอื่นจะทำไม่ดีกับตัวเขาเองอย่างไร

เขาก็คงจะช่วยคนอื่นอยู่อย่างนั้น บอกตรงๆ ว่าตัวผมเองเองหากรู้ว่าคนไหนมันแยหรือร้าย เขาก็จะอยู่ห่างๆ ไม่อยากไปยุ่ง แต่หมอสุวิทย์เขาจะไม่ได้อคิดอย่างนั้น เขาบอกว่าถ้าช่วยคนนั้นแล้วผลที่จะได้มันไปตกกับชาวบ้านคนอื่น ๆ คุณหมอสุวิทย์เป็นคนที่คุณคิดถึงผู้คนที่ตั้งแต่ยังหนุ่ม ๆ จนถึงตอนนี้ก็ยังมีอุดมการณ์เหมือนเดิมไม่เคยเปลี่ยนแปลง คุณหมอคิดว่าเป็นเพราะอะไร

ครอบครัวก็มีส่วนตั้งแต่ต้น เพราะกว่าจะโตจนกระทั่งมาศึกษาธรรมะ ครอบครัวก็ต้องมีส่วนเรื่องการสอนให้เป็นคนดีอยู่แล้ว และตอนเป็นนักศึกษาแพทย์เขาก็ไปบวชอยู่เดือนหนึ่ง และตอนใกล้ๆ จะเรียนจบแพทย์ก็มีแรงบันดาลใจทางการเมืองที่ทำให้นักศึกษาอยากออกมาช่วยงานด้านสังคมเยอะ มันเลยดึงให้เราเข้าไปสนใจการไปออกค่าย ไปช่วยชาวบ้าน จะมีกิจกรรมพวกนี้เยอะ

ด้วยการทำงานน่าจะทำให้การเริ่มต้นชีวิตของคุณหมอบุษณีและคุณหมอสุวิทย์ต้องใช้ความเข้าใจในกันและกันมากเป็นพิเศษ

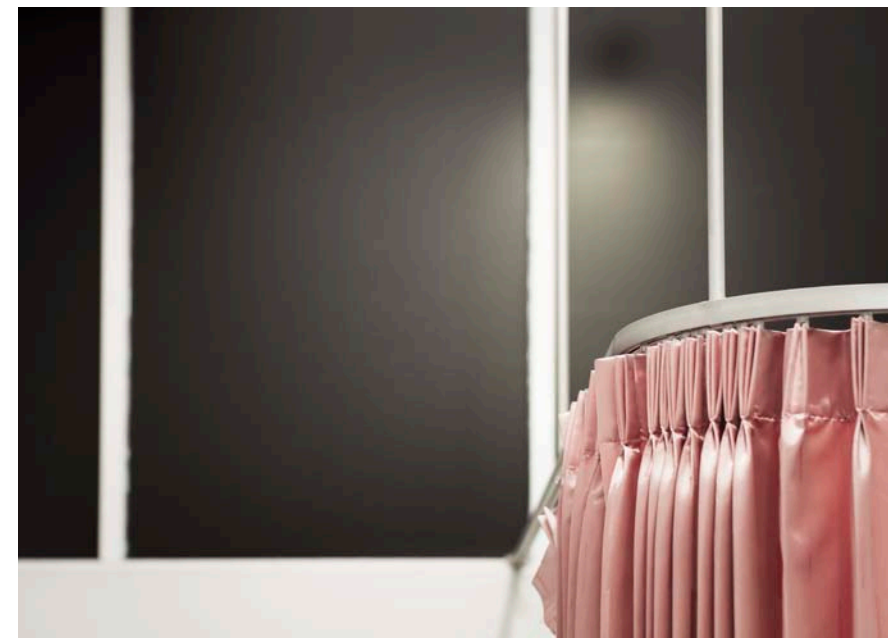
การเป็นหมอไม่ว่าจะที่ไหนก็ตาม ถ้าเราทำหน้าที่หมอย่างดีมันก็เหนื่อยทั้งนั้นนะคะ เพียงแต่ว่าขึ้นอยู่กับบางสถานการณ์ถ้าเราไปอยู่โรงพยาบาลต่างจังหวัดที่มีหมออยู่แค่ 1-2 คน ก็อาจจะต้องเหนื่อยเพิ่มขึ้น เพราะต้องทำงานบริหาร ทั้งบริหารคน บริหารเครื่องมือเครื่องมืองบประมาณ ต้องออกไปเจอชาวบ้าน ต้องไปประชุมกับเขา ตอนแรกๆ เขาก็อยู่โรงพยาบาล

ด้วยกันสองคน พอมีลูกถ้าหมอสุวิทย์เขาอยู่บ้านเวลาพยาบาลโทรมาตามตอนกลางวันเพราะมีคนไข้ลูกเงิน หมอสุวิทย์ก็จะเป็นคนไปดูแลกลางคืน เขาก็เลยลูกไป แบ่งหน้าที่กันไปโดยปริยาย ถ้าโทรศัพท์มาเขาลูก ถ้าลูกร้อง เขาลูก แต่ความที่อยู่กับสองคน มันก็จะมีช่วงที่เขาต้องไปประชุมที่อื่น เขาก็จะเป็นหมออยู่ที่นั่นคนเดียวพอเขาโทรมาตามเพราะคนไข้เข้า เขาก็ต้องไปดูแลลูกก็จะมีใครดูแล บางทีลูกร้องก็ต้องปล่อยให้ร้องไปต้องไปดูคนไข้ก่อน บางครั้งไปดูคนไข้เป็นชั่วโมงกลับมาลูกก็ยังร้องอยู่ เขาก็มาคิดว่าสงสัยจะต้องทำอะไรที่ต่างกันนิดหนึ่งแล้วเราจะได้อะไรแลกกันมากขึ้น ตัวเราเองก็เลยตัดสินใจมาเรียนแพทย์เฉพาะทางจะได้ไม่ต้องยุ่งเรื่องงานบริหาร พวกงานบริหารก็ให้เขาเป็นของเขาไป นอกจากเรื่องทางการแพทย์การสาธารณสุขแล้วคุณหมอสุวิทย์ยังสนใจเรื่องอื่นๆ ด้วยใช่หรือไม่ถึงขนาดว่าตอนได้ทุนไปเรียนต่างประเทศยังได้ไปเรียนด้านการบริหารมาด้วย

จริงๆ แล้วมันคงเป็นการเสริมให้ทางด้านสาธารณสุขมันดีขึ้นนะคะ อะไรที่มันจะทำให้เรื่องเกี่ยวกับสาธารณสุขดีขึ้น เขาก็จะสนใจทุกวันนี้คุณหมอสุวิทย์ยังทำงานหนักอยู่ไหมครับ ช่วงหลังๆ จะเน้นไปในแนวเป็นที่ปรึกษาจะมีคนส่งเอกสารต่างๆ มาให้ช่วยตรวจสอบช่วยแก้ไข ถ้าตัวเขาทำไหวก็ทำไป เขาก็มีหน้าที่ที่ว่าถ้าเขาอยากให้ช่วยตรงไหนก็จะคอยชาร์ตแบตเตอรี่ให้

บรรยากาศภายในศูนย์รังสีวิทยา
โรงพยาบาลรามารับดี

ในบทบาทพ่อละครับ คุณหมอสุวิทย์เข้มงวดมากแค่ไหน

เขาไม่ได้บังคับลูกนะคะ แต่ว่าจะให้คำแนะนำ จัดสิ่งแวดล้อมให้เท่าที่จะทำได้ ครอบงำคุณหมอบอกเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมได้ไหม

เช่นเรื่องน้ำอัดลม เขาจะไม่ได้ไปซื้อบอกลูกว่าห้ามกิน แต่จะอธิบายให้ลูกฟังว่ามันไม่ดีแล้วก็บอกแม่ว่าอย่าไปซื้อมาไว้ที่บ้านนะเดี๋ยวลูกเห็นแล้วกิน เรื่องการเรียนของลูกๆ ละครับ เพราะว่าลูกๆ ของคุณหมอแต่ละคนเรียนเก่งมาก คุณหมอสุวิทย์ได้เข้มงวดเรื่องนี้มากแค่ไหน

ลูกๆ เขาคงจะดูแนวทางว่าพ่อแม่ใช้ชีวิตยังไง เพราะส่วนใหญ่เราก็ไม่ได้มีอะไรที่มันฟุ่มเฟือยหรือหิวหิวมาก เราก็แค่สอนลูกว่าจะทำอะไรก็อย่าไปเบียดเบียนคนอื่น อย่าให้คนอื่นเดือดร้อนเป็นหลัก แต่เราไม่เคยบังคับลูกว่าจะต้องเรียนเพื่อเป็นอย่างไรกันไปโรงเรียนก็แค่ดูแล้วว่าอย่าให้ถึงกับครูมาฟ้องว่าไม่ส่งการบ้านมาสองเดือนแล้วนะ เมื่อนั้นเราถึงจะเรียกมาอบรมหรือมาคุย

เราไม่เคยบอกให้เขาไปเรียนพิเศษหรือกวดวิชา ไม่ได้วางแนวทางอะไรมากนักแค่ตะล่อมไม่ให้เขาออกนอกถิ่นนอกทางเท่านั้นเอง อาจจะมีเรียกได้ว่าเป็นโฆคติหรือกรรมเก่าก็ได้ที่ทำให้เขาสนใจเรียนของเขาตัวเอง แม้แต่ตอนสอบเข้ามหาวิทยาลัย เขาก็จัดการเลือกของเขาเอง พ่อแม่

ไม่เคยรู้เรื่องเลย เรียนพิเศษก็แค่ถามว่าจะเรียนใหม่จะเรียนก็ได้นะ แต่ประเภทที่ต้องไปตระเวนเรียนทั้งวันทั้งคืน พ่อแม่ขออภัยว่าอย่า แต่เขาก็ไม่เรียนพิเศษกันเลยสักคน โรงเรียนก็เลือกโรงเรียนใกล้บ้านเป็นหลัก นี่คือการดูแลสิ่งแวดล้อม ไม่อยากให้เขาต้องลำบากเดินทางไกล คุณหมอบุณณิกับคุณหมอสุวิทย์มีความคาดหวังในการดูแลลูกๆ ว่าอยากให้เขาเติบโตขึ้นมาเป็นอย่างไรหรือไม่

ให้เป็นคนดีค่ะ เพราะถ้าพูดถึงเรื่องประสบความสำเร็จทั้งหน้าที่การงานและการเงิน เราคงจะต้องมาเดือดร้อน นั่งวางแผนอย่างที่ว่าแต่เราขอแค่เป็นคนดี ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคมเท่านี้ก็พอแล้ว

คุณหมอมีแนวทางอย่างไรในการสอนให้เด็กเล็กๆ คนหนึ่งโตขึ้นมาเป็นคนดี

เราก็สอนเรื่องง่ายๆ ในชีวิตประจำวันของเรา เช่น อย่าไปรังแกสัตว์นะ หรือพูดจา กับคนทำงานบ้านก็อย่าไปพูดไม่ดีกับเขา นะ ต้องถือว่าเขาเหมือนญาติเขาเหมือนพี่น้องเรา สอนเรื่องที่อยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่โกหก ไม่ขโมย วิชาศีล 5 และเราก็คอยดูพวกสิ่งเสพติด ให้ความรู้กับเขาว่ามันไม่ดียังไง

คุณหมอสุวิทย์ได้ถ่ายทอดแนวคิดเชิงสังคมให้กับลูกๆ บ้างหรือไม่

เขาก็จะเล่าให้ฟังบางส่วน แต่ว่าไม่ได้ตั้งหน้าตั้งตาถ่ายทอดแนวคิด ก็คงจะคล้ายๆ กัน เวลาสอนเรื่องพวกนี้ก็บอกว่าอย่าไปรังแกคนอื่น

“

คนไข้เข้าเราก็ต้องไปดู ลูกก็จะมีใครดู บางทีลูกร้องก็ต้องปล่อยให้ร้องไป ต้องไปดูคนไข้ก่อน

”

อย่าขโมย หรือโกหกคนอื่น มันก็อยู่ในเรื่องเหล่านี้ แต่ว่าเขาไม่ได้ถ่ายทอดแนวคิดที่ว่าโตขึ้นจะต้องเป็นบุคคลสาธารณะ ต้องทุ่มเทให้กับสังคม ไม่ได้ยึดยึดขนาดนั้น เพียงแต่ก็รู้ว่าชีวิตและความมีคุณค่าของคนเราคือไม่เป็นภาระของสังคมและช่วยเหลือสังคมได้ก็จะดี คนที่เป็นหมอถูกปลูกฝังมาแบบนี้แล้วคุณหมอสุวิทย์มักจะเดินทางเยอะ เวลาที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ คุณหมอสุวิทย์มีกิจกรรมอะไรเป็นพิเศษกับครอบครัวหรือไม่

อาจจะบ้างแต่ก็จะน้อย นานๆ ทีก็นัดกันไปดูหนัง แต่การไปกินข้าวนอกบ้านเป็นอะไรที่เธอไม่ชอบ (เน้นเสียง) ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะค่าใช้จ่ายมันเยอะ อาหารก็ไม่รู้ว่าได้คุณภาพแค่ไหน สะอาดหรือไม่ก็ควบคุมไม่ได้ ชอบทานข้าวที่บ้านมากกว่า ตอนหลังยิ่งแล้วใหญ่คือเขาต้องประชุม วันๆ ต้องกินข้าวนอกบ้านกับคนอื่นอยู่แล้ว ถ้ามีเวลาอยู่บ้านเขาก็อยากกินข้าวที่บ้านลูกๆ บอกว่าคุณหมอสุวิทย์สอนกีฬาหลายอย่างมาก นี่คือนิสัยที่คุณหมอสุวิทย์เน้นเป็นพิเศษหรือไม่

เขาอยากให้ออกกำลังกายค่ะ เพราะมันเหมือนการรักษาสุขภาพไปในตัว ในเรื่องสุขภาพเขาเน้นการไม่ใช้ยา คือใช้ยาให้น้อยที่สุด เมื่อก่อนเวลาอยู่ต่างจังหวัด เวลารักษาคอนไซท์เหมือนกันประเภทมาถึงฉีดยา-จ่ายยาให้ไม่มีหรอกนะคะ บางทีก็นั่งคุยกับคนไข้อยู่นานให้ความรู้และบอกวิธีการปฏิบัติตัว เพราะว่าโรคส่วนใหญ่ไม่จำเป็น

ต้องใช้ยา เช่น เป็นหวัดก็ไม่จำเป็นต้องใช้ยา ถ้าไม่ถึงที่สุดจริงๆ ก็จะไม่ให้กินยา คนในบ้านก็เหมือนกัน เพราะถ้าไม่สบายนิดหน่อยก็กินยาทำแบบนี้กันทุกคนมันสิ้นเปลืองกันทั้งประเทศ และบางครั้งยากก็เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะโรคบางโรคมันหายเองได้ หมอสุวิทย์จะเน้นต้นทางคือดูแลรักษาสุขภาพ ถ้าเน้นได้เขาก็จะเน้นเรื่องการออกกำลังกายให้สม่ำเสมอ

นอกจากการทำงานแล้วคุณหมอสุวิทย์มีกิจกรรมหรืองานอดิเรกอย่างอื่นอีกหรือไม่ครับ

ไม่มีเลย ดูหนังนี่ก็ไม่ดู DVD ที่บ้านก็เป็นคนอื่นซื้อมาให้ แต่เขาชอบหนังเรื่อง Patch Adams เป็นพิเศษ เพราะว่าเนื้อเรื่องมันเกี่ยวกับหมอที่มีจิตใจช่วยคน เรื่องอื่นๆ ไม่เคยเห็นพูดถึงทุกครั้งที่อยู่บ้านพร้อมหน้าพร้อมตาก็คะพยายามชวนเขาดูหนัง เพราะถ้าไม่อย่างนั้นวันๆ เขาก็นั่งทำงานอยู่นั่นแหละ (หัวเราะ)

การที่คุณหมอสุวิทย์เป็นคนเดินทางบ่อยไม่ทราบว่าคุณหมอสุวิทย์มีการแบ่งเวลาให้ครอบครัวอย่างไรบ้างครับ

สำหรับหมอสุวิทย์ครอบครัวจะมาหลังจากงานค่ะ

คุณหมอบุษณีย์มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไรบ้างครับ น้อยใจไหม

บางทีก็มีบ้างนะคะ แต่ก็ไม่รู้จะไปโกรธเขาได้ยังไง เพราะเขาก็ไปทำงานซึ่งเราก็เห็นอยู่ว่ามันก็เป็นประโยชน์กับคนอื่น

หลังจากที่เกษียณแล้วคุณหมอบุษณิคิดว่า
คุณหมอสุวิทย์จะทำงานหนักอย่างนี้ต่อไป
หรือไม่ครับ

ยังไม่เห็นท่าที่ว่าเขาจะหยุดทำงานเลย
นะคะ (หัวเราะ) ถ้ามีงานให้เขาทำเขาก็คงทำ
มันอยู่อย่างนี้แหละ แต่คงไม่ใช่เพราะเรื่องเงิน
นะคะ เขาเคยบอกว่าเขาจะหาเงินไปทำไม
เยอะเยอะ เขาไม่เคยต้องใช้เงินเลยจริงๆ เพราะ
เขาไม่เคยซื้ออะไรเลย ไม่ได้อยากได้อะไรเป็น
พิเศษด้วย

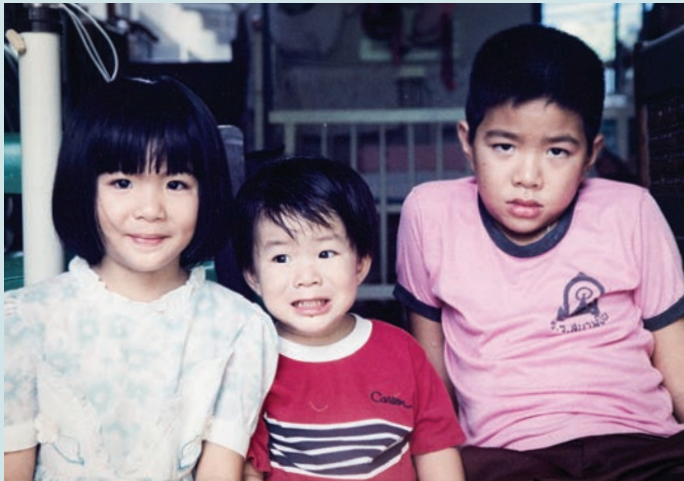
คุณหมอสุวิทย์เคยเปรยไหมครับว่าทุกวันนี้ที่ทำ
มาทั้งหมดมันเพื่ออะไร

ก็เหมือนที่เขาสอนลูกนะคะ ที่ทำอยู่นี้มัน
ก็ไม่ใช่เพื่อบารุงบ่าเราหรือหาอะไรใส่ตัวเอง
อยู่เพื่อใช้ชีวิตให้มันมีค่า ช่วยสังคมเท่าที่จะทำได้
บ้านที่อยู่ทุกวันนี้ก็ไม่ได้ทำเองนะคะ พี่ชายเขา
ก็สร้างบ้านให้อยู่ รถที่มีอยู่เขาก็หาให้ใช้ มีคน
ถามเขาว่าไม่ทำงานหรือหารายได้พิเศษอะไร
เลยหรือ เขาก็บอกว่าไม่เพราะเขาไม่ได้ใช้เงินเลย
ไม่มีคลินิก ไม่ทำงานพิเศษ พี่ชายเขาชอบถามว่า
ทำไมไม่ออกมาทำงานกับเขา ไปรับทำกิจการ
ที่บ้านต่อ แต่คุณหมอสุวิทย์ไม่ได้ชอบแนวธุรกิจ
แบบนั้น เขาเป็นคนชอบทำงานที่ได้ช่วยคน
แต่ถ้าจะมีใครมาจ้างเป็นเงิน เขาจะไม่เอาเลย
เขาบอกว่าถ้าทำไปโดยรับเงินก็แปลว่าเป็น
ลูกจ้าง เขาสั่งให้ทำอะไรก็ต้องทำ มันก็จะมีอะไร
บางอย่างซึ่งเขาเห็นว่ามันไม่ถูก เขาไม่เอา
หาได้เท่าไรก็ใช้เท่านั้น

PATCH ADAMS

ภาพยนตร์เมื่อปี พ.ศ. 2541 นำแสดงโดย โรบิน
วิลเลียมส์ และ ฟิลิป ซีมัวร์ ฮอฟฟ์แมน เป็น
ภาพยนตร์ที่สร้างจากเรื่องจริงของนายแพทย์
แพตช์ ฮันเตอร์ อดัมส์ มีเรื่องราวโดยย่อว่า
อดัมส์ลี้ล้นหัวคิดฆ่าตัวตายจนต้องไปรักษาตัว
ที่โรงพยาบาลโรคประสาท ระหว่างนั้น
เขาได้รับรู้ว่าอาชีพแพทย์นั้นส่วนใหญ่แค่รักษา
ผู้ป่วยเพียงภายนอก แต่ไม่ได้เข้าถึงจิตใจ
ของผู้ป่วย เขาจึงต้องการที่จะเป็นหมอที่รักษา
คนป่วยทั้งภายนอกและภายในด้วยรอยยิ้ม

ลูกไม้ใต้ต้น

คุณหมอสุวิทย์และคุณหมอบุษณีมีลูก 3 คน แต่ละคนล้วนประสบความสำเร็จบนเส้นทางของตัวเองทั้งสิ้น ลูกชายคนโตคือ นายแพทย์อารักษ์ วิบุลผลประเสริฐ ปัจจุบันนี้เป็นอาจารย์อยู่ที่ภาควิชาเวชศาสตร์ฉุกเฉิน คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ลูกสาวคนกลางคือ นางสาว วิชลิณี วิบุลผลประเสริฐ ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาเอกสาขา เศรษฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนลูกชายคนสุดท้องคือ นายปณัสน์ วิบุลผลประเสริฐ เรียนจบปริญญาตรีจากภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันทำงานที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

“ลูกชายคนโตผมทำคนเดียว” คุณหมอสุวิทย์เล่าถึงเขาและลูกชายคนโต “ตอนนั้นผมอยู่ที่ฮอดกว่าจะวิ่งเข้าไปในสวนดอกมันก็ช้าไม่มองว่าความสะอาดก็ไม่ดี ชุมชนแถวนั้นก็บ้านนอก เป็นชาวเขาลักครึ่งหนึ่งแล้วก็มีหมออยู่สองคนในโรงพยาบาล ถ้าเราไปกันซะแล้วก็จะไม่มีใครดูแลคนไข้ ผมก็ตัดสินใจเลย ถึงเวลาเจ็บท้องคลอดก็คลอดเลย”

เขาเล่าว่าแม้การทำคลอดจะไม่ใช่เรื่องยากเกินความสามารถ แต่ถ้าพิจารณาย้อนหลังไปดีๆ ก็พบว่าไม่ใช่การทำคลอดครั้งที่สมบูรณ์แบบนั้น “เป็นเรื่องการตัดสินใจ เราอาจจะตัดสินใจเร็วไปหรือช้าไป ลูกคนโตผมที่จริงก็คลอดได้ปกติ แต่ตอนนั้นเราไปดูทว่ามันจะช้ากว่าความเป็นจริง ผมก็เลยจับเอาเครื่องสูญญากาศดูดหัวแล้วก็ดึงออกมา พอดูดเสร็จยังไม่ทันดึงเลยนะมันออกมาละ หัวหุ่ยเลย (หัวเราะ) อันนี้เป็นตัวอย่างถ้าผมใจเย็นหน่อย รอสักครึ่งชั่วโมง เด็กก็ออกมาเองอยู่แล้ว” คุณหมอ

สุวิทย์เล่าถึงความรู้สึกหลังจากทำคลอดลูกคนโตว่า “ตอนนั้นมันก็รู้สึก ตื่นเต้นนะ รู้สึกว่าอ้าว...นี่ลูกกู (หัวเราะ) แต่พวกผมก็อย่างนี้ พวกหมอบ้านนอกสมัยก่อนก็เป็นอย่างนี้ทำได้ทุกอย่าง ผ่าตัดคลอด ผ่าตัดมดลูก ไทรอยด์ ไล่ตั้ง ไล่เลื่อน นิ้ว เราทำหมด”

ลูกทุกคนของคุณหมอสุวิทย์เรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ หลักเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนให้ลูกของนายแพทย์สุวิทย์คือเน้นโรงเรียนใกล้บ้านเป็นหลัก “ผมเอาใกล้บ้านเข้าว่า ลูกสาวคนกลางผมสอบได้ที่เตรียมใหญ่ ถามผมว่าจะไปเรียนดีไหม ผมบอกว่าถ้าเป็นผมผมไม่ไปเพราะต้องตื่นตีห้าแล้วก็ต้องรีบวิ่งไปโรงเรียน ตกเย็นก็ต้องฝ่าจราจรกลับมา ชีวิตไม่มีคุณภาพ เขาก็เลยเรียนต่อที่นี่”

คุณหมอสุวิทย์เน้นย้ำว่าลูกทุกคนเขาให้เรียนที่โรงเรียนของรัฐ มหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนลูกสาวคนกลางที่ไปเรียนปริญญาเอกด้านเศรษฐศาสตร์ที่ต่างประเทศนั้น เขาให้หาทุนไปเรียนด้วยตัวเอง “ผมไม่มีเงินให้สักบาท ก็ต้องให้เขาดิ้นรนขวนขวายเอง” คุณหมอสุวิทย์กล่าว

“ลูกผมไม่มีใครเรียนพิเศษ ผมก็เห็นมันก็สอบเข้าได้ดี ไม่มีปัญหา” แม้ว่าลูกทุกคนของคุณหมอสุวิทย์จะเป็นเด็กเรียนดีทุกคน แต่คุณหมอสุวิทย์บอกว่าเขาไม่เคยเคี่ยวเข็ญลูกเรื่องการเรียนเลยแม้แต่นิดเดียว “ไอ้ที่จะถามว่าทำการบ้านหรือยัง ผมแทบจะไม่เคยถามเลย เพราะเรามองแล้วว่าลูกเรามันไม่ซี้เกียจ มันก็รับผิดชอบดีแล้วเราจะไปเที่ยวเคี่ยวเข็ญมันทำไม เขาเคี่ยวเข็ญตัวเองกันทั้งนั้น ผมว่าเขาคงดูพ่อคุณแม่ว่าเป็นยังไง ไอ้พวกนี้มันอยู่กับผมตั้งแต่ผมอยู่โรงพยาบาลอำเภอ ก็คงได้เห็นพ่อกับแม่ทำงานหนัก มันก็ไม่ใช่ลูกคุณผู้ชาย ลูกเจ้านาย เราไม่เคยเลี้ยงลูกแบบนั้น”

สำหรับหลายครอบครัวการเลี้ยงลูกวัยรุ่นอาจเป็นเรื่องยาก เพราะด้วยวัย ด้วยความแตกต่างทางความคิด และเหตุปัจจัยอื่นๆ มากมายที่อาจทำให้เกิดปัญหาและความไม่เข้าใจขึ้นในครอบครัวได้ แต่สำหรับครอบครัวของคุณหมอสุวิทย์แล้วเขาใช้วิธีในการดูแลกันแบบง่าย ๆ ด้วยการให้ความรัก

ความอบอุ่น

“ผมว่าผมกับภรรยาเลี้ยงลูกแบบใช้สัญชาตญาณมากกว่า” เขายก “เราให้ความรัก เราไม่ทิ้งเขา เราไม่ได้หายไปทำอะไรไม่รู้ เราก็ดูแลลูกก็อยู่กับเขา บ้านผมจะทำห้อง Study Room ทุกคนจะอยู่รวมกันในนั้น ในนั้นจะมีสปีดอินเทอร์เน็ตที่ดีที่สุด ทุกคนก็มาใช้ห้องนั้น ลูกคนเล็กคนกลาง คนโต ก็มาอยู่ในห้องเดียวกัน เรียนหนังสืออยู่ด้วยกัน ทุกคนมีห้องส่วนตัวแต่ห้องส่วนตัวเขาจะไม่ทำอะไร ไม่มีทีวี ไม่มีคอมพิวเตอร์ ลูกชายคนเล็กชอบเล่นเกมก็จะมาใช้ห้องนี้เพราะว่าอินเทอร์เน็ตแบบสายมันเร็วกว่า เขาก็นั่งเล่นเกม ผมก็นั่งทำงาน ผมไม่เคยว่า อยากเล่นก็เล่นไปหนัก ๆ หน่อยถ้ามันตึงเกินไปก็เตือนว่าตึงแล้วไปนอนนะ แค่นี้ ผมใช้หลักธรรมชาติคือให้ความรัก ความอบอุ่น และทำให้เขาดูเป็นตัวอย่าง”

แต่ในบางครั้งที่คุณหมอสุวิทย์ต้องสวมบทบาท เขายกอีกตัวอย่างว่าเลี้ยงลูกให้ดี “ลูกผมผมดีทุกคน แต่ดีแรงๆ ครั้งเดียวแล้วเขาจะจำได้ต่อไปเขาจะรู้ว่าพ่อเขาจริง แล้วมันจะหยุด ผมจะไม่ชี้ิ้ว ผมไม่รู้ว่าการทำแบบนี้ถูกหรือผิด แต่ผมเชื่อเรื่องการเลี้ยงลูกให้ดี ไม่ปล่อย แต่ไม่ตี สะปะสะปะ ดีครั้งเดียวตอนอายุสักประมาณ 4-5 ขวบ ครั้งเดียวให้ความพอมันดีก็ดีสักทีหนึ่ง ต่อไปมันก็ยังดีเหมือนเดิมมันดีแหละ แต่อยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ เขาจะรู้ถึงขีดนี้แล้ว เกินกว่านี้ไม่ได้แล้ว”

ขณะเดียวกันคุณหมอสุวิทย์ก็ให้ความสำคัญกับการให้อิสระแก่ลูก ๆ อย่างมาก “อาจจะฟังดูแปลก ๆ ผมเลี้ยงลูกให้ดีก็จริงแต่ก็ปล่อยให้ให้อิสระด้วย เขาตัดสินใจยังงี้ก็ได้ อยากไปปรึกษา ก็ไปปรึกษา ก็ไม่ใช่เด็กสมัยนี้ไม่เหมือนเด็กสมัยก่อน เราจะไปนั่งไล่ตามจับเขาอยู่ไม่ได้หรอก เราต้องปล่อยให้เขาเป็นอิสระ ทำให้เขารู้สึกว่าถ้ามีปัญหาอะไรก็มาพ่อกับแม่ได้”

ห้องทำงานภายในบ้านของคุณ
หมอสุนิทยั สถานที่ที่ตั้งใจให้ทุก
คนในครอบครัวทำกรบ้านหรือ
ทำงานร่วมกัน

“
การที่คนเราอยู่ด้วยกันนั้น
สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ
ความรักความเมตตาที่มีให้แก่กัน
ส่วนเหตุผลนั้นเป็นเรื่องรองลงไป

”

CHAPTER

7

— บางแง่มุมของชีวิต —

การสนทนาในจุดที่เงียบที่สุด

ในระยะหลังมานี้สิ่งหนึ่งที่คุณหมอสุวิทย์ต้องทำเป็นประจำทุกปี ก็คือการเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว เขาบอกว่าแม้ว่าในการทำงาน เขาจะได้เดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง แต่ทั้งหมดก็เป็นการเดินทางไปเพื่อทำงานอย่างแท้จริง คุณหมอสุวิทย์แบ่งเวลาในการรับราชการของเขาคร่าวๆ ว่าจากชีวิตการรับราชการทั้งหมด 36 ปี เขาทำงานเป็นหมอในชนบทประมาณ 12 ปี เข้ามาทำงานในส่วนกลาง 12 ปี และเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศอีก 12 ปี

“ผมเดินทางเยอะคนก็นึกว่าผมเที่ยวเยอะ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้เที่ยวหรอก เพราะขึ้นเครื่องตอนห้าทุ่มไปลงเช้าที่ยุโรป เข้าห้องประชุมวันจันทร์ประชุม 2-3 วัน ตกเย็นสองทุ่มก็ขึ้นเครื่องกลับบ้าน” คุณหมอสุวิทย์เล่ากำหนดการในการเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศโดยคร่าว

จากการที่ต้องเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศบ่อยครั้งทำให้คุณหมอสุวิทย์ไม่ค่อยมีเวลาให้กับครอบครัว โดยเฉพาะกับคุณหมอมุขณีไปโดยปริยาย “บางครั้งรู้สึกที่เราทำงานหนักไปหรือเปล่า” คุณหมอสุวิทย์เล่าพร้อมกับหัวเราะ “เมื่อประมาณ 7-8 ปีที่แล้ว ผมกับภรรยาเราก็นั่งคุยกันว่าเข้าเธอก็ออกไปทาง ฉันก็ออกไปทาง เย็นก็มาเจอกัน มากินข้าวด้วยกัน แต่มันไม่มีอะไรที่เราทำร่วมกันเลย ก็เลยคุยไปคุยมาว่าเราไปดำน้ำกันแล้วกัน ก็เลยไปหัดดำน้ำ”

นับตั้งแต่ตอนนั้นการดำน้ำลึกก็เป็นกิจกรรมสุดโปรดปรานของคุณหมอสุวิทย์และคุณหมอมุขณี หลายปีที่ผ่านมาพวกเขาจะเดินทางไปดำน้ำด้วยกันปีละครั้งถึงสองครั้ง เขาบอกว่านอกจากการดำน้ำลึกจะเป็น

ภาพถ่ายใต้น้ำ
ที่ราชอาณาจักร
ประเทศอินโดนีเซีย

การเปิดโลกใบใหม่ให้กับเขาแล้ว มันยังเปิดโอกาสให้เป็นเวลาที่ได้อ่าน
สัมพันธ์กันภายในครอบครัวด้วย

“เมื่อก่อนผมไม่เคยลาพักร้อนเลย เพิ่งจะมาลาพักร้อนเมื่อ 10 ปี
ที่ผ่านมาเนี่ย ผมไปเรียนดำน้ำแล้วก็ไปดำน้ำด้วยกัน ปีนี้จึงไปครั้งสองครั้ง
เป็นการดำน้ำลึกไม่ใช่สน็อกเกิล การดำน้ำลึกเป็นการเปิดโลกใบใหม่
ผมเคยดำลึกที่สุด 35 เมตรไปดูปลาโมลาโมลา ตัวใหญ่เท่าบ้านเลย”
คุณหมอสุวิทย์เล่าถึงสิ่งที่น่าตื่นตาตื่นใจที่เขาค้นพบจากการดำน้ำลึก

เขาพูดถึงประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้จากการเดินทางไปดำน้ำว่า “มันเป็น
การทำให้เราใช้เวลา เวลาที่คุณดำน้ำคุณต้องมีบัดดี้ไปด้วยกัน เพื่อมีอะไร
ช่วยเหลือกัน แล้วภรรยาผมเขาจะเคลื่อนไหวไม่เยอะก็เลยให้ออกซิเจนน้อย
ส่วนผมจะเป็นพวกประเภทเคลื่อนไหวเยอะออกซิเจนก็จะหมดก่อน ผมก็จะ
ไปขอเขาใช้” เขาเล่าพร้อมกับหัวเราะอารมณ์ดี “แล้วเวลาลงไปในน้ำ
ประมาณ 40-60 นาทีคุณต้องอยู่ด้วยกันตลอด ไปไหนไม่ได้ เวลาที่คุณ
ขึ้นมาบนเรือก็ต้องอยู่ด้วยกันบนเรือ ไปไหนไม่ได้อีกเหมือนกัน”

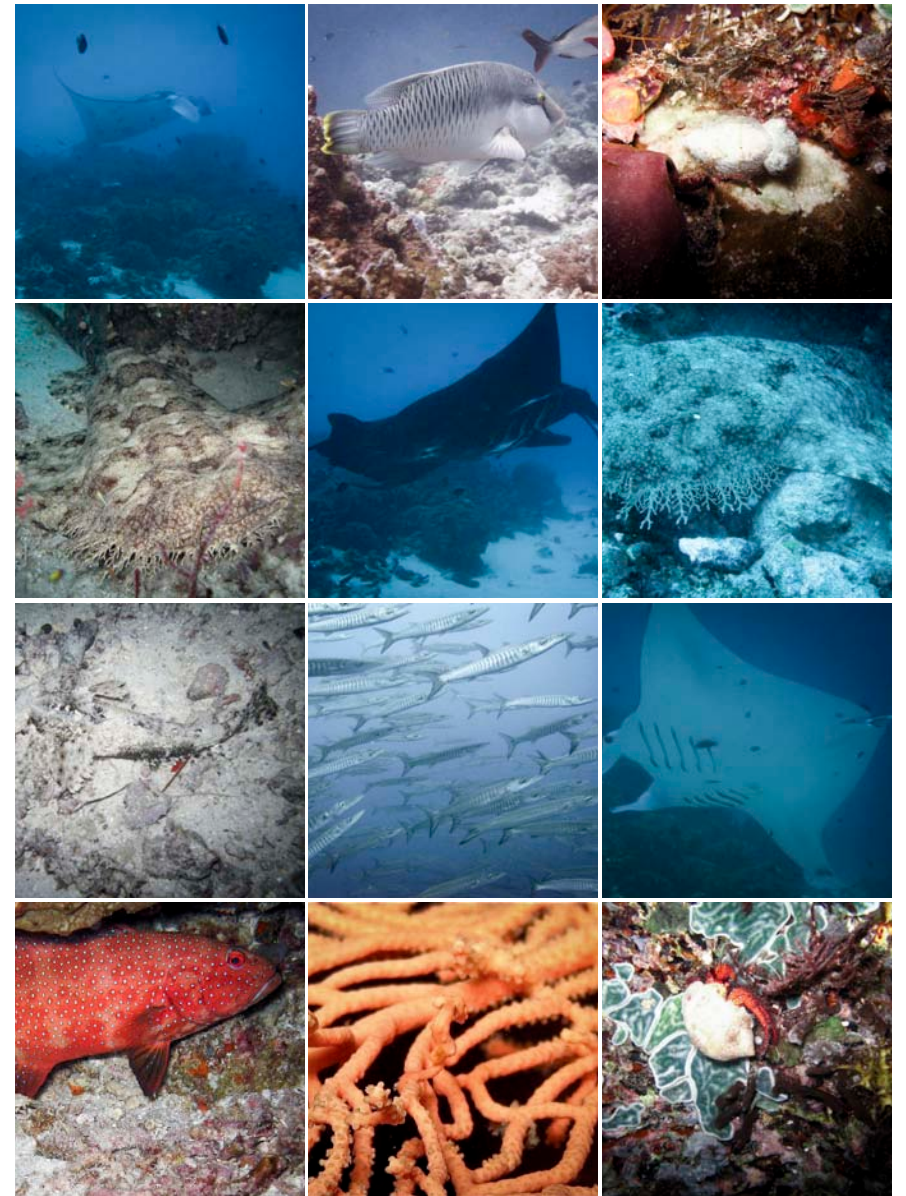
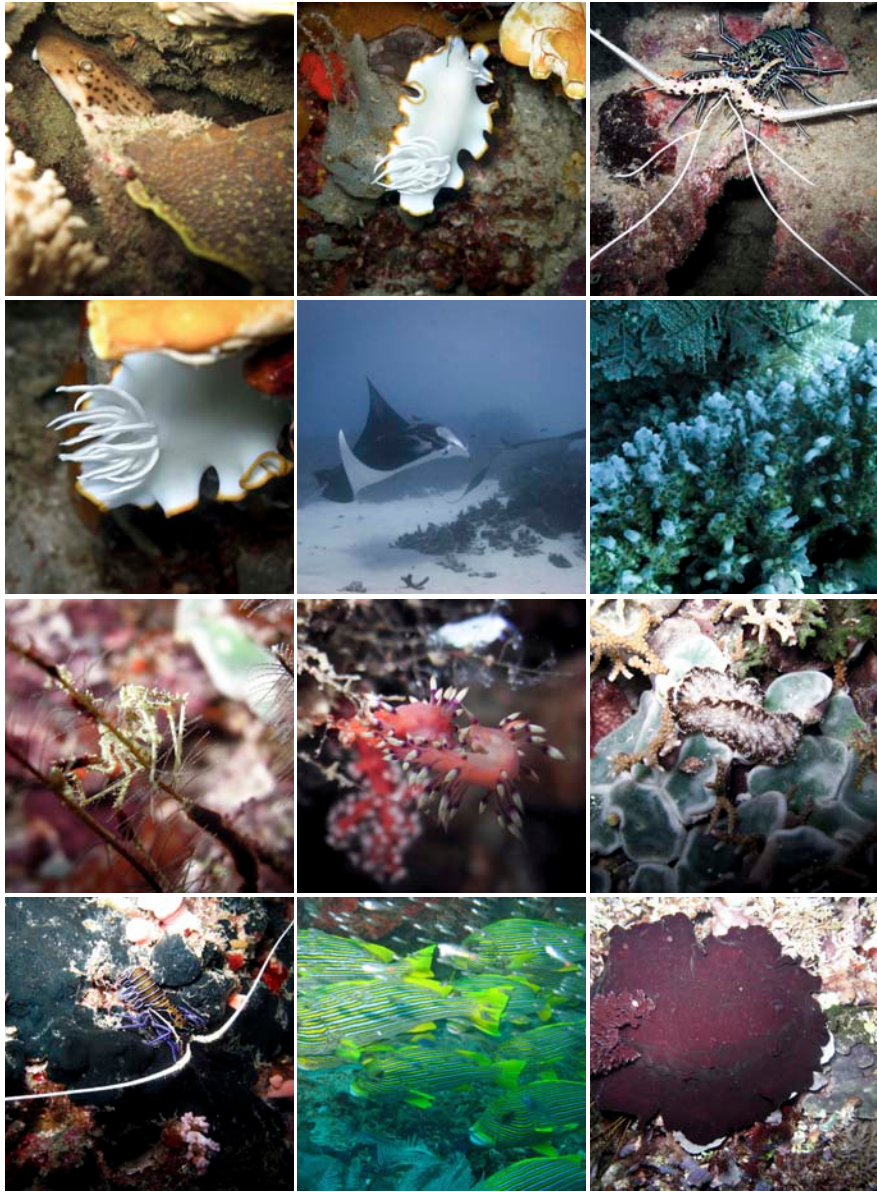
คุณหมอบอกว่า การหาเวลาไปดำน้ำด้วยกันนั้นแท้จริงอาจจะเป็น
อุบายในการใช้ชีวิตคู่ เพราะในการไปดำน้ำทำให้คุณหมอสุวิทย์และคุณ
หมอบุษณิได้มีโอกาสใช้ชีวิตด้วยกันจริงๆ มากกว่าชีวิตประจำวันปกติ
“เวลาเราไปดำน้ำจะต้องกินนอนบนเรือ วันนั้นก็ดำน้ำ 3-4 dive บางที
เราไม่มีเวลาคุยกันในเรื่องที่เราอยากจะทำ เราก็ได้คุยกันตอนนั้น”

เดินทางไกลเพื่ออยู่ใกล้ชิดกัน

นอกจากการเดินทางไปท่องเที่ยวดำน้ำลึกแล้ว ในระยะหลังคุณหมอ
สุวิทย์ยังหาเวลาว่างไปเที่ยวต่างประเทศกับครอบครัวเป็นประจำทุกปี
รูปแบบการท่องเที่ยวของครอบครัววิบูลผลประเสริฐ คือการแบกเป้เที่ยว
หรือที่เรียกว่าการแบกแพกนั่นเอง “ผมไม่ชอบเที่ยวกับทัวร์ ข้อดีของการ
เที่ยวกับทัวร์คือมีการจัดการดี ได้ดูได้เห็นเยอะ ลงรถก็ได้ดูเลย มีคนจัดการ
มีคนให้ข้อมูล แต่ข้อเสียคือมันมีโปรแกรมการกินเยอะ ทีเดียว ๆ ก็กิน

ดำน้ำที่ราชอาณาจักร
ประเทศอินโดนีเซีย
ปี 2010

ภาพถ่ายขณะดำน้ำที่
อนิเลา ประเทศฟิลิปปินส์
ปี 2011

เดียว ๆ ก็กิน นำเปื้อนมาก ที่ผมไม่ชอบอีกอย่างคือข้อปั้ง ผมไม่ชอบการข้อปั้ง ผมชอบเดินดูประวัติศาสตร์ ดูสถานที่ ธรรมชาติ คุยกับผู้คน แต่ทัวร์ทำอย่างนี้ไม่ได้”

ครอบครัววิลบุลผลประเสริฐแบ็กแพ็กไปมาแล้วหลายประเทศ ไม่ว่าจะยุโรป อเมริกา จีน หรือญี่ปุ่น นอกเหนือจากนั้นคุณหมอสุวิทย์ก็เคยเดินทางไปประเทศที่คนส่วนใหญ่ไม่นิยมไปมาแล้วหลายประเทศด้วยกัน ซึ่งก็ทำให้เขาได้พบกับประสบการณ์ที่น่าสนใจมากมาย

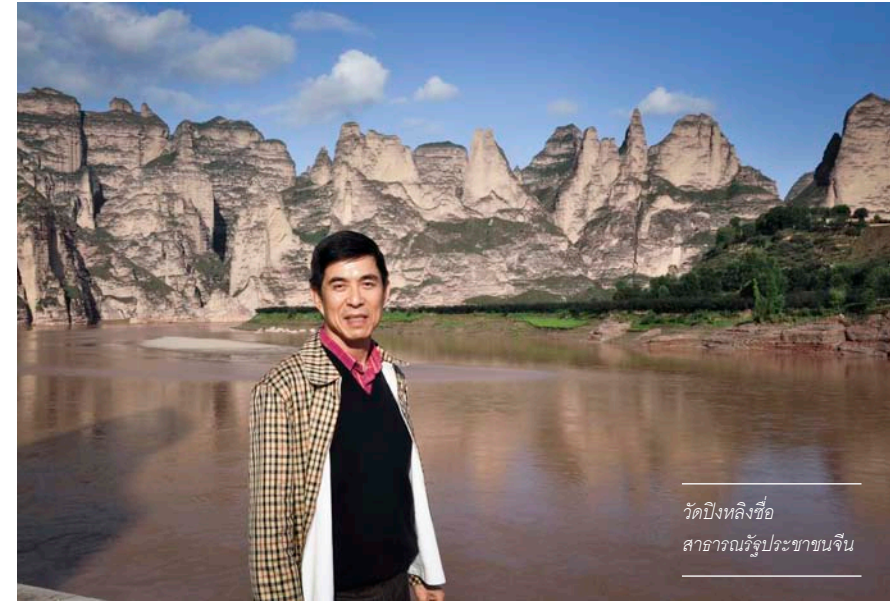
“ผมไปเที่ยวอิหร่านมาแล้ว” คุณหมอสุวิทย์เล่า “อิหร่านยิ่งใหญ่มาก คนอิหร่านก็น่ารัก จริง ๆ เราดูสื่ออเมริกाल้างสมองว่าอิหร่านน่ากลัว แต่ถ้าไปดูจริงๆ คนอิหร่านน่ารักมาก ผมไปเที่ยวมาแล้วทั่วโลก ผมไม่เคยเห็นใครน่ารักเท่าคนอิหร่าน เวลาเห็นชาวต่างชาติเขาเดินเข้ามายิ้มแย้มแจ่มใส ใหม่ ๆ เราก็กลัวนะ แต่พอเราไปอยู่สักสามวันเรารู้ว่าปลอดภัยแน่นอน คนเขาเฟรนด์ลี่จริงๆ”

นอกจากอิหร่านแล้วครอบครัววิลบุลผลประเสริฐก็เคยไปตะลุยอเมริกาใต้มาแล้วเช่นเดียวกัน “ลูกสาวผมเรียนอยู่อเมริกา ปลายปีที่แล้วเขาชวนแม่เขากับผมกับลูกชายคนเล็กไปเที่ยวอเมริกาใต้ เขาจัดทริปเองแบ็กแพ็กไปเหมือนเดิม นั่งเครื่องบินโลว์คอสต์ไปกัน ไปเที่ยวอาร์เจนตินา ชิลี เปรู ก็สนุกสนานดี” เช่นเดียวกันกับการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างน้ำ การเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศกับครอบครัวก็ทำให้คุณหมอสุวิทย์ได้ใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวและนับเป็นเวลาที่มีความสุขที่สุดของเขาช่วงเวลานึง

คุณหมอบอกว่าถึงแม้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศจะให้ความรู้สึกที่คล้ายกับช่วงเวลาที่เขาเดินทางไปต่างน้ำกับครอบครัว แต่ในรายละเอียดแล้วมันยังมีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร “การต่างน้ำบางทีมันมีอันตราย แต่ว่าการท่องเที่ยวอันตรายน้อยกว่ากันเยอะ มันสามารถควบคุมได้มากกว่าต่างน้ำ” เขายกตัวอย่าง และยังเพิ่มเติมอีกว่า “การต่างน้ำไม่มีประวัติศาสตร์ให้เราได้เรียนรู้ มีแต่ภูมิศาสตร์ มีแต่สิ่งมีชีวิตแปลก ๆ

“
การต่างน้ำสักเป็นการเปิดโลกใบใหม่
”

ที่เราไม่เคยเห็น แต่การท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์” เขายกตัวอย่างทริปที่เขาพาครอบครัวไปเที่ยวประเทศจีน “ผมเคยไปเที่ยวจีนเจียง 10 วัน เข้าใจเลยว่าคำว่า ใครไม่เคยไปจีนเจียง ไม่รู้หรอกว่าประเทศจีนยิ่งใหญ่ เพราะว่าจีนเจียงมันกินเนื้อที่เข้าไป 1 ใน 3 ของประเทศจีน เราใช้เวลา 10 วัน แต่เที่ยวได้แค่ประมาณ 15-20% ของจีนเจียง ประเทศจีนมันยิ่งใหญ่กว้างขวางมาก เราได้เห็นภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์อีกแบบหนึ่ง ได้เห็นว่าคนอยู่ในทะเลทรายได้ยังไง เทคโนโลยีการชลประทานสมัยโบราณเป็นยังไง เราก็ได้เรียนรู้เรื่องนี้เวลาที่ไปท่องเที่ยว เวลาผมท่องเที่ยวก็เรียนรู้เรื่องแบบนี้ ผมจะจดบันทึก มีซีรีส์การท่องเที่ยวของผม เช่น ผมไปอิหร่านก็จะมีซีรีส์ไปอิหร่านเอาไว้อ่านเอง หรือถ้ามีคนจะไปเที่ยวอิหร่านผมก็ส่งไปให้เป็นบันทึกเล่าความรู้สึก เล่าประวัติศาสตร์ส่วนตัว”

วัดปึงหลิงซือ
สาธารณรัฐประชาชนจีน

มาชูปิกชู ประเทศเปรู

เมืองเอล คาลาฟาเต้
ประเทศอาร์เจนตินา

จัตุรัส นัค เอล ฆะฮาน
ประเทศอิหร่าน

แหลมกู๊ดโฮป แอฟริกาใต้

มาฮูบิกู ประเทศเบงู

uniwangเปลี่ยนชีวิต

การทำงานคือการใช้เวลาส่วนใหญ่ของคุณหมดสู่วิทยุโดยแท้จริง คุณหมดสู่วิทยุไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมสันตนาการอื่นๆ มากนัก เขาบอกว่านานๆ ครั้งจึงจะได้ไปดูภาพยนตร์กับครอบครัวครั้งหนึ่ง เขาไม่อ่านหนังสือวรรณกรรมมากนัก หนังสือที่เขาอ่านส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นหนังสือด้านวิชาการ แต่ถ้าเขาอ่านหนังสือประเภทอื่นบ้างก็จะเป็นหนังสือด้านประวัติศาสตร์ที่เขาให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ หรือหากมีเวลาเล็กน้อย กิจกรรมที่เขานิยมอีกอย่างหนึ่งก็คือการฟังเพลง

“ผมฟังเพลงบ้างเวลาเดินทางอยู่บนเครื่องบิน พอจะนอนฟังเพลงแบบเดียวผมก็หลับไป ส่วนใหญ่ผมฟังเพลงคลาสสิก เพลงใหม่ๆ ผมฟังไม่รู้เรื่องหรอก มันเหมือนท่องบ่นอะไรไม่รู้ จังหวะจะโคนก็แปลกๆ เราเป็นคนโบราณ” เขาเล่าไปหัวเราะไปอย่างสนุกสนาน แต่เขาบอกว่าในอดีตมีเพลงหลายเพลงที่มีส่วนสำคัญและมีความหมายต่อชีวิตและการทำงานของเขา “ผมชอบเพลงอย่าง *The Impossible Dream* เพลงอย่าง *Let It Be* แล้วก็ยังมีเพลงไทยอีกหลายๆ เพลงที่ดีๆ เช่น เพลง *เดือนเพ็ญ* เพลง *แสงดาวแห่งศรัทธา* เพลงพวกนี้มันเป็นเพลงที่ทำให้เราได้ความคิด”

THE IMPOSSIBLE DREAM

*To dream the impossible dream
To fight the unbeatable foe
To bear with unbearable sorrow
To run where the brave dare not go*

*To right the unrightable wrong
To love pure and chaste from afar
To try when your arms are too weary
To reach the unreachable star*

*This is my quest
To follow that star
No matter how hopeless
No matter how far*

*To fight for the right
Without question or pause
To be willing to march into Hell
For a heavenly cause*

*And I know if I'll only be true
To this glorious quest
That my heart will lie peaceful and calm
When I'm laid to my rest*

*And the world will be better for this
That one man, scorned and covered with scars
Still strove with his last ounce of courage
To reach the unreachable star*

เพลง *The Impossible Dream* เพลงที่เปลี่ยนชีวิตนายแพทย์สู่วิทยุ

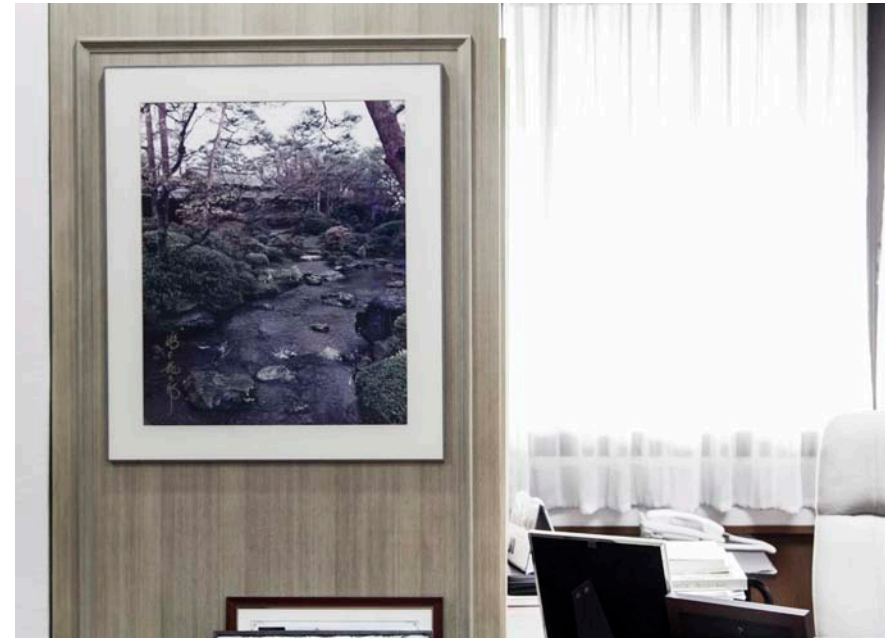

CHAPTER 8

บทสรุปแห่งชีวิต

ห้องทำงานคุณหมอสุนิวิทย์
ชั้น 5 ตึกสำนักงานปลัด
กระทรวงสาธารณสุข

Q / A

เป้าหมายสุดท้าย ของนายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

นายแพทย์สุวิทย์เริ่มต้นรับราชการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 จนถึงปี พ.ศ. 2556 นี้ก็นับเป็นเวลาทั้งหมด 37 ปี นับเป็นเวลาไม่น้อยเลยสำหรับคนคนหนึ่งที่ได้ลงมือทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างจริงจังและทุ่มเท แม้ว่าช่วงเวลาหลังจากนี้ไป นายแพทย์สุวิทย์จะหมดหน้าที่ลงเพราะการเกษียณราชการ แต่ด้วยความมุ่งมั่นและศรัทธาในการทำงานเพื่อประชาชน เชื่อแน่ว่าบทบาทหน้าที่ของนายแพทย์สุวิทย์จะไม่จบลงที่ตรงนี้อย่างแน่นอน

ทั้งหมดที่คุณหมอบอกทำงานรับราชการมาทั้งหมด ตั้งแต่เป็นหมอบอยู่ที่บุรีรัมย์จนถึงไปทำงานที่ องค์การอนามัยโลก เป้าหมายสูงสุดของคุณหมอบ คืออะไร

แรกๆ เราก็ไม่รู้หรอกครับ รู้แต่ว่าเป็นหมอบ ก็ต้องไปช่วยคนข้างนอก แต่พอทำไปนานๆ เข้า เราก็รู้ว่าสิ่งที่เรากำลังทำมันช่วยลดความ เหลื่อมล้ำในสังคม สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ ไม่ใช่สังคมที่สันติสงบ ถ้าสังคมมีความ เหลื่อมล้ำกันเรื่อยๆ ถึงจุดหนึ่งมันก็ต้องมีการ เลือดตกยางออก มันต้องสู้กัน ถ้าอยากให้ บ้านเมืองสงบก็ต้องลดความเหลื่อมล้ำ

คุณหมอบช่วยขยายความการทำงานของคุณหมอบ กับการลดความเหลื่อมล้ำเพื่อให้เห็นภาพ มากขึ้นได้หรือไม่

อย่างเรื่องหลักประกันสุขภาพที่คุณหมอบ สงวนท่ามาแล้วพวกเราไปช่วย มันมีผลกระทบ สูงมาก สมัยที่ผมอยู่โรงพยาบาลอำเภอผมเห็น คนไข้เดินกำเงินเข้ามาโรงพยาบาล เขาต้องแบก ข้าวสารไปขายที่โรงสีถึงจะได้เงินมาหาหมอบ แค่สองสามร้อยบาท บางคนมาถึงโรงพยาบาล ทั้งที่เหงื่อยังฝุดเบ้งๆ เพราะต้องไปตากแดด แบกข้าวสารไปขายเอาเงินมาหาหมอบ นี่คือนี่สิ่ง ที่ผมเห็นมาเลย เจ็บไข้ได้ป่วยที่ก็ขายนา ขายวัว ขายที่ ขายบ้าน ดีไม่ดีไม่หายแถมตายด้วย เราก็ได้เห็นว่าคุณหมอบอยากจนจากความเจ็บป่วย ยังไง แล้วเดี๋ยวนี้ยากก็แพงมาก ยิ่งถ้าคุณไปโรง

พยาบาลเอกชนไปวันหนึ่งก็หมดไปเป็นหมื่นแล้ว เพราะฉะนั้นคนยากคนจนก็ยิ่งจนหนักเข้าไปอีก

ฉะนั้นถ้าเราสามารถสร้างหลักประกัน สุขภาพได้คนที่เจ็บจนจากการเจ็บป่วยก็จะลดลง อย่างคนไต่ขายเรือรังก้าคุณไม่ได้ล้างไตนี้คุณถึง ตายได้ แต่ถ้าคุณล้างไตคุณต้องจ่ายอย่างน้อย ครั้งละ 4,000-5,000 บาท เดือนหนึ่งต้องจ่าย สองหมื่นบาท สำหรับคนรายเงินสองสามหมื่น อาจเป็นเรื่องเล็ก แต่สำหรับคนจนมันไม่ใช่ อย่างนั้น เพราะว่าเงินที่หาได้คือค่าใช้จ่ายทั้งหมด บางคนเป็นหนี้ด้วย แล้วจะไปเอาเงินที่ไหนมา เดือนละสองสามหมื่น หมายความว่าคนราย มีเงินไปล้างไตก็รอด แต่คนจนไม่มีเงินไปล้างไต ก็ตายไป แต่พอเราสามารถจัดการให้สามารถ ล้างไตได้ทั่วประเทศหมายความว่าเราช่วยคนได้ เป็นหมื่นๆ คน นี่ไม่ใช่แค่ทำให้เขาสบายขึ้น แต่ทำให้เขาสามารถมีชีวิตต่อไปได้

หรืออย่างผู้ติดเชื้อเอชไอวีเมื่อก่อนไม่มี ยารักษา แต่เราสู้จนกระทั่งคนที่ติดเชื้อเอชไอวีได้ ยารักษาฟรี ประเทศไทยมีคนติดเชื้อเอชไอวีสอง สามแสนคนถ้าไม่ได้กินยานี้ก็ตาย นี่คือนี่ชีวิตผู้คน ถ้าคุณไม่จัดการให้เขาเขาก็ต้องไปเสียเงินแพง ต้องควักเงิน ต้องกู้หนี้ยืมสิน เพราะฉะนั้นเรา จะทำยังไงให้มีกลไกที่จะสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำให้ได้นี้คือเป้าหมายของ พวกเรา ไม่ใช่แค่ผมคนเดียว ทำยังไงให้เราใกล้เคียงกับญี่ปุ่นที่รวยที่สุดกับจนที่สุดห่างกัน ไม่มากจนเกินไป แต่ไม่ใช่เป็นแบบคอมมิวนิสต์

คือจนทั่วหน้า คอมมิวนิสต์คือจนทั่วหน้า ญี่ปุ่นคือรวยทั่วหน้า แต่ของเรามีรวย 10-20% ที่รวยล้นฟ้า แบบนั้นมันอยู่ไม่ได้หรอก

มันจะส่งผลอย่างไร

ถ้าเป็นอย่างนี้ประชาชนก็จะมีมา ชื่อเสียงก็มา บ้านเมืองก็แย่ คนชื่อเสียงก็เข้าไปกุมอำนาจดูเงินแล้วก็ส่งเศษเงินลงมาข้างล่าง เราต้องหาทางทำยังไงที่จะให้ข้างล่างแข็งแรงขึ้น เราใช้คำว่าพลเมืองปฏิรูปประเทศไทย คนทุกคนเป็นพลเมือง หมายถึงว่าเป็นพลังของบ้านเมืองครบ 4 ปีพอไปหย่อนบัตรเลือกตั้งแล้ว ได้รัฐบาลแล้ว ก็ยังต้องตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะได้ อันนี้สำคัญ การที่จะทำแบบนี้ได้พลเมืองต้องมีความอิสระทางเศรษฐกิจ ถ้ายังต้องพึ่งพาแบบมือขอเงินคนอื่นคุณไม่มีทางเป็นอิสระ ถ้าเขาส่งให้คุณโหวตก็ต้องโหวต เขาส่งให้คุณทำอะไรก็ต้องทำ

เราในฐานะคนไทยควรเริ่มต้นช่วยกันอย่างไร

อย่างที่ผมบอกว่าประเทศเรามีความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูงมาก ที่ดิน 90% อยู่ในมือคนเพียงแค่ 10% ทำไม่ประเทศไทยเราพัฒนามาเป็นอย่างนี้ได้ ทำไม่ไม่เหมือนญี่ปุ่นที่มีความเท่าเทียมกันพอสมควร ประธานบริษัทกับพนักงานเข้าใหม่เงินเดือนเขาไม่ต่างกันเยอะ ต่างกันอย่างมากก็ 5 เท่า แต่ของเราต่างกันเป็น 100 เท่าของเราไปในทิศทางแบบตะวันตกคือใครแข็งแรงกว่าก็เอาไปกินหมด ใครอ่อนแอก็ถูกถีบ

ไปอยู่ข้างล่าง เรายังมีโครงสร้างทางสังคมที่ทำให้คนข้างล่างไม่ไหว คนข้างบนก็เข้าไปมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อทำให้มีประโยชน์ต่อพวกตัวเอง แล้วกดคนข้างล่างไว้

เราได้เรียนรู้ว่าทำไมประเทศไทยเราซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมแล้วก็กินข้าวทุกวัน ๆ แต่ชาวนา กลับแย่ลง ๆ เขากำหนดราคาข้าวกันยังไงถึงกดราคาข้าวชาวนา แล้วไหนจะปุ๋ยหรือสารเคมีที่ชาวนาใช้ แต่ชาวนาก็ไม่มีปัญญาในการกำหนดราคาหรอก จะซื้อปุ๋ยซื้อเคมีที่ราคาเท่าไรก็ต้องแล้วแต่พ่อค้า พอปลูกข้าวได้เอาข้าวไปขายก็แล้วแต่พ่อค้ากำหนดราคา ตัวเองไม่มีอำนาจในการต่อรองเลย เพราะฉะนั้นทำไปก็จนลง ๆ เจ็บไข้ได้ป่วยก็ทั้งหมดตัวต้องขายวัว ขายนา ขายลูกสาวบางคนขายลูกสาวมาเป็นหญิงบริการ นี่คือสังคมไทยตั้งแต่ 50-60 ปีที่แล้ว จนกระทั่งถึงประมาณ 10-20 กว่าปีที่แล้วที่มันมีความเคลื่อนไหวเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรม มีความพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประเทศไทย เช่น การปฏิรูปที่ดิน แต่มันก็ไม่ง่ายที่จะทำ เพราะว่าคนรวย ๆ ที่มีเงินเป็นแสนล้านมีที่ดินมหาศาลเขาก็คงไม่ยอมคือรวยจนไม่รู้จะรวยยังไง ขณะที่คนส่วนใหญ่เป็นหนี้เป็นสินบานตะเกียง

เวลาที่ผมรับคนเข้ามาทำงานกับผม ผมจะถามก่อนเลยว่านี่เท่าไร เดือนหนึ่งเงินเดือนเท่านี้ต้องเอาไปจ่ายหนี้เท่าไร เหลือเท่าไรอยู่ได้ไหม ถ้าอยู่ไม่ได้แล้วเขามาทำงานให้เรา

“
สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ
ไม่ใช่สังคมที่สันติสงบ
ถ้าสังคมมีความเหลื่อมล้ำกันเรื่อยๆ
ถึงจุดหนึ่งมันก็ต้องมีการเลือดตก
ยางออก มันต้องสู้กัน
ถ้าอยากให้บ้านเมืองสงบ
ก็ต้องลดความเหลื่อมล้ำ

”

เขาก็จะไม่มีใจทำงานหรอก ผมก็ต้องเคลียร์หนี้ให้ก่อนแล้วให้เขาผ่อนคืนโดยไม่มีดอกเบี้ย คนส่วนใหญ่เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ผมสอนลูกผมตลอดเหมือนที่แม่ผมสอนว่ารายได้ไม่สำคัญ สำคัญที่รายเหลือ รายได้ไม่สำคัญเท่ารายเหลือ เช่น คุณได้เงินล้านหนึ่งแต่คุณใช้ล้านห้าแสน คุณก็ติดลบห้าแสน ถ้าคุณได้หมื่นหนึ่ง คุณใช้แปดพัน คุณยังเหลือสองพัน ฉะนั้นคนจีนจะสอนให้ประหยัด มัธยัสถ์ แล้วให้มีเงินเหลือ

ถ้าเราเป็นหนี้เพราะลงทุนยังโอเค แต่คนไทยไม่ได้เป็นหนี้เพราะลงทุน คนไทยเป็นหนี้เพราะการบริโภค ถ้าคุณเป็นหนี้เพราะคุณกู้มาลงทุน แน่่อนว่าการลงทุนมีความเสี่ยงแต่ว่าคุณตั้งใจมาลงทุน คุณมีรายได้เข้ามา คุณก็ใช้หนี้ได้ แต่ส่วนใหญ่คือกู้นี้มาเพื่อใช้จ่าย โดยเฉพาะหนี้บัตรเครดิต ผมมีบัตรเครดิตแต่ผมแทบไม่เคยใช้เลย ผมมีเงินสดติดกระเป๋าตลอด ผมใช้เงินสดเพื่อให้รู้ว่าต้องระมัดระวัง ไม่เหมือนบัตรเครดิตที่รูดยๆ สิ้นเดือนก็หน้าเขียวหน้าเหลือง การใช้เงินสดมันทำให้เราระวัง นี่คือสิ่งที่แม่ผมสอนไว้ รายได้ไม่สำคัญเท่ารายเหลือ ขอให้มียเหลือ

ปัจจัยสำคัญของแนวคิดนี้คืออะไร

มันอยู่ที่ความพอดีและความเป็นธรรมในสังคม คนที่รวยขึ้นมาได้ก็ต้องเอาเปรียบจากคนอื่นทั้งนั้น ธุรกิจทั้งหลายที่บอกว่าชอบแข่งขันๆ แต่จริงๆ มันเป็นธุรกิจผูกขาด พอผูกขาดก็ขายระเบิดเถิดเทิง เงินไหลเข้าทุกวันๆ อำนาจรัฐมันสามารถใช้ทรัพยากรส่วนกลางของประเทศเพื่อประโยชน์ของคนบางคน แล้วทำให้คนส่วนใหญ่เสียเปรียบได้ ตอนผมไปอยู่ที่

สอด ผมถึงได้เข้าใจการที่ชาวบ้านเขาต่อต้านการ
สร้างเขื่อน เพราะคนที่สอดกับคอยเต่าคือคนที่
แต่เดิมมีบ้านมีช่องของอุ้มแม่น้ำปิง เขาอยู่กันอย่าง
อุดมสมบูรณ์เลย แต่พอสร้างเขื่อนน้ำก็ท่วม
พอท่วมแล้วราชการก็บอกว่าเดี๋ยวจัดที่ให้อยู่
ไถ่ที่เคยอยู่กันอุดมสมบูรณ์ มีที่ปลูกข้าว ต้องไป
อยู่บนดอยที่แห้งแล้ง พื้นดินลูกรังทั้งนั้นจะปลูก
อะไรได้ น้ำก็ไม่มี ไฟก็ไม่มี แล้วคนพวกนี้ก็ยากจน
ลง จากแต่เดิมเคยปลูกข้าว มีกิน อยู่สบาย พอขึ้น
ไปอยู่ตรงนั้นเขาเรียกเสียสวยเลย ว่า นิคม
สร้างตนเอง เขาอยู่ของเขาสบายอยู่แล้ว อยู่ดี ๆ
คุณก็เอาน้ำไปท่วมบ้านเขา แล้วก็จับเขาไปอยู่
บนดอย แล้วยังบอกว่านี่คือนิคมสร้างตนเอง
แต่ตอนนั้นเขาก็ไม่มีปากมีเสียง ผมไปดูแล้ว
ก็รู้สึกว่ามันน่าสงสารมาก ผมเลยเข้าไปว่าทำไมเขา
ถึงต่อต้านการสร้างเขื่อน เพราะมันลำบากจริงๆ
ถามว่าพอสร้างเขื่อนเสร็จได้ไฟฟ้ามาคนพวกที่
บ้านถูกน้ำท่วมก็ยังไม่ไฟฟ้าใช้อยู่ดี เพราะต้อง
เอาไฟฟ้ามาในเมือง เอามาทำอุตสาหกรรม
กลายเป็นแบบว่าโครงสร้างอำนาจรัฐเอาทุกสิ่ง
ทุกอย่างไปจากคนระดับล่างคนยากคนจนเพื่อ
เอาไปให้คนระดับบนแล้วก็บอกว่าประเทศ
พัฒนาขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น ซึ่งก็จริง เศรษฐกิจ
ดีขึ้นเราก็มีโรงพยาบาล มีโรงเรียน มีรถเมล์
มีรถไฟ มีรถไฟฟ้าใต้ดิน ทุกอย่างก็ดีขึ้นจริง
แต่คนระดับล่างเขายังแ่อยู่ เขายังเป็นหนี้อยู่
หนี้ในครัวเรือนของคนไทยเราส่วนใหญ่
เป็นหนี้จากการบริโภค ผมเคยถามคนขับรถ

ผมว่าเป็นหนี้อยู่เท่าไร เขาบอกแ่กว่าบาท
ผมถามว่าหนี้อะไร แ่กว่าบาท เขาบอกซื้อ
ทีวี ซื้อตู้เย็น ซื้อมอเตอร์ไซด์ ซื้อนู่นซื้อนี่
ทั้งหลาย คือการบริโภคทั้งนั้นเลย ผมบอกเขาว่า
ตอนผมกลับมาจากต่างจังหวัดเข้ากรุงเทพฯ
จนมาเป็นผู้อำนวยการกองฯ ผมยังขึ้นรถเมล์
มาทำงานเลย ผมไม่มีเงินซื้อรถ โทษรถเมล์
มาทำงานไปเข้าเย็นกลับทุกวัน แล้วคุณเป็นคน
ขับรถทำไมต้องมีมอเตอร์ไซด์ นี่คือลูกน้องเรา
เราต้องอบรมสั่งสอนทุกวันให้เขารู้ว่าควรจะใช้
ชีวิตยังไง ไม่อย่างนั้นก็เป็นหนี้ตลอด เป็นหนี้
ไม่เคยจบไม่เคยสิ้น บางคนบอกว่าการเป็นหนี้คือ
เครดิตดี ดีอะไรกัน เครดิตดีคือเครดิตที่จะกู้เงิน
มาลงทุน ไม่ใช่เครดิตที่กู้เงินมาใช้จ่าย
ผมไม่เคยซื้อของเงินเชื่อเลย ชีวิตผมไม่เคย
เป็นหนี้ใคร ซื้อรถผมก็ซื้อเงินสด ไม่มีเงินผม
ก็ไม่ซื้อ เก็บเงินได้เมื่อไหร่ ผมค่อยซื้อ ไม่เคียดรอน
แล้วผมก็ประหยัด ลูกผมผมไม่เคยให้เรียน
โรงเรียนเอกชน เรียนโรงเรียนหลวงอย่างเดียว
ผมว่าเราควรทำยังไงก็ได้ให้ชีวิตเรามีความ
เรียบง่ายมากที่สุด ไม่ฟุ่มเฟือย เอารายเหลือ
เป็นหลัก รายได้ก็ต้องมี ไม่ใช่ว่ามุ่งแต่หารายได้
อย่างเดียวแล้วก็ใช้ๆ จนหมด
เวลาผมมีลูกน้องผมไม่ได้สอนเขาแต่การ
แพทย์การสาธารณสุข แต่ผมสอนชีวิตเขา
ก็เหมือนที่คนรุ่นพี่รุ่นพ่อเราสอนเรามา อาจารย์
ประเวศ อาจารย์ไพโรจน์ พี่มงคล คนพวกนี้
เราเห็นเขาใช้ชีวิตแล้วเราเข้าใจ คุณหมอมงคล

ณ สงขลา ก็เป็นหมอบ้านนอกเหมือนผม ท่านไม่มี
อะไร มาเป็นปลัดกระทรวง เป็นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงสาธารณสุข ไปดูบ้านท่านสิ อยู่ทาวน
เฮ้าส์ ชื่อมาตอนย้ายจากโคราชเข้ากรุงเทพฯ
กำเงินทั้งหมดมาซื้อแล้วท่านก็อยู่จนถึงเดี๋ยวนี
ไม่เห็นเคียดรอนอะไรเลย ท่านบอกกลางคืนท่าน
กินนอนห้องนิดเดียว จะไปเอาอะไรนักหนา กินก็กิน
แค่นี้ เดียวก็ตายแล้ว ถ้าคิดได้อย่างนี้ชีวิตเรา
ก็จะไม่ทุกข์ แล้วก็ไม่มีเบียดเบียน แต่ถ้าคิดจะเอาๆ
มีสิบล้านก็อยากมีร้อยล้าน มีร้อยล้านก็อยากมี
พันล้าน อยากมีบ้านหลังใหญ่ๆ มีคนใช้ห้อมล้อม
เต็มไปหมด ออกมีรถใช้หลายๆ คัน ถ้าของ
พวกนี้มันมาตามปกติจากการที่เราทำงานหนัก
ก็โอเค แต่ถ้าเราต้องไปเบียดเบียนคนอื่นเพื่อให้
ได้สิ่งนี้มาก็ไม่ควร
นี่คือสิ่งที่คุณหมอสอนคนที่ทำงานด้วยใช้หรือไม่
ทั้งหมดที่อยู่ในเครือข่ายผม เราก็อยู่กัน
อย่างนี้ หลักของผมขณะนี้คือการสร้างคน
รุ่นใหม่ในเรื่องนโยบายสาธารณสุข เราก็รับเขา
มาเรียนงาน ผมไม่ได้สอนตำราแต่ผมให้เรียน
จากการทำงาน เรียนจริง ทำงานวิจัยจริง
ขับเคลื่อนนโยบายจริง เขาเห็นรุ่นพี่รุ่นอาจารย์
ไม่ได้ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ ทำงานหนัก เวลาผมไป
ประชุมต่างประเทศ คนอื่นวิ่งข้อปึง แต่ผมไม่มี
อย่างนั้น เราลงเครื่องเราก็เตรียมตัวประชุม
ประชุมทั้งวันทั้งคืน รักษาผลประโยชน์ของ
ประเทศให้มากที่สุด ประชุมเสร็จเราก็กลับ นี่เป็น

การสร้างวัฒนธรรมองค์กร คนใหม่เข้ามา
ถ้าเป็นอย่างอื่นก็เป็นคนที่แปลกแยกในองค์กรนั้น
เพราะองค์กรนี้เขาทำงานกันอย่างนี้ แต่เราก็ไม่ได้
ให้ลูกน้องเรากินเกลื่อนนะ เขาต้องอยู่ได้ ถ้าเขาอยู่
ไม่ได้ ช่วยตัวเองไม่ได้ ไม่มีหลักฐาน ไม่มีความ
มั่นคงในชีวิต มันไม่ถูกต้อง มนุษย์ทุกคนต้อง
มีความมั่นคง ประเทศไทยถึงมีประกันสังคม
ซึ่งมันควรจะต้องจัดการดีกว่านี้ถ้าบริหารจัดการได้
ดีกว่านี้นะ เราพยายามทำให้ 30 บาทดีเท่าๆ
หรือดีกว่าประกันสังคมเพื่อให้ระบบ 30 บาท
ไม่กลายเป็นระบบสุขภาพสำหรับคนจน
คุณหมอยกทำอะไรอีกบ้าง
ส่วนสุดท้ายที่เหลือของชีวิตผมก็ทำอันนี้
แหละ เหลือเวลาในชีวิตอีกนานเท่าไรไม่รู้
แต่ผมก็จะทำเรื่องการสร้างคนกับการสร้าง
ความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมต่อไป

A photograph of a dark wood door with two white nameplates. The top nameplate reads 'DR. SUWIT WIBULPOLPRASERT' and the bottom nameplate reads 'SENIOR ADVISOR ON DISEASE CONTROL'. The door has a traditional panel design with a horizontal line across the middle and vertical lines separating the panels.

DR. SUWIT WIBULPOLPRASERT

SENIOR ADVISOR ON DISEASE CONTROL

BIBLIOGRAPHY

บรรณานุกรม

นายแพทย์ ทิณกร โนรี. (2542). ๒ ทศวรรษชมรมแพทย์ชนบท. กรุงเทพฯ : มูลนิธิแพทย์ชนบท.

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี. (2543). บนเส้นทางชีวิตขบวนการแพทย์ชนบทในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

นายแพทย์สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2546). 25 ปี ขบวนการแพทย์ชนบทกับแผ่นดินไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

ก้าวอย่างชมรมแพทย์ชนบทในช่วงทศวรรษที่ 3. (2547). กรุงเทพฯ : มูลนิธิแพทย์ชนบท.

กรรณิการ์ กิจติเวชกุล และอวยพร แต่ชูตระกูล. (2550). อีกก้าวที่กล้า...ของหมอซีม้ากลับ. นายแพทย์มงคล ณ สงขลา กับการทำ CL ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.

นายแพทย์พงศ์เทพ วงศ์วัชรไพบูลย์. (2550). วิชัย โชควิวัฒน์...พี่ใหญ่แพทย์ชนบท. กรุงเทพฯ : ชมรมแพทย์ชนบท.

นายแพทย์ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล ขุนพลซีแอลยา...ผู้กล้าแพทย์ชนบท. (2554). กรุงเทพฯ : ชมรมแพทย์ชนบท.

พญาอินทรีแห่งวงการสาธารณสุขโลก...สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2556). กรุงเทพฯ : ชมรมแพทย์ชนบท.

